

Broj: 02-02-5-329-2/22

Tuzla, 27. 3. 2023. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO: 27-03-2023

Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01,02	50-A3	729/23	

S

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE

DOM NARODA

gosp. Nikola Špirić, predsjedavajući Doma naroda

gosp. Kemal Ademović, prvi zamjenik predsjedavajućeg Doma naroda

gosp. Dragan Čović, drugi zamjenik predsjedavajućeg Doma naroda

PREDSTAVNIČKI DOM

gosp. Denis Zvizdić, predsjedavajući Predstavničkog doma

gosp. Marinko Čavara, prvi zamjenik predsjedavajućeg Predstavničkog doma

gosp. Nebojša Radmanović, drugi zamjenik predsjedavajućeg Predstavničkog doma

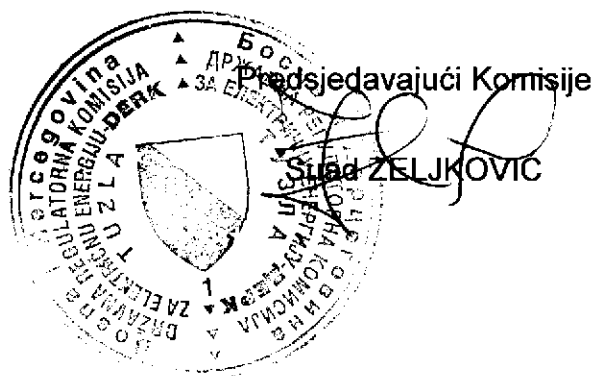
Poštovani,

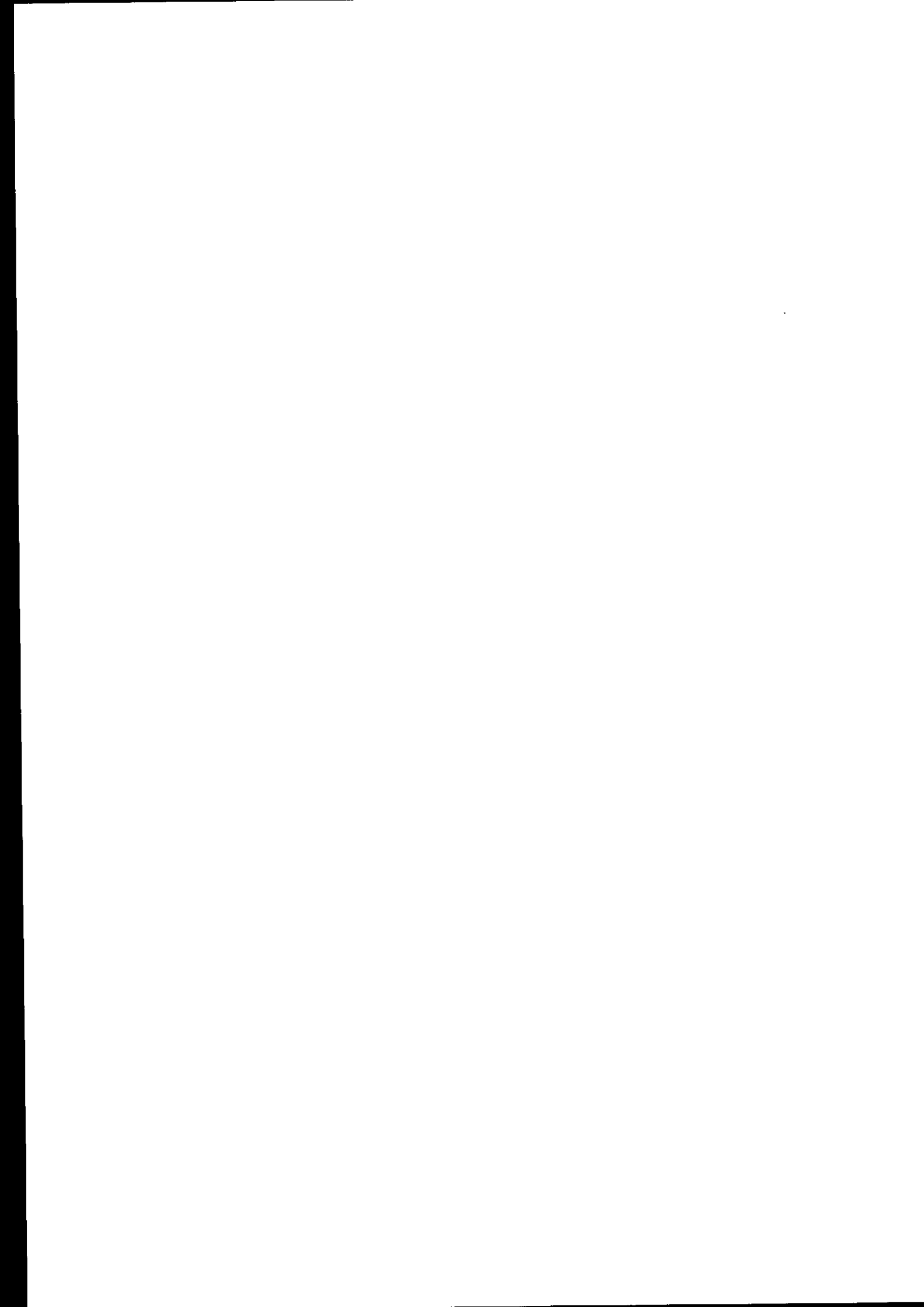
U skladu sa članom 4.10. Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02, 13/03, 76/09 i 1/11) u prilogu se dostavlja Izvještaj o radu Državne regulatorne komisije za električnu energiju u 2022. godini.

Izvještaj je pripremljen na službenim jezicima u Bosni i Hercegovini, a dostava se vrši u čvrstoj kopiji i elektronskom formatu.

S poštovanjem,

Prilog: kao u tekstu

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ДРЖАВНА РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА
ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ

ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ 2022

Босна и Херцеговина
**ДРЖАВНА РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА
ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ**

**ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ
ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ
У 2022. ГОДИНИ**

Тузла, децембар 2022. године

Извјештај о раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију слиједи приступ извјештавања регулаторних тијела у Европској унији и захтјеве Енергетске заједнице, с прилагођавањима која изражавају специфичности регулаторног оквира у Босни и Херцеговини.

Моле се корисници Извјештаја да приликом употребе података обавезно наведу извор.

Садржај

1.	УВОД.....	1
2.	САСТАВ И ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ.....	3
3.	КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ.....	9
3.1	Правила и документа ДЕРК-а.....	9
3.2	Документа која одобрава ДЕРК.....	20
3.3	Поступци лиценцирања.....	29
3.4	Праћење активности лиценцираних субјеката.....	31
3.5	Технички аспект рада електроенергетског система.....	34
3.6	Поступци одређивања тарифа.....	39
3.7	Тржиште електричне енергије.....	42
3.8	Енергетска статистика.....	55
3.9	Судски и други спорови.....	58
3.10	Остале кључне активности.....	58
4.	АКТИВНОСТИ У МЕЂУНАРОДНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА.....	65
4.1	Енергетска заједница.....	65
4.2	Регионална асоцијација енергетских регулатора – ЕРРА.....	72
4.3	Асоцијација медитеранских енергетских регулатора – МЕДРЕГ.....	73
4.4	Савјет европских енергетских регулатора – ЦЕЕР.....	74
4.5	Међународна конфедерација енергетских регулатора – ИЦЕР.....	75
4.6	Међурегионална сарадња.....	76
5.	РЕВИЗОРСКИ ИЗВЈЕШТАЈ.....	77
6.	ОСНОВНИ ПРАВЦИ АКТИВНОСТИ У 2023. ГОДИНИ.....	79
ПРИЛОЗИ		
А:	Основни подаци о електроенергетском систему Босне и Херцеговине.....	83
Б:	Карта електроенергетског система Босне и Херцеговине.....	85
Ц:	Билансне величине електроенергетског сектора Босне и Херцеговине.....	87
Д:	Електроенергетски показатељи Босне и Херцеговине.....	89
Е:	<i>Acquis</i> Енергетске заједнице.....	91

1. УВОД

Глобална енергетска криза обиљежила је 2022. годину. Свој замах ухватила је након пандемије болести COVID-19, када се велики дио свијета суочавао с несташицом и повећаним цијенама на тржиштима енергије у вријеме привредног опоравка. Кризу су узроковали разни фактори – проблеми у ланцима снабдијевања, финансијске шпекулације, климатске промјене, поремећаји у тржиштима рада, а додатно су је погоршала екстремна геополитичка дешавања и рат на европском тлу.

Свијет енергије се промијенио. Глобални енергетски путеви су поново исцрта(ва)ни, а развој обновљивих извора енергије и повећање енергијске ефикасности добили су велику финансијску и политичку прилику. Енергетска криза и транзиција биле су и остале у фокусу интереса и дјеловања влада, политике, привреде, науке, технологије, индустрије, свих институција, купаца и грађана. Одговори на изазове енергетске кризе траже се и налазе на глобалном и локалном нивоу. А цијене на енергетским тржиштима и технолошки развој убрзавају и обим и брзину транзиције.

Босна и Херцеговина (БиХ) је 15. децембра 2022. године, одлуком лидера Европске уније (ЕУ), добила кандидатски статус за чланство у ЕУ. Та одлука потврђује европску будућност земље и даје додатни замах потребним промјенама.

У свим овим условима значај даље реформе сектора и енергетске транзиције додатно је увећан. У Босни и Херцеговини на свим административним нивоима, а према уставним надлежностима, у наредном периоду неопходан је наставак усклађивања законодавства о енергији с правном тековином Европске уније и Енергетске заједнице, која је током 2022. године значајно проширена.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК) наставила је своју мисију регулатора у сектору, развијајући услове за слободну трговину и поуздано снабдијевање електричном енергијом, уз поштовање међународних споразума, домаћих закона, одговарајућих европских уредби и директива, као и других правила о унутрашњем тржишту електричне енергије. ДЕРК је и у протеклој години сарађивао с великим бројем институција Босне и Херцеговине, њених ентитета и Дистрикта, као и бројним међународним институцијама чији рад утиче или се односи на регулисање тржишта електричне енергије.

Електроенергетски систем БиХ је у 2022. години радио стабилно и без већих проблема. Свим корисницима система је омогућен функционалан рад према дефинисаним стандардима квалитета. Сви планирани и накнадно тражени радови у преносној мрежи у функцији одржавања су извршени.

Током 2022. године реализовано је више уговора о изградњи, реконструкцији и санацији преносних објеката, чиме се повећава

Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК) је независна институција Босне и Херцеговине, која дјелује у складу с принципима објективности, транспарентности и равноправности, и има јурисдикције и одговорности над преносом електричне енергије, операцијама преносног система и међународном трговином електричном енергијом, као и над производњом, дистрибуцијом и снабдијевањем електричном енергијом купаца у Брчко Дистрикту БиХ.

ДЕРК је непрофитна институција и финансира се из регулаторних накнада које плаћају лиценцирани субјекти.

сигурност снабдијевања купаца електричне енергије. У рад је пуштен нови трансформатор 220/110 киловолти (kV), 150 мегаволт-ампера (MVA) у трафостаници Мостар 4, те нови трансформатори 110/x kV, 40 MVA у трафостаницама Бања Лука 2 и Грачаница. Изграђена је нова 110/x kV трафостаница Јелах, која се на електропреносну мрежу прикључује по систему улаз – излаз на 110 kV далековод Добој 1 – Теслић, чиме се формирају два нова 110 kV далековода, Добој 1 – Јелах и Јелах – Теслић. Пуштање у погон новоизграђене трафостанице Јелах очекује се у јануару 2023. године.

У протеклој години произведено је 15.035,96 гигаватсати (GWh) електричне енергије, што је 2.019 GWh, односно 11,8% мање него у 2021. години. Хидролошки услови су били значајно неповољнији, те је производња у хидроелектранама смањена за 1.855 GWh, односно 29,4%, и износила је 4.459 GWh. И производња у термоелектранама је смањена за 192 GWh или 2,0%, те је износила 9.629 GWh. Вјетроелектране прикључене на преносни систем су произвеле 390 GWh, односно за 2,2% више него претходне године. Производња у мањим обновљивим изворима (мале хидроелектране, вјетроелектране прикључене на дистрибутивни систем, соларне и електране на биогорива) повећана је 3,5% и износила је 536,89 GWh. У електранама индустријских произвођача произведено је 20,70 GWh.

Укупна потрошња електричне енергије износила је 12.058 GWh, што је 0,9% мање него претходне године. Потрошња купаца прикључених на преносни систем смањена је за 3,9% и износила је 1.124 GWh, док је дистрибутивна потрошња повећана 0,9% и износила је 10.546 GWh.

Максимално сатно оптерећење електроенергетског система у протеклој 2022. години од 1.893 мегавата (MW) забиљежено је 25. јануара 2022. године у осамнаестом сату, што је мање од историјског максимума од 2.207 MW из осамнаестог сата 31. децембра 2014. године. Минимално сатно оптерећење од 678 MW забиљежено је у шестом сату 12. јуна 2022. године, што је 73 MW више од најмањег оптерећења у неколико претходних деценија, које је остварено у четвртом сату 25. маја 2020. године.

Укупна електрична енергија на преносној мрежи износила је 18.233,5 GWh, што је 7,3% мање него у 2021. години. Преносни губици износили су 333 GWh, односно 1,83% од укупне енергије у преносном систему. У 2022. години дистрибутивни губици су износили 931,1 GWh или 8,83% у односу на укупну дистрибутивну потрошњу, што је најнижи ниво у историји електроенергетског сектора Босне и Херцеговине.

У 2022. години извезено је 3.947 GWh електричне енергије, што је 36,1% мање него у претходној години. Смањен је и увоз електричне енергије, 37,6% и износио је 868 GWh.

*Државну регулаторну
комисију за електричну
енергију је основала
Парламентарна скупштина
Босне и Херцеговине
доношењем Закона о преносу,
регулатору и оператору
система електричне енергије
у БиХ и именованjem чланова
Комисије.*

2. САСТАВ И ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ

Чланови Комисије из Федерације Босне и Херцеговине су:

- Суад Зељковић, с мандатом од пет година (од 11. јуна 2016. године), и
- Никола Пејић, с другим мандатом од пет година (од 11. јуна 2016. године).

Члан Комисије из Републике Српске је

- Бранислава Милекић, с мандатом од пет година (од 5. августа 2020. године).

Уочљиво је да је истекао први петогодишњи мандат једном члану Комисије из Федерације Босне и Херцеговине, те да је другом члану Комисије истекао и други петогодишњи мандат. Имајући у виду да је *Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ* дефинисано да Комисија ради у пуном саставу и да одлуке доноси консензусом, Суад Зељковић и Никола Пејић и даље обављају функцију члана Комисије до завршетка процедура за именовање чланова Комисије из Федерације БиХ.¹

Од успоставе Државне регулаторне комисије за електричну енергију њени чланови се на равноправном основу ротирају на функцији предједавајућег сваке године. Ову функцију до 30. јуна 2022. године је обављала Бранислава Милекић. Суад Зељковић актуелни је предједавајући Комисије до 30. јуна 2023. године.

ДЕРК је Законом успостављен као независна и непрофитна институција Босне и Херцеговине, уз обавезу дјеловања у складу с принципима објективности, транспарентности и равноправности. Наведени принципи уграђени су у сва акта ДЕРК-а и спроводе се у свим поступцима. Такав начин рада уважава међународне примјере добре праксе и у највећој могућој мјери је усаглашен са *Смјерницама Секретаријата Енергетске заједнице о независности националних регулаторних тијела*. Уграђена у правила и перманентно практично примјењивана независност Државне регулаторне комисије показује се и доказује у свим сферама, укључујући политичку, правну, социолошку и финансијску димензију.

Енергетски прописи Европске уније, који путем механизма успостављених према Уговору о успостави Енергетске заједнице постају обавезујући и за Босну и Херцеговину, посебно наглашавају корелацију регулаторне независности и спровођења реформи, те уводе повећана овлашћења и појачавају независност

¹ У вријеме израде овог извјештаја поступци избора два члана Комисије из Федерације Босне и Херцеговине налазе се у процедури у Савјету министара БиХ. Претходно је Влада Федерације БиХ утврдила своје приједлоге које је потврдио Парламент Федерације БиХ. Савјет министара Босне и Херцеговине предлаже именовање чланова Комисије Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине.

Извјештај о раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију у 2021. години разматран је на сједницама оба дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине.

Извјештај је усвојен

- *на 29. сједници Представничког дома одржаној 7. јуна 2022. године, и*
- *на 23. сједници Дома народа одржаној 14. јуна 2022. године.*

регулатора, нарочито у надзору тржишта и санкционисању нетржишног дјеловања.

У складу са Законом, темељне одредбе о надлежности, организацији и начину рада, финансирању, транспарентности рада и заштити повјерљивих информација регулише *Статут Државне регулаторне комисије за електричну енергију*, донесен 2003. године, непосредно по оснивању ДЕРК-а, уз измјене из 2004. и 2009. године. У децембру 2017. године донесена је *Одлука о измјени Статута* којом се децидирано прописује искључива организациона и протоколарна функција предсједавајућег Комисије, без икаквих додатних овлашћења у представљању, заступању или доношењу одлука у односу на друга два члана Комисије. Консеквентно томе се избјегава прекомјерни формализам даље пријаве измјене података у статистичким, порезним и другим регистрима приликом ротирања чланова Комисије на положају предсједавајућег.

Рад Државне регулаторне комисије за електричну енергију организован је у четири сектора:

- Сектор за тарифе и тржишта,
- Сектор за лиценце и техничке послове,
- Сектор за правне послове, и
- Сектор за финансијско-административне послове.

У функцији ефикаснијег обављања послова у ДЕРК-у се по потреби успостављају тематски радни тимови, у чијем раду учествују запосленици из различитих сектора.

Циљеви кључних пословних процеса из надлежности сваке од наведених организационих јединица, који су усмјерени ка реализацији стратешких циљева ДЕРК-а, чине основу за развој система финансијског управљања и контроле заснованог на управљању ризицима. У извјештајном периоду настављена је имплементација система финансијског управљања и контроле, уз едукацију коју врши Централна хармонизациона јединица Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине (ЦХЈ). Значајан дио планираних активности, садржаних у усвојеном *Акционом плану за унапређење система интерних финансијских контрола за 2022. годину*, успјешно је реализован. Међу њима се посебно издваја ажурирање *Регистра ризика*, који је први пут формиран 2021. године. Ажурирање Регистра ризика је, према путама ЦХЈ, документовано путем намјенски развијене софтверске апликације (ПИФЦ) у спроведби система финансијског управљања и контроле. Приликом прегледа ризика, анализирајући ефекте нових процедура и спроведених поступака, процијењено је да је смањен утицај раније препознатих високих ризика, тако да је укупна изложеност најзначајнијим ризицима сврстана у категорију ризика са средњим приоритетом.

Интензивирана дигитална комуникација нагласила је значај поузданости опреме и повећања заштите информационо-комуникационих система. Уз поштовање релевантних стандарда и

смјерница Савјета министара БиХ, ДЕРК је током 2022. године функционално застарјелу и отписану рачунарску опрему замјенивао новом. При томе се водило рачуна о енергетским својствима уређаја и доброј пракси коју у извјештајима о ревизији учинка препоручује Канцеларија за ревизију институција Босне и Херцеговине. Поред занављања рачунарске опреме, ДЕРК је реализовао и набавку недостајуће намјенске опреме за хардверску заштиту информационог система, као и софтвера за превенцију, детекцију и заштиту у кибернетичком простору.

Средства електронске комуникације коришћена су и за надградњу знања и искуства, односно јачање стручних капацитета, чиме ДЕРК прати захтјеве регулаторне праксе. Нова знања стицана су на различитим струковним савјетовањима, конференцијама и тематским семинарима. Систематичност обуке ради континуираног усклађивања знања, вјештина и праксе с потребама и очекивањима институције остварује се и кроз стручне радионице Секретаријата Енергетске заједнице, образовне програме Регионалне асоцијације енергетских регулатора (ЕРРА), Асоцијације медитеранских енергетских регулатора (МЕДРЕГ) и Савјета европских енергетских регулатора (ЦЕЕР), те семинаре Дирекције за европске интеграције, који су у функцији приступања и интеграције Босне и Херцеговине у Европску унију.

Посебан допринос стручном усавршавању у 2022. години дали су Америчка агенција за међународни развој (УСАИД) и Национална асоцијација регулатора Сједињених Америчких Држава (НАРУК) кроз регионалне иницијативе и *УСАИД Пројект асистенције енергетском сектору* (УСАИД ЕПА).

На иницијативу Регулаторног тијела Италије за енергију, мреже и околину (АРЕРА), регулаторна тијела Албаније, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Италије и Сјеверне Македоније су 16. децембра 2022. године основала *Балканску енергетску школу* (БЕС). Балканска енергетска школа, чије је сједиште у Милану, Италија, промовише усклађивање регулаторног оквира на регионалном нивоу с циљем пружања подршке развоју енергетског тржишта на подручју Балкана и његовој ефикасној интеграцији на нивоу Европске уније. Фокус активности БЕС-а је развој електроенергетских и гасних мрежа, интеграција обновљивих извора енергије, спајање тржишта и остале релевантне активности у оквиру енергетске транзиције, кроз интензивно јачање капацитета и размјену знања и искуства.

Балканска енергетска школа произашла је из успјешног искуства *Програма размјене знања* (КЕП) односно *Подршке јачању регулаторних тијела за енергетику на Западном Балкану* који је промовисала и координисала АРЕРА у претходне четири године у оквиру програма финансираног од Централноевропске иницијативе (ЦЕИ).

ДЕРК ће и даље бити посвећен осигурању континуираног професионализма особља кроз већ афирмисане али и кроз нове методе обуке, те употребу савремене техничке опреме. Оправданост оваквог одређења потврђује и информатичка, комуникациона

и презентациона компетенција већег броја појединаца да своја знања и искуства успјешно излажу на домаћим и међународним струковним скуповима.

Поред стручног усавршавања својих запосленика, Државна регулаторна комисија за електричну енергију је на адекватан начин информисала и преносила искуства из регулаторне праксе запосленицима регулисаних компанија, а учествовала је и у стручном усавршавању особља других регулаторних тијела у свијету. ДЕРК је, такође, пружао квалитетне стручне информације о енергетском сектору и његовој реформи, не само специјалистима из сектора него и широј јавности.

Преознајући важност слободног приступа информацијама, као суштинског обиљежја транспарентног и одговорног рада било којег јавног органа, и остајући опредељен да трајно дјелује у том правцу, ДЕРК омогућава широј јавности пуни увид у рад и процесе одлучивања, не задржавајући се само у оквирима обавеза на овом пољу које стипулише *Закон о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини*. Ова своја настојања ДЕРК реализује правовременим објављивањем свих релевантних информација на званичној интернет презентацији, али и у писаним медијима, кроз презентације нацрта својих аката, те обавјештења и позиве јавности да учествује у њиховом креирању.

Поред проактивног дјеловања као општеприхваћеног стандарда у раду, ДЕРК дјелује и реактивно, поступајући у законом предвиђеним роковима по поднијетим захтјевима за приступ информацијама, полазећи од става да јавни интерес у сваком конкретном случају мора имати превагу у односу на ограничења која предвиђа наведени Закон и приватне интересе било које врсте. Током 2022. године поднешен је само један такав захтјев, по којем је у законом прописаном року донијет управни акт којим је у цијелости одобрен приступ траженим информацијама, а њихова је копија, без накнаде, уступљена подносиоцу захтјева. ДЕРК испуњава и остале обавезе које налаже *Закон о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини*, те Институцији Омбудсмена за људска права БиХ доставља потребне извјештаје.

Комуникација с јавношћу има значајну улогу у креирању перцепције друштва, односно начина разумјевања дјеловања свих институција од стране јавности. Начин комуникације има посебан значај у времену реформских процеса и структуралних промјена. Процеси либерализације и транзиције сектора, дерегулација и отварања тржишта електричне енергије нужно захтијевају, како правовремено информисање јавности о кључним фазама, тако и континуисану комуникацију и едукацију свих кључних актера о реформи и начину функционисања сектора у цјелини.

Добра је пракса регулаторних комисија да спроводе активности комуникације с јавношћу како би објасниле и појасниле промјене у сектору енергије. Сходно томе и у Босни и Херцеговини Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК), Регулаторна комисија за енергију у Федерацији Босне и

Херцеговине (ФЕРК) и Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске (РЕРС), као непристрасне организације које регулишући односе у сектору и на тржишту енергије штите интересе купаца, имају једну од кључних улога у подизању свијести јавности о промјенама у сектору и активностима регулатора у процесу либерализације.

У том смислу, Државна регулаторна комисија за електричну енергију је поступала у складу с *Планом комуникације и односа с јавношћу* који је усвојен у децембру 2021. године, чинећи додатни искорак да се на једноставан и разумљив начин свим заинтересованим странама објасне врло комплексне теме енергетског сектора.

У раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију настају велике количине разноврсне документације. Број докумената и информација је у сталном порасту. Чување, вредновање, излучивање и заштиту регистратурске грађе ДЕРК као њен стваралац организује под стручним надзором Архива Босне и Херцеговине. Оваква кооперација омогућава да се ови процеси одвијају по струковним принципима, знањима и препорукама и кроз међусобно упознавање двију институција.

У извјештајном периоду ДЕРК је користио могућност да у свом раду примијени савремени начин организације канцеларијског пословања, те је, уз поштовање прописаних стандарда и правила Савјета министара БиХ, наставио вођење електронског протокола. Поред ефикасног уноса и претраживања, као и похрањивања великог броја докумената у дигиталном облику, уведени систем је створио претпоставке за савремено управљање пословним процесима, као и за интеграцију с другим пословним системима. При томе се води рачуна о доброј пракси коју у извјештајима о ревизији учинка препоручује Канцеларија за ревизију институција Босне и Херцеговине.

3. КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ

Током 2022. године Државна регулаторна комисија за електричну енергију одржала је 19 редовних сједница, 28 интерних састанка и организовала 15 јавних расправа, од чега је 14 имало општи, а једна формални карактер.

На редовним сједницама разматрају се и утврђују акта из регулаторне надлежности у складу са законом прописаним овлашћењима, а на интерним састанцима се разматрају питања и усвајају акти организационо-административне природе.

У циљу прибављања коментара заинтересованих лица и јавности на правила и прописе, или било који други документ, ДЕРК организује општу јавну расправу. Техничка јавна расправа одржава се у циљу рјешавања техничких питања у току поступка и обраде процедуралних или суштинских питања. У циљу утврђивања одлучујућих чињеница на основу којих би ДЕРК могао ријешити спор или одређене захтјеве, одржава се формална јавна расправа.

Редовне сједнице и све врсте јавних расправа су отворене за јавност.

У извјештајном периоду, на транспарентан начин и уз вођење адекватних јавних расправа, у којим су поред субјеката из електроенергетског сектора своје коментаре могли давати и заинтересовани чланови јавности, Комисија је спроводила активности на усвајању и одобравању низа докумената, одређивању тарифа, издавању лиценци, и реализовала друге активности од којих су најзначајније груписане у подручја наведена у наставку.

Отвореност према јавности кроз консултације и комуникацију са свим заинтересованим члановима стручне али и шире јавности је темељна оријентација Комисије која помаже провјери исправности предложених рјешења прије њиховог коначног усвајања. Праксу међусобне размјене прибављених коментара јавности, у истим или сличним поступцима, примјењују сва три регулаторна тијела која дјелују у енергетском сектору Босне и Херцеговине.

3.1 Правила и документа ДЕРК-а

Правила о помоћним и системским услугама и балансирању електроенергетског система БиХ

Државна регулаторна комисија за електричну енергију у свом раду континуисано прати и подупире процес развоја тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини. Сигуран и поуздан рад електроенергетског система, уз постојање функционалног начина пружања помоћних услуга, је основни предуслов за даљњи развој тржишта и квалитетно снабдијевање купаца електричне енергије. Ефикасно балансно тржиште мора се заснивати на транспарентним односима између свих учесника на тржишту електричне енергије.

Тржишни начин пружања помоћних услуга и уравнотежења (балансирања) електроенергетског система Босне и Херцеговине ДЕРК је установио у сарадњи с Независним оператором система у БиХ и другим електропривредним компанијама, коришћењем темељних рјешења која су дефинисана у марту 2014. године утврђивањем *Концепта помоћних услуга за балансирање електроенергетског система Босне и Херцеговине*.

Бројне активности ДЕРК-а и НОС-а БиХ, детаљно описане у претходним извјештајима о раду регулаторне комисије, резултирале су скупом правила и одлука којим су тржишни принципи од 1. јануара 2016. године уведени у раније потпуно регулисани начин пружања помоћних услуга и балансирања електроенергетског система БиХ. Тиме је повећана сврховитост отвореног veleпродајног и малопродајног тржишта електричне енергије у БиХ (видјети дио 3.7).

Балансно тржиште електричне енергије у Босни и Херцеговини је од тада успјешно функционисало и примјер је успјешног модела у југоисточној Европи. Ипак, анализирајући његов претходни рад, те развој енергетских прописа Европске уније који путем механизма Енергетске заједнице постају обавезујући и за БиХ, ДЕРК је препознао потребу иновирања *Методологије за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге*, координишући своје дјеловање с активностима НОС-а БиХ, који у развоју својих аката поступа у складу с дјеловањем Европске мреже оператора преносног система за електричну енергију (ЕНТСО-Е).

Током 2021. године, НОС БиХ је припремио нова Тржишна правила (видјети дио 3.2), чиме је, као члан ЕНТСО-Е-а, поступио у складу с дјеловањем ове организације у погледу оперативног рада у синхронном подручју континенталне Европе, што је дефинисано *Уредбом Комисије (ЕУ) 2017/1485 од 2. августа 2017. о успостављању смјерница за погон електроенергетског преносног система*, те у погледу механизма балансирања и рада балансног тржишта који су дефинисани *Уредбом Комисије (ЕУ) 2017/2195 од 23. новембра 2017. о успостављању смјерница за електричну енергију балансирања*.

У Босни и Херцеговини је, на свим административним нивоима, а према уставним надлежностима, у наредном периоду неопходан наставак усклађивања законодавства о енергији с правном тековином Европске уније, интегрисани развој енергетских и климатских политика, те спровођење реформе сектора енергије. Захтјеви Европске уније у подручју енергетског сектора у највећој мјери су садржани у одредбама *Уговора о успостави Енергетске заједнице*.

Уважавајући обавезе које за НОС БиХ произилазе из чланства у ЕНТСО-Е-у, али и међународне обавезе Босне и Херцеговине, а тиме и свих институција енергетског сектора у креирању стабилног и јединственог нормативног оквира кроз поступно преузимање правне тековине Европске уније, као и већ тада извјесног наставка укључивања осталих правила о раду мрежа, међу којим су поменуте уредбе, у правни систем Енергетске заједнице, те, посљедично, и обавезе њиховог преузимања у правни систем Босне и Херцеговине, ДЕРК је у октобру 2021. године донио *Одлуку о измјенама и допуни Методологије за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге*.

Узимајући у обзир да се значајан дио измјена Методологије односи на терминологију баланских услуга, кроз извршене измјене су, уз нове термине, задржани и термини који су коришћени у досадашњој пракси (нпр. примарна, секундарна и терцијарна регулација). На овај начин се избјегавају могући неспоразуми између учесника на балансном тржишту, те омогућава недвосмислена примјена правила, као и транзиционо раздобље до доношења нових измјена Методологије када ће раније коришћени термини бити уклоњени. У циљу њене лакше примјене, Државна

регулаторна комисија за електричну енергију припремила је и објавила је Други пречишћени текст Методологије.

За све своје обавезе наведене у Методологији, НОС БиХ развија процедуре како би осигурао несметано и правовремено одвијање активности које се односе на пружање помоћних услуга. У претходном периоду НОС БиХ је у више наврата дорађивао своје документе, укључујући *Процедуре за помоћне услуге* и *Правилник о раду дневног тржишта балансне енергије*, чиме се додатно анимирају пружаоци помоћних услуга у номиновању својих понуда.

У складу с Методологијом ДЕРК одређује коефицијенте и граничне цијене помоћних услуга. Током примјене тржишног модела балансирања електроенергетског система БиХ уочене су одређене тенденције те се, у складу с понашањем учесника и трендовима који су присутни на тржишту, јавила потреба иновирања одређених коефицијената и граничних цијена за помоћне услуге. *Одлуку о измјенама Одлуке о одређивању коефицијената и граничних цијена за помоћне услуге* ДЕРК је донио 13. децембра 2022. године.

Уважавајући одређење да континуисано ради на побољшању прописа и процедура из својих надлежности, ДЕРК ће и у наредном периоду наставити активности у развоју организације функционисања балансног тржишта и даљњем повећању ефикасности, економичности и стабилности рада електроенергетског система БиХ. При томе ДЕРК ће тијесно сарађивати с НОС-ом БиХ, како би хармонизовано биле извршене потребне измјене аката из надлежности једне и друге институције који дефинишу балансни механизам.

Успјешним развојем балансног тржишта значајно је повећана понуда услуга, те су на годишњим тендерима које је у децембру 2022. године организовао НОС БиХ, потребе за помоћним услугама у 2023. години у већој мјери осигуране. Резерва за одржавање фреквенције – FCR (раније коришћени термин: примарна регулација) је по први пут набављена на балансном тржишту. Набавка је извршена за све сате у години у количини 14 MW/h, уз просјечну цијену од 6,80 KM/MW/h. Резерва за аутоматску обнову фреквенције – aFRR (раније коришћени термин: секундарна регулација) у вршном периоду је набављена за све сате у години у потребним количинама, изузев количине од 2 MW/h за септембар. У невршном периоду, све потребне количине набављене су за април, мај, јуни, октобар и новембар, док за остале мјесеце мањи дио није набављен због мањка понуда. Резерва за ручну обнову фреквенције – mFRR (раније коришћени термин: терцијарна регулација) за смјер ‘нагоре’ набављена је у потребном обиму 196 MW/h за све мјесеце, изузев количине од 16 MW/h за јули, август и септембар. Резерва mFRR у смјеру ‘надолје’ набављена је за целокупни годишњи период у потребном физичком обиму 62 MW/h. Набавке свих недостајућих количина резерви организују се на мјесечном нивоу.

Растући тренд цијена електричне енергије, који је био присутан на велепродајним тржиштима у регији и у 2022. години, рефлектовао се и на балансно тржиште у БиХ, те је код већине услуга забиљежено повећање просјечних набавних цијена. Резервни капацитет (снага) за аутоматску обнову фреквенције (aFRR) је набављен по цијени која је већа за 9,5% у односу на претходну годишњу тржишну набавку ове услуге. При томе је за невршни период (од 0 до 6 сати) остварена цијена била 42,75 KM/MW/h и врло је блиска граничној цијени од 43 KM/MW/h, док је за вршни период (од 6 до 24 сата) просјечна цијена износила 37,56 KM/MW/h.

Резервни капацитет (снага) за ручну обнову фреквенције (mFRR) је такође набављен по цијени која је већа у односу на претходну годишњу тржишну набавку ове услуге. Просјечна цијена је увећана 6,2% за смјер 'нагоре' (са 4,86 KM/MW/h на 5,16 KM/MW/h) и 0,6% за смјер 'надоље' (са 1,60 KM/MW/h на износ од 1,61 KM/MW/h).

Резултати набавке енергије за покривање губитака у преносном систему који су за 2023. годину планирани у износу 340 GWh, потврдили су изузетно високе велепродајне цијене – понуђене цијене значајно су излазиле из оквира који је НОС БиХ одредио у поступку јавне набавке. Прихватање понуђене цијене би довело до вишеструког повећања тарифе за системску услугу, што би, посљедично, изазвало удар на цијене електричне енергије за крајње купце.

Стога је разуман приступ да се настави регулисани начин набавке енергије за покривање губитака у преносном систему, односно да НОС БиХ примјењује *Процедуру за регулисани поступак набавке енергије за покривање губитака у преносном систему*. При томе је цијена енергије за губитке одређена на нивоу посљедње прихваћене понуде (поступак јавне набавке за 2021. годину из децембра 2020. године) када је просјечно пондерисана цијена износила 109,94 KM/MWh.

Правила за рад мрежâ

Хармонизација, односно једнозначно уређење цијелог скупа правила за рад мрежâ препознато је у Трећем енергетском пакету Европске уније.² Сходно томе, државе чланице ЕУ-а, кроз пуно ангажовање Агенције за сарадњу енергетских регулатора (АЦЕР), Европске мреже оператора преносног система за електричну енергију (ЕНТСО-Е) и Европске мреже оператора преносног система за гас (ЕНТСО-Г), спровеле су комплексну активност доношења правила и смјерница за рад мрежâ (енгл. *Network codes and guidelines*). Скуп ових правила у домену електричне енергије укључује правила о тржишту, раду система и прикључивању:

² Успостављање правила и смјерница за рад мрежâ дефинисано је чланом 6. Уредбе (ЕЗ) бр. 714/2009, односно Уредбе (ЕЗ) бр. 715/2009.

Правила о тржишту

- Уредба Комисије (ЕУ) 2015/1222 од 24. јула 2015. о успостављању смјерница за додјелу капацитета и управљање загушењима,
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1719 од 26. септембра 2016. о успостављању смјерница за дугорочну додјелу капацитета, и
- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/2195 од 23. новембра 2017. о успостављању смјерница за електричну енергију балансирања.

Правила о раду система

- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/1485 од 2. августа 2017. о успостављању смјерница за погон електроенергетског преносног система, и
- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/2196 од 24. новембра 2017. о успостављању мрежног кодекса за поремећени погон и поновну успоставу електроенергетских система.

Правила о прикључивању

- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/631 од 14. априла 2016. о успостављању мрежних правила за захтјеве за прикључивање произвођача електричне енергије на мрежу,
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1388 од 17. августа 2016. о успостављању мрежних правила за прикључак купца, и
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1447 од 26. августа 2016. о успостављању мрежних правила за захтјеве за прикључивање на мрежу система за пренос истосмјерном струјом високог напона и истосмјерно прикључених модула електроенергетског парка.

Правила и смјернице за рад мрежа су технички прописи донијети у циљу утврђивања заједничких правила за сигуран рад система, те функционисање и интеграцију тржишта. Ови правни акти допуњују постојећи *acquis* Европске уније о електричној енергији и директно се примјењују у њеним чланицама. Они представљају кључни елемент за ефикасно функционисање паневропског тржишта, које у први план ставља купце енергије.

У Енергетској заједници током претходних година вођене су активности на доношењу одлука Сталне групе на високом нивоу (ПХЛГ) према којим ова правила постају дио *acquis*-а. ПХЛГ је 12. јануара 2018. године донио одлуке којим су у *acquis* Енергетске заједнице укључена правила о прикључивању, односно Уредба Комисије (ЕУ) 2016/631, Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1388 и Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1447. Стога се проблематика преноса и спроведбе правила и смјерница за рад мрежа наметнула као једна од кључних активности у раду надлежних институција у Босни и Херцеговини, укључујући ДЕРК и НОС БиХ.

У том смислу, Државна регулаторна комисија је у јуну 2018. године донијела *Одлуку о преносу правила за рад мрежа у вези прикључивања*, којом су за сектор електричне енергије у Босни

и Херцеговини дефинисани начини и рокови преноса три наведене уредбе Европске комисије, које су одлукама ПХЛГ-а прилагођене правном оквиру Енергетске заједнице. Том приликом ове уредбе објављене су на језицима у службеној употреби у Босни и Херцеговини у оквиру интернет презентације Државне регулаторне комисије за електричну енергију (www.derk.ba).

Наведеном одлуком НОС БиХ позван је да иновира Мрежни кодекс и друга правила којим се осигурава примјена дијелова који имају скраћени рок за спроведбу, те да након тога осигура усклађеност својих правила са свим захтјевима садржаним у предметним уредбама. ДЕРК је својом одлуком позвао Регулаторну комисију за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине, Регулаторну комисију за енергетику Републике Српске и друга надлежна тијела да осигурају усклађеност својих релевантних аката са захтјевима садржаним у уредбама о прикључењу.

Поштујући захтјеве Енергетске заједнице у погледу рокова за пренос и спроведбу одредаба уредби којим је одлукама Сталне групе на високом нивоу дат приоритет и одређена хитност у спроведби, ДЕРК је, координишући своје дјеловање с НОС-ом БиХ, након спровођења опште јавне расправе, у фебруару 2019. године донио *Правилник о раду мрежа у вези прикључивања*. Овим Правилником је у правни систем Босне и Херцеговине преузет дио правила за рад мрежа Енергетске заједнице, сходно надлежностима ДЕРК-а утврђеним у члану 4.2. *Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини*. У питању су одредбе које је, према релевантним одлукама Сталне групе на високом нивоу, потребно спровести без одлагања. На истој сједници одобрен је *Мрежни кодекс*, којим је извршен пренос правила о прикључењу која су у надлежности НОС-а БиХ, а која се, такође, спроводе без одлагања.

Међу одредбама за које је одређена хитност у спроведби су оне према којим свако регулаторно тијело, након савјетовања с надлежним операторима система, произвођачима, власницима постројења купца и другим заинтересованим тијелима, одређује критеријуме за одобравање одступања. Слиједом тога, у складу с *Правилником о раду мрежа у вези прикључивања*, на сједници ДЕРК-а која је одржана 27. марта 2019. године, донијете су:

- *Одлука о Критеријумима за одобравање одступања за производне модуле,*
- *Одлука о Критеријумима за одобравање одступања за постројења купца, и*
- *Одлука о Критеријумима за одобравање одступања за високонапонске истосмјерне системе и истосмјерно прикључене модуле електроенергетског парка.*

Утврђене критеријуме ДЕРК је објавио на својој званичној интернет презентацији и о њима обавијестио Министарство спољне трговине и економских односа БиХ и Секретаријат Енергетске заједнице 10. априла 2019. године, као једини

регулатор у регији који је свој дио обавеза завршио у дефинисаном року. Тиме је завршена транспозиција одредби које су у надлежности ДЕРК-а, а чије спровођење је потребно вршити без одлагања.

Уважавајући да се предметним правилима нормира материја која је у надлежности и других тијела, у наставку преноса правила о раду мрежа у вези прикључивања било је потребно осигурати усклађеност дјеловања свих надлежних институција, укључујући ентитетске регулаторне комисије и све операторе дистрибутивног система, поред НОС-а БиХ и Електропреноса БиХ. Додатно, комплексност садржаја правила о раду мрежа у вези прикључивања, као и сложена административна структура у енергетском сектору БиХ наметале су потребу активне улоге и конкретне помоћи ресорног државног и ентитетских министарстава, као и Дирекције за европске интеграције Савјета министара БиХ током активности на потпуном и ефикасном спровођењу обавеза Босне и Херцеговине прије 12. јула 2021. године, односно датума до којег је било потребно осигурати потпуну примјену правила о прикључивању.

У овом смислу посебно се истиче техничка помоћ која је пружена у оквиру *УСАИД Пројекта асистенције енергетском сектору*, израдом *Анализе неусклађености са смјерницама за измјене и допуне дистрибутивних мрежних правила и пратећих правилника – Збирни преглед*, чиме је окончана израда смјерница за измјене и допуне мрежних правила.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је средином децембра 2021. године, приликом одобравања новог Мрежног кодекса, којег је уз коришћење наведене анализе припремио НОС БиХ, обавијештена да су иновираним текстом спроведени сви захтјеви правила за рад мрежа у вези прикључивања прилагођених правном оквиру Енергетске заједнице, односно прилагођених Уредбе Комисије (ЕУ) о успостављању мрежних правила за захтјеве за прикључивање произвођача електричне енергије на мрежу, Уредбе Комисије (ЕУ) о успостављању мрежних правила за прикључак купца и Уредбе Комисије (ЕУ) о успостављању мрежних правила за захтјеве за прикључивање на мрежу система за пренос истосмјерном струјом високог напона и истосмјерно прикључених модула електроенергетског парка. *Одлуку о одобравању и примјени Мрежног кодекса ДЕРК је донио 15. децембра 2021. године (видјети дио 3.2).*

Министарски савјет је 15. децембра 2022. године својом одлуком у *acquis* (правни оквир, правна тековина) Енергетске заједнице, уз потребна прилагођења, укључило преостали дио правила и смјерница за рад мрежа, односно *Правила о тржишту* – три уредбе Комисије и *Правила о раду система* – двије уредбе Комисије (видјети дио 4.1). Општи рок за пренос и спроведбу ових уредби је 31. децембар 2023. године.

Интегритет и транспарентност велепродајног тржишта

Електрична енергија, произведена у електранама, прије него што буде испоручена крајњем купцу, често се купује и продаје више пута на велепродајном тржишту. Те трансакције електричне енергије се уобичајено одвијају у великим количинама и укључују произвођаче енергије, трговце, снабдјеваче, велике купце енергије, па чак и инвестиционе банке. На сличан начин се тргује и природним гасом. У Европи је неколико стотина компанија укључено у трговину на велико електричном енергијом и гасом, које на тржишту свакодневно обављају преко десет хиљада трансакција.

Велепродајне цијене су врло осјетљиве на расположиве могућности производње и преноса, јер се енергија мора произвести кад је то потребно. На цијене може утицати ширење лажних података о расположивости тих могућности или смањење производње.

Будући да се великим количинама енергије тргује и преко граница, традиционално је тешко открити евентуалне манипулације цијенама ове врсте, јер национални регулатори нису имали приступ прекограничним подацима. Као одговор на ове чињенице, у Европској унији донесена је *Уредба (ЕУ) бр. 1227/2011 Европског парламента и Савјета од 25. октобра 2011. о интегритету и транспарентности велепродајног тржишта енергије (РЕМИТ)*. Ова уредба уводи јединствени европски оквир на велепродајним тржиштима за:

- Дефинисање злоупотребе тржишта у погледу манипулације тржиштем, покушаја манипулације тржиштем и трговања на темељу повлашћених информација,
- Увођење експлицитне забране злоупотребе тржишта,
- Оснивање новог оквира за надзор велепродајних тржишта у циљу откривања и спречавања манипулације тржиштем и трговања на темељу повлашћених информација, и
- Дефинисање забрана и спровођења кажњавања на националном нивоу у случају откривања злоупотребе тржишта.

РЕМИТ уредба се односи на све тржишне учеснике чије активности утичу на велепродајна тржишта енергије, односно на сва физичка или правна лица (укључујући и операторе преносних система) која обављају или спроводе трговачке трансакције на једном или више велепродајних тржишта енергије. Овој уредби подлијежу сви учесници на тржишту који имају сједиште у било којој земљи Европске уније, као и учесници који имају сједиште у земљама изван ЕУ-а, ако тргују или дају налоге за трговину на једном или више тржишта унутар ЕУ-а.

Одлуком Министарског савјета од 29. новембра 2018. године, у *acquis* Енергетске заједнице је укључена *Уредба (ЕУ) о интегритету и транспарентности велепродајног тржишта енергије*, уз потребна прилагођења и дефинисање обавезе да иста буде спроведена до 29. маја 2020. године.

“У извјештајном периоду Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК) наставила је настојања у спроведби acquis-а у границама овлашћења која су регулатору дата законодавством на државном нивоу...

У оквиру својих ограничених законских надлежности, ДЕРК наставља проактивно уређивати тржиште...

ДЕРК је активно учествовао у спроведби РЕМИТ уредбе коришћењем истражних алата...

Правила за рад мрежа у вези прикључивања на преносну мрежу пренесена су 2019. године кроз одговарајућа акта и спроведена одлукама ДЕРК-а у вези (критеријума на основу којих се могу дозволити) одступања од Правила.”

(Из Годишњег извјештаја о спроведби Секретаријата Енергетске заједнице, Беч, 1. новембар 2022)

Поводом обавеза које за национална регулаторна тијела дефинише РЕМИТ уредба, истиче се да надлежности ДЕРК-а, сходно члану 4.2. тачка к) Закона о преносу, регулатору и оператеру система електричне енергије у Босни и Херцеговини, укључују стварање и одржавање конкурентних тржишта, те превенцију и кажњавање похлепног, односно антиконкурентног понашања. Полазећи од обавеза националних регулаторних тијела статуираних овом уредбом, а на темељу наведених законских овлашћења, ДЕРК је правовремено спровео бројне активности на њеном преносу и спровођењу у области електричне енергије. У том смислу усвојене су Одлука о преносу Уредбе о интегритету и транспарентности велепродајног тржишта енергије, Правилник о интегритету и транспарентности велепродајног тржишта електричне енергије, те Одлука о Регистру учесника на велепродајном тржишту електричне енергије с припадајућим образцима који су доступни у оквиру интернет презентације ДЕРК-а.

Посебна пажња у домену примјене РЕМИТ Уредбе посвећена је едукацији представника свих релевантних институција и учесника на тржишту.

ДЕРК је први регулатор у Енергетској заједници који је успоставом Регистра учесника на велепродајном тржишту електричне енергије успјешно реализовао активности на преносу и спроведби прилагођене РЕМИТ Уредбе у сектору електричне енергије. Током 2022. године овај регистар је редовно ажуриран и на крају године садржи све потребне податке о 26 учесника на велепродајном тржишту електричне енергије у Босни и Херцеговини.

Додатни искорак у развоју транспарентности тржишта доноси примјена Уредбе Комисије (ЕУ) бр. 543/2013 од 14. јуна 2013. о достави и објави података на тржиштима електричне енергије и о измјени Прилога I Уредбе (ЕЗ) бр. 714/2009 Европског парламента и Савјета (Уредба о транспарентности). ДЕРК је с посебном пажњом пратио активности Независног оператора система у Босни и Херцеговини у том домену.

НОС БиХ прикупља и обрађује темељне електроенергетске и тржишне податке босанскохерцеговачког регулационог подручја ради њихове доставе Европској мрежи оператора преносног система за електричну енергију (ЕНТСО-Е), која врши прикупљање и објављивање података и информација о производњи, транспорту и потрошњи електричне енергије за паневропско тржиште. Сви подаци објављују се на Централној информационој платформи за транспарентну објаву података (енгл. ENTSO-E Transparency Platform) у складу с обавезама које произилазе из Уредбе Комисије (ЕУ) бр. 543/2013.

У Босни и Херцеговини достигнут је високи ниво усклађености са захтјевима ове уредбе. Ипак, у наредном периоду предстоји даљња дигитализација пословних процеса и развој одговарајућих софтверских рјешења. Такође, потребно је успоставити одређене процедуре које се односе на седмичну и мјесечну прогнозу оптерећења, те поновну отпрему (редиспечинг) ради ублажавања физичког загушења, а затим објављивати податке који се генеришу.

Интеграција неуправљивих извора електричне енергије

Интеграција обновљивих извора енергије с аспекта могућности регулације система, као и њихова максимална снага прихвата је већ дужи низ година у фокусу рада Државне регулаторне комисије за електричну енергију.

На захтјев ДЕРК-а, Независни оператор система у БиХ је у претходном периоду израдио више студија и анализа које у фокусу имају интеграцију вјетроелектрана и соларних (фотонапонских) електрана у електроенергетски систем Босне и Херцеговине, односно максимално могуће снаге прихвата из неуправљивих извора енергије са становишта могућности регулације система.

Уважавајући значај проблематике, принцип транспарентности и изузетно велику заинтересованост за ову проблематику како појединих субјеката из сектора, тако и шире јавности, о садржају тих докумената у правилу су организоване јавне расправе.

Прихватајући први документ који је припремљен у овом смислу, ДЕРК је у априлу 2012. године за прикључак на преносну мрежу БиХ одобрио износ инсталисане снаге вјетроелектрана до 350 MW.

ДЕРК је 14. марта 2019. године донио *Одлуку о одобрењу максимално могуће снаге прихвата из неуправљивих извора електричне енергије*, одобравајући достављени приједлог према којем ове величине износе 460 MW за вјетроелектране и 400 MW за фотонапонске електране.

Наредну одлуку под истим насловом ДЕРК је донио 3. септембра 2020. године, одобравајући достављени приједлог према којем максимално могућа снага прихвата из неуправљивих извора електричне енергије у електроенергетски систем Босне и Херцеговине са становишта могућности регулације система износи 840 MW за вјетроелектране и 825 MW за фотонапонске електране.

Десет година након првог одлучивања по овој проблематици, уважавајући технолошки развој, као и развој сектора и тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини и регији, ДЕРК је 18. маја 2022. године донио *Одлуку о одобравању укидања максимално могуће снаге прихвата из неуправљивих извора енергије* у електроенергетски систем Босне и Херцеговине са становишта могућности регулације система.

НОС БиХ остаје у обавези да континуисано извјештава ДЕРК о свим аспектима примјене ове одлуке. Додатно, дефинисана је и обавеза Електропреноса БиХ да ДЕРК-у доставља сажетак Регистра поднијетих захтјева корисника за прикључак на преносну мрежу, те ажурирани преглед свих прикључених објеката.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је приликом доношења позвала и друге институције да, у оквирима својих надлежности, предузимају активности које су усмјерене на повећање производње електричне енергије из обновљивих извора.

Кибербезбједност

Сигурност снабдијевања је један од основних домена дјеловања регулатора у електроенергетском сектору и императив је приликом креирања, усвајања и примјене регулаторних правила и прописа. Кибербезбједност (енгл. *cybersecurity*) је у узрочно-последичној вези са сигурношћу снабдијевања, те свака кибернетичка пријетња и ризик представљају битан утицајни фактор на сигурност снабдијевања. Препознавање потребе правовременог спровођења одговарајућих мјера за превенцију, детекцију и одговор на сигурносне изазове из кибернетичког простора има кључну важност за поуздан рад система и заштиту података у електроенергетском сектору. Одсуство стратешког оквира и системског нормирања овог питања регулаторе не ослобађа обавезе да доношењем својих правила и предузимањем одговарајућих мјера раде на заштити електроенергетске инфраструктуре, а тиме и сигурности снабдијевања.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је у претходном периоду дала значајан допринос у припреми више докумената из ове области, укључујући *Преглед капацитета киберсигурности у БиХ* и *Смјернице за стратешки оквир киберсигурности у Босни и Херцеговини*.

Од 2019. године ДЕРК је активно учествовао у регионалним пројектима Америчке агенције за међународни развој (УСАИД) и Националне асоцијације регулатора Сједињених Америчких Држава (НАРУК) *Ефикасно регулисање киберсигурности*, као и *Дигитализација и кибербезбједност*, активностима Радне групе за кибербезбједност УСАИД ЕПА пројекта, раду Радне групе Енергетске заједнице за кибербезбједност и подржавао рад Тима за одговор на рачунарске инциденте за институције БиХ (ЦЕРТ). Учешћем у наведеним активностима и у више радионица које су обрађивале разне аспекте киберсигурности, стекле су се претпоставке да ДЕРК припреми *Смјернице за стратешки оквир регулаторног дјеловања за кибербезбједност у електроенергетском сектору Босне и Херцеговине*.

Током 2022. године ДЕРК је, уз техничку асистенцију УСАИД-а и НАРУК-а, посебну пажњу посветио третману инвестиција у кибербезбједност, те дао значајан допринос у припреми *Мапата пута за сигурност мрежних и информационих система у енергетском сектору у БиХ*. Овај документ, припремљен у оквиру УСАИД ЕПА пројекта, идентификује оквирне кораке за унапређење киберсигурности у сектору и даје смјернице за пренос и спроведбу релевантних директива Европске уније (директиве НИС 1 и НИС 2).

Уз уважавање сложене структуре електроенергетског сектора и специфичног регулаторног оквира у Босни и Херцеговини, неопходним се намеће координисано дјеловање државне с ентитетским регулаторним комисијама у успостављању ефикасног регулаторног приступа у области киберсигурности. Циљ је заштитити информационо-комуникационе системе субјеката у сектору и одржавати кибербезбједност у регулаторним тијелима.

3.2 Документа која одобрава ДЕРК

Тржишна правила

Тржишним правилима уређују се односи између НОС-а БиХ и лиценцираних учесника на тржишту електричне енергије. Циљ правила је креирање услова за сигуран рад електроенергетског система БиХ, укључујући ефикасну набавку помоћних услуга и пружање системске услуге, балансирање система БиХ уз што мање трошкове, те ефикасно функционисање и даљњи развој веле-продајног и малопродајног тржишта електричне енергије у БиХ.

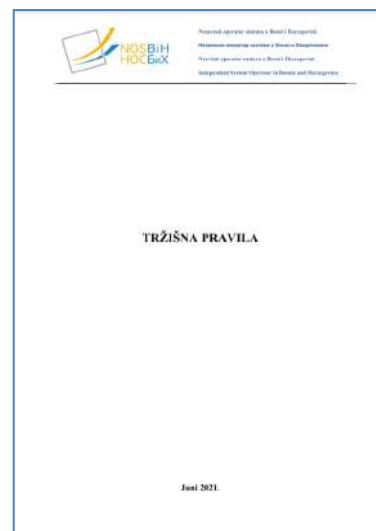
Тржишна правила су изузетно захтјеван технички документ који укључује основни концепт дизајнирања тржишта, нормативно-правни регулаторни оквир уређења тржишта, техничке предуслове за функционисање тржишта и наводи низ процедура којим се уређују технички и комерцијални односи међу учесницима на тржишту.

Прва Тржишна правила припремљена су и одобрена 2006. године. Од јануара 2016. године, када је установљен тржишни начин пружања помоћних услуга и балансирања електроенергетског система Босне и Херцеговине, у примјени су била Тржишна правила одобрена у мају 2015. године. У 2021. години НОС БиХ покренуо је поступак припреме нових Тржишних правила, током којег су прибављани и коментари учесника на тржишту путем одговарајућег Техничког комитета. У њиховој припреми НОС БиХ је, као члан ЕНТСО-Е-а, поступао у складу с дјеловањем ове организације у погледу оперативног рада у синхронном подручју континенталне Европе (видјети дио 3.1).

Тржишна правила достављена ДЕРК-у у јулу 2021. године, одобрена су 13. октобра 2021. године, након што је на истој сједници ДЕРК донио *Одлуку о измјенама и допуни Методологије за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге*. Ова Тржишна правила се ефективно примјењују од 1. јануара 2022. године. НОС БиХ има обавезу припреме пратећих аката уз Тржишна правила и неопходних софтверских алата.

У том смислу се у 2022. години посебно издваја *Одлука о привременом моделу којим се омогућује недискриминаторан и слободан приступ јединственом тржишту електричне енергије у БиХ електранама прикљученим на дистрибутивну мрежу*, коју је НОС БиХ донио 29. априла 2022. године. Саставни елемент ове Одлуке је *Инструкција за спроведбу привременог модела приступа 'виртуелне електране' тржишту електричне енергије у БиХ*, која је током године у неколико наврата иновирана.

Како је успостављање концепта 'виртуелне електране' изнимно комплексан процес и изискује учешће већег броја компоненти електроенергетског система, представници ДЕРК-а су учествовали у низу састанака који су претходили успостави овог привременог модела. Наиме, модел приступа електрана

прикључених на дистрибутивну мрежу (у БиХ: називни напони до 35 kV) тржишту електричне енергије је формиран у оквиру активности у којим су заједнички учествовали сви релевантни субјекти који су инволвирани у рад тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини, и то у његовим различитим сегментима: veleпродајном, малопродајном и балансном тржишту. Дакле, учесници у формирању наведеног модела су три регулаторне комисије у Босни и Херцеговини (ДЕРК, ФЕРК и РЕРС), НОС БиХ, мали произвођачи, снабдјевачи електричном енергијом, те оператори дистрибутивног система, односно електропривреде. Сви ови субјекти су активно учествовали у креирању модела путем својих представника на састанцима намјенски формиране радне групе.

Модел приступа 'виртуелне електране' тржишту електричне енергије је успостављен због његовог значаја за подстицање производње електричне енергије из обновљивих извора, побољшање услуга на veleпродајном и локалном дистрибутивном тржишту, оптимизације производње из обновљивих извора с потребама електроенергетског система, али и законом установљеног права произвођача на слободан приступ тржишту електричне енергије. Такође, овдје се ради о постепеном прихваћању концепта откупа електричне енергије из обновљивих извора који је тржишно оријентисан, умјесто досадашњег концепта заснованог на шемама подстицаја и гарантованом откупу који губи на значају због смањења цијена производне технологије, а тиме и већој конкурентности обновљивих извора у односу на изворе који користе фосилна горива.

Од 16. маја 2022. године, када се у електроенергетском систему Босне и Херцеговине појавила прва 'виртуелна електрана' са свега неколико мегавата агрегованих производних капацитета, њихов број је значајно повећан. У децембру 2022. године укупна инсталирана снага свих производних погона који имају приступ тржишту електричне енергије у БиХ кроз шест 'виртуелних електрана' износила је 117,48 MW (од чега је у малим хидроелектранама 86,28 MW, фотонапонским електранама 28,74 MW и електранама на биомасу и биогаз 2,46 MW).

Мрежни кодекс

Мрежни кодекс је један од кључних докумената за функционисање електроенергетског система и тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини. Њиме се уређује начин планирања и развоја преносног система, услови за прикључење (процедуре, уговори, критеријуми), начин оперативног планирања (предвиђање потрошње, управљање мрежним ограничењима) и оперативног рада (диспечинг, процедуре, комуникације), мјере у непредвиђеним ситуацијама (контрола потрошње, обнова рада система након потпуног или дјелимичног распада), начин на који се обавља обрачунско мјерење у електроенергетском систему и остале неопходне техничке мјере за квалитетан и поуздан рад преносног система.

Циљ Мрежног кодекса је да дефинише елементе за сигурно и поуздано функционисање електроенергетског система БиХ, те да омогући развој, одржавање и управљање преносном мрежом у складу с примјенивим правилима и добром европском праксом.

Коначан текст новог Мрежног кодекса, који је током 2021. године припремио НОС БиХ, уз прибављање коментара учесника на тржишту путем одговарајућег Техничког комитета, достављен је ДЕРК-у на одобрење 23. новембра 2021. године. ДЕРК је 15. децембра 2021. године донио *Одлуку о одобравању и примјени Мрежног кодекса*.

Овај Мрежни кодекс примјењује се од 1. јануара 2022. године. Документ представља квалитативни искорак у структуралном и нормативном смислу, нормира припрему планских докумената и процедуре прикључења. Приликом одобравања Мрежног кодекса, ДЕРК је обавијештен да су иновираним текстом спроведени сви захтјеви правила ЕУ-а за рад мрежа у вези прикључивања, прилагођени правном оквиру Енергетске заједнице, односно одлукама Сталне групе на високом нивоу прилагођених уредби Комисије (ЕУ) 2016/631, 2016/1388 и 2016/1447 (видјети дио 3.1).

Индикативни план развоја производње

Индикативни план развоја производње се израђује сваке године за десетогодишњи период. Сврха плана је да информише садашње и будуће кориснике електроенергетског система о потребама и постојећим пројектима изградње нових производних капацитета. Истовремено, овај план се користи и као један од основа за израду *Дугорочног плана развоја преносне мреже* у Босни и Херцеговини, који се, обухваћајући и проблематику нових прекограничних водова, такође, израђује сваке године покривајући десетогодишњи период.

Основни циљ Индикативног плана развоја производње је анализа биланса снаге и енергије на преносној мрежи за наредних десет година. Израда овог документа је и у функцији испуњавања обавеза према Европској мрежи оператора преносног система за електричну енергију (ЕНТСО-Е).

Независни оператор система у БиХ, као и сви други оператори система удружени у ЕНТСО-Е, има обавезу да да свој допринос у изради *Европског плана развоја преносне мреже за наредних десет година* (TYNDP) који се, у складу с Уредбом (ЕУ) 2019/943 о унутрашњем тржишту електричне енергије, припрема сваке друге године.³ У том смислу, НОС БиХ има обавезу достављања планова развоја електроенергетског система Босне и Херцеговине базираних на потрошњи и производњи која укључује и нове изворе, као и планираним појачањима интерне

³ Јавно савјетовање о TYNDP 2022, односно најновијем *Европском плану развоја преносне мреже за наредних десет година* обављено је у периоду од 29. јула до 16. септембра 2022. године.

преносне мреже и интерконекција. Наведене активности претпостављају и подразумевају пуну координацију на регионалном нивоу, уз анализу могућих загушења на интерној мрежи и прекограничним водовима.

Прогноза потрошње у *Индикативном плану развоја производње за период 2023 – 2032. година* урађена је на бази података достављених од корисника електропреносног система и властитих анализа НОС-а БиХ (прогноза према бруто друштвеном производу и екстраполација преко карактеристичне функције потрошње). Нови производни објекти су, у складу с Мрежним кодексом, билансирани на основу важећих Услова за прикључак, док су код вјетроелектрана узете у обзир и потврде надлежних институција ентитета да је електрана унутар максимално могуће снаге прихвата са становишта могућности регулације система. Спроведене анализе упућују на закључак да је за све сценарије потрошње и планирану производњу постојећих и нових билансираних производних капацитета (са и без изграђених нових термоелектрана) задовољен биланс електричне енергије.

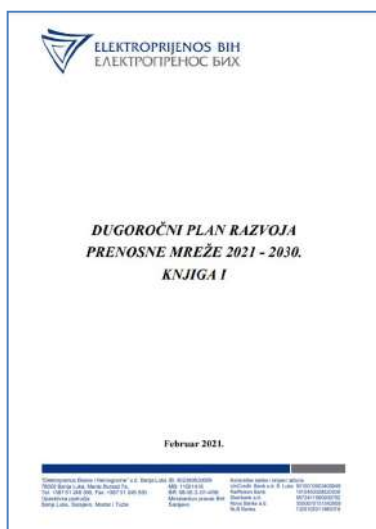
НОС БиХ је организовао јавну расправу о Нацрту документа 13. априла 2022. године путем интернет комуникационе платформе, након чега је 27. априла 2022. године ДЕРК-у на одобрење доставио *Индикативни плана развоја производње за период 2023 – 2032. година*.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је 18. маја 2022. године донијела *Одлуку о одобрењу Индикативног плана развоја производње за период 2023 – 2032. година*. Том приликом констатовано је да је садржај документа унапријеђен у поређењу с претходним годинама јер презентује реална планирања, али и изражена забринутост због потенцијалних недостатака производних капацитета у будућности, због чега ДЕРК подржава динамичнију градњу производних објеката и интензивнији развој преносне мреже.

ДЕРК очекује да ће наредни Индикативни план, чија израда је отпочела у новембру 2022. године, бити иновирани са свим актуелним и релевантним подацима и информацијама које буду доступне током његове израде.

Дугорочни план развоја преносне мреже

Према важећим законским одредбама, Дугорочни план развоја преносне мреже израђује се сваке године и покрива наредни десетогодишњи период. Дугорочни план треба бити достављен ДЕРК-у на одобрење до краја октобра. Значај припреме Дугорочног плана огледа се у чињеници да Електропренос БиХ на основу овог плана израђује годишњи инвестициони план и доставља га ДЕРК-у на одобрење до краја новембра за наредну годину. Израдом Дугорочног плана омогућава се и квалитетније испуњавање обавеза према Европској мрежи оператора преносног система за електричну енергију (ЕНТСО-Е) у

погледу доприноса изради Европског плана развоја преносне мреже за наредних десет година.

Дугорочни план развоја преносне мреже треба дефинисати потребна појачања постојећих и изградњу нових објеката преносне мреже како би се правовремено покренуле активности на пројектовању, изградњи и пуштању у погон инфраструктуре неопходне за континуисано снабдијевање и поуздан и стабилан рад преносног система. Преносна мрежа планирана на овај начин осигурава једнаке услове за већ прикључене кориснике и оне који ће се прикључити на преносну мрежу. То подразумијева уједначене услове везане за стање преносне мреже по питању старости и обнављања опреме, изградње нових објеката и погонске спремности објеката у функцији преноса електричне енергије.

Крајем децембра 2020. године, Електропренос Босне и Херцеговине доставио је *Дугорочни план развоја преносне мреже за период 2021 – 2030. година* Независном оператору система у Босни и Херцеговини на преглед, ревизију и одобрење које претходи коначном одобрењу ДЕРК-а.

Препознајући значај овог документа, *Условима за коришћење лиценце за обављање дјелатности независног оператора система* ДЕРК је прописао обавезу организовања јавне расправе о ревидованом Дугорочном плану, чиме се заинтересованој јавности омогућава увид и изношење коментара и примједби на припремљени материјал. Прва расправа ове врсте, одржана 29. марта 2021. године, привукла је значајну пажњу учесника у сектору и показала своју пуну оправданост. НОС БиХ је 27. априла 2021. године ДЕРК-у на одобрење доставио коначан Дугорочни план.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је 18. маја 2021. године донијела *Одлуку о одобравању Дугорочног плана развоја преносне мреже за период 2021 – 2030. година*. Том приликом Електропренос Босне и Херцеговине је обавезан да, у циљу рјешавања проблема превисоких напона у електроенергетском систему БиХ, одреди све неопходне параметре потребне за реализацију инвестиција у пригушнице из одобреног Дугорочног плана развоја преносне мреже.

И поред више подсјећања, током 2022. године Електропренос Босне и Херцеговине није доставио Дугорочни план развоја преносне мреже НОС-у БиХ на преглед, ревизију и одобрење које претходи коначном одобрењу ДЕРК-а.

Електропренос БиХ је свој *План инвестиција за 2022. годину* доставио ДЕРК-у на одобрење 18. априла 2022. године. ДЕРК је 11. маја 2022. године донио *Одлука о одобравању Плана инвестиција Електропреноса Босне и Херцеговине за 2022. годину*, уз констатацију да је План достављен уз закашњење од пет мјесеци, те да је у конкретном случају изостала претходна израда и достава на одобрење Дугорочног плана развоја преносне мреже за период 2022 – 2031. година, као основе и оквира за планирање и реализацију појединачних инвестиционих

пројеката. Динамика развоја електроенергетског сектора намеће потребу перманентне анализе и годишње актуелизације критеријума за одређивање структуре инвестирања кроз дугорочни план, како би се појединачне инвестиције предвиђене инвестиционим плановима усмјериле и конкретизовале на идентификоване приоритете.

Полазећи од раније идентификованих и од ДЕРК-а више пута наглашаваних проблема који утичу на сигурност снабдијевања, првенствено вишегодишњи проблем превисоких напона у преносној мрежи, ДЕРК је, одобравајући достављени документ, настојао омогућити Компанији коначно рјешавање наведеног проблема, али и спроведбу других пројеката од приоритетног значаја за стабилност електроенергетског система Босне и Херцеговине. ДЕРК је том приликом изложио став да су примарни циљеви сигурност снабдијевања електричном енергијом, стварање предуслова за прикључење нових производних објеката, односно развој и оптимизација преносне мреже, те да, одобравањем достављеног документа доприноси и даје потпору Електропреносу БиХ у њиховом остваривању.

Правила за додјелу прекограничних преносних капацитета

Канцеларија за координисане аукције у југоисточној Европи (СЕЕ ЦАО) чије сједиште је у Подгорици, формално је успостављена 27. марта 2014. године, уз почетак оперативног дјеловања од 27. новембра 2014. године, када су организоване годишње аукције на границама Босне и Херцеговине с Црном Гором и Хрватском.

И током 2022. године СЕЕ ЦАО је свој рад организовао у складу с правилима за додјелу прекограничних преносних капацитета која су својим појединачним одлукама одобрили надлежни регулатори у регији, укључујући ДЕРК. Ова правила укључују:

- Усклађена правила за додјелу дугорочних права преноса сходно члану 51. Уредбе Комисије (ЕУ) 2016/1719 о успостављању смјерница за дугорочну додјелу капацитета,
- Посебни анекс Усклађених правила за додјелу дугорочних права преноса на границама зоне трговања које опслужује Канцеларија за координисане аукције у југоисточној Европи (СЕЕ ЦАО),
- Правила за експлицитну дневну додјелу преносних капацитета на границама зоне трговања које опслужује СЕЕ ЦАО,
- Споразум о учешћу, између Канцеларије за координисане аукције у југоисточној Европи д.о.о. Подгорица (Платформа за додјелу) и регистрованог учесника,
- Финансијски услови за учешће у поступцима које организује Платформа за додјелу у складу са Споразумом о учешћу,
- Правила номинације СЕЕ ЦАО, и
- Правила о информационом систему СЕЕ ЦАО.

У циљу даљњег усклађивања с правилима о додјели прекограничних преносних капацитета која се примјењују у Европској унији, СЕЕ ЦАО је припремио измјене и допуне одређених правила о којим су обављене јавне консултације у периоду од 15. јула до 15. августа 2022. На приједлог Независног оператора система у Босни и Херцеговини, Државна регулаторна комисија за електричну енергију је крајем децембра 2022. године одобрила:

- *Правила о измјенама и допунама Усклађених правила за додјелу дугорочних права преноса на границама зоне трговања које опслужује СЕЕ ЦАО, с Посебним анексом, и*
- *Правила о измјенама и допунама Правила за експлицитну дневну додјелу преносних капацитета на границама зоне трговања које опслужује СЕЕ ЦАО.*

ДЕРК је у више прилика, на домаћим и међународним скуповима, изражавао своју подршку успјешном раду СЕЕ ЦАО, уз очекивање да ће у географски опсег бити укључени оператори из свих земаља југоисточне Европе.

С обзиром на то да Србија не учествује у раду ове Канцеларије, и даље постоји потреба регулисања правила за распоdjелу преносних капацитета на заједничкој граници БиХ и Србије, и то на годишњем, мјесечном и дневном нивоу. Стога је ДЕРК, на захтјев НОС-а БиХ, 17. новембра 2021. године одобрио:

- *Правила за годишње и мјесечне аукције за распоdjелу преносних капацитета на граници између зона трговања ЕМС АД Београд (ЕМС) и Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ), и*
- *Правила за дневне аукције за распоdjелу преносних капацитета на граници између зона трговања ЕМС АД Београд (ЕМС) и Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ).*

Како рад СЕЕ ЦАО не покрива унутардневну додјелу прекограничних преносних капацитета, то су на захтјев НОС-а БиХ истом одлуком ДЕРК-а одобрена и:

- *Правила за унутардневну распоdjелу преносних капацитета на граници између зона трговања Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ) и ЕМС АД Београд (ЕМС), и*
- *Правила за унутардневну додјелу прекограничних преносних капацитета између регулационих подручја / Хрватски оператор пријеносног сустава (ХОПС) и Независни оператор система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ).*

Том приликом нормиран је наставак примјене *Правила за унутардневну додјелу преносних капацитета на граници регулационих подручја Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ) и Црногорског електропреносног система АД (ЦГЕС), која је ДЕРК одобрио 4. новембра 2020. године.*

Током 2022. године није било иницијатива за промјене раније одобрених правила за додјелу прекограничних преносних капацитета између регулационих подручја, односно расподјелу преносних капацитета на граници између зона трговања која не опслужује Канцеларија за координисане аукције у југоисточној Европи, те се и у наредном периоду наставља њихова примјена.

Расподјелу преносних капацитета и у 2023. години на граници са Србијом путем годишњих, мјесечних и дневних аукција спроводиће Електромрежа Србије (ЕМС), а унутардневне аукције НОС БиХ. Унутардневне аукције на граници с Хрватском спроводиће ХОПС, а на граници с Црном Гором НОС БиХ.

Оперативни споразум СХБ регулационог блока фреквенције и снаге размјене

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је 9. новембра 2021. године донијела *Одлуку о одобрењу закључења Оперативног споразума СХБ регулационог блока фреквенције и снаге размјене*, између оператора преносних система Словеније, Хрватске и Босне и Херцеговине, у тексту о којем су се стране сложиле, а који је на одобрење достављен 26. октобра 2021. године.

Регулациони блок фреквенције и снаге размјене (ЛФЦ блок – енгл. *Load Frequency Control Block*) је дио синхроног подручја, које се састоји од једног или више ЛФЦ подручја, с мјерним мјестима на физичким интерконекцијама с другим ЛФЦ блоковима, којим управља један или више оператора система, унутар којег се врши регулација фреквенције и снаге размјене. Споразум дефинише рад три оператора система (ЕЛЕС – Системски оператор преносне мреже Словеније, ХОПС – Хрватски оператор пријеносног сустава и НОС БиХ – Независни оператор система у Босни и Херцеговини), у дијелу који се односи на рад релевантног ЛФЦ блока.

Оперативни споразум СХБ регулационог блока фреквенције и снаге размјене (ЛФЦ блок СХБ), који је усклађен с Уредбом Комисије (ЕУ) 2017/1485 о успостављању смјерница за погон електроенергетског преносног система, потписан је у јануару 2022. године. Током године НОС БиХ је поступао у складу с одредбама Споразума, уз објављивање потребних информација.

Прекогранична размјена енергије за ручну обнову фреквенције

Током 2017. године НОС БиХ је са сусједним операторима система покренуо активности на успостави модела који омогућава прекограничну размјену терцијарне регулационе електричне енергије (нови термин: енергија за ручну обнову фреквенције). Након што је у том смислу регистрован виртуелни прекогранични далековод, НОС БиХ је поднио ДЕРК-у на одобрење *Уговор о међусобној испоруци прекограничне терцијарне регулационе електричне енергије ради осигуравања системских*

услуга из иностранства за електроенергетске системе Босне и Херцеговине и Србије. Државна регулаторна комисија за електричну енергију одобрила је овај уговор 11. октобра 2017. године. Почетком 2018. године припремљен је *Уговор о међусобној испоруци прекограничне терцијарне регулационе електричне енергије ради осигуравања системских услуга из иностранства за електроенергетске системе Босне и Херцеговине и Црне Горе*, који је ДЕРК одобрио 13. марта 2018. године.

Предмет ових уговора је пружање помоћи у виду међусобне испоруке прекограничне енергије за ручну обнову фреквенције у циљу повећања сигурности и поузданости рада сусједних електроенергетских система. На овај начин се формализује прекогранична размјена једног од производа на балансном тржишту за који је према ранијој терминологији коришћен назив ‘терцијарна енергија’.

За обрачун трансакција користи се виртуелни далековод регистрован на СКАДА системима два оператора система преко којег се симулише размјена, што је у складу с одредбама *Оперативног приручника ЕНТСО-Е-а за континенталну Европу*. За потребе размјене енергије у физичком смислу користи се преостали расположиви прекогранични капацитет, након завршетка унутардневне алокације капацитета. Примјеном ових уговора испуњава се дио обавеза Босне и Херцеговине из *Мапе пута за спроведбу иницијативе ‘Западни Балкан 6’* (тзв. *ВБ6 иницијатива*), који се односи на прекограничну размјену услуга балансирања.

ДЕРК је током 2022. године пратио прекограничну размјену енергије за ручну обнову фреквенције. У складу с потписаним уговорима Црногорском електропреносном систему (ЦГЕС) испоручено је 30 MWh позитивне балансне енергије (енергије регулације ‘нагоре’) и 90 MWh негативне балансне енергије (енергије регулације ‘надоље’), те Хрватском оператору пријеносног састава (ХОПС) 125 MWh негативне балансне енергије по негативној цијени, што се евидентира као приход НОС-а БиХ. Вриједност ових испорука је 41.329 KM, од чега је вриједност испоручене енергије ЦГЕС-у 12.481 KM, а ХОПС-у 28.848 KM.

НОС БиХ је набављао позитивну регулациону енергију од сусједних оператора преносног система, при чему је 875 MWh набављено од Електромреже Србије (ЕМС), 2.077 MWh од ХОПС-а и 38 MWh од Системског оператора преносне мреже Словеније (ЕЛЕС). Финансијска вриједност наведених трансакција је износила 4.657.524 KM, од чега се 943.401 KM односи на ЕМС, 57.971 KM на ЕЛЕС и 3.656.152 KM на ХОПС. Тиме је у салду прекограничне размјене регулационе енергије забиљежен увоз у вриједности од 4.616.196 KM.

Прекогранична размјена електричне енергије за ручну обнову фреквенције с ХОПС-ом и ЕЛЕС-ом се одвијала у складу с *Оперативним споразумом СХБ регулационог блока фреквенције и снаге размјене*.

3.3 Поступци лиценцирања

Током 2022. године ДЕРК је издао више лиценци, а у вријеме израде овог извјештаја, интензивно ради на рјешавању захтјева за издавање лиценце за дјелатност међународне трговине које су поднели Дисам БХ д.о.о., Сарајево и Medoš One д.о.о., Бања Лука.

У септембру 2022. године због истека рока важења претходне, а након спроведеног поступка, Јавном предузећу за комуналне дјелатности Комунално Брчко д.о.о., Брчко, издата је нова лиценца за трговину и снабдијевање електричном енергијом на територији Босне и Херцеговине која важи до 31. октобра 2027. године.

У децембру 2022. године Електропреносу Босне и Херцеговине, а.д., Бања Лука, издата је нова лиценца за дјелатности преноса електричне енергије која важи до 31. јануара 2033. године.

Због истека рока важења претходно издатих лиценци за дјелатност међународне трговине електричном енергијом спроведени су поступци и обновљене лиценце с периодом важења од пет година сљедећим субјектима:

- ХСЕ БХ Енергетско предузеће д.о.о., Сарајево (септембар 2022. године),
- ЕФТ – Рудник и Термоелектрана Станари д.о.о., Станари (септембар 2022. године),
- ЈП Електропривреда Хрватске заједнице Херцег Босне д.д., Мостар (септембар 2022. године),
- ЈП Електропривреда Босне и Херцеговине д.д., Сарајево (новембар 2022. године), и
- МХ Електропривреда Републике Српске – Матично предузеће, а.д., Требиње (новембар 2022. године).

Привремене лиценце за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом с периодом важења од једне или двије године (зависно од дужине важења лиценци, односно дозвола којим се омогућује трговина електричне енергије у Босни и Херцеговини, а које издају ентитетске регулаторне комисије ФЕРК и РЕРС) додијељене су сљедећим субјектима:

- Euro-Power д.о.о., Тешањ (фебруар 2022. године),
- Hifa-Oil д.о.о., Тешањ (мај 2022. године),
- Renewable Energy Solutions ВН д.о.о., Бања Лука (септембар 2022. године),
- Вибар д.о.о., Широки Бријег (септембар 2022. године),
- Green Energy Trading – Трговина зеленом енергијом д.о.о., Широки Бријег (септембар 2022. године),
- Глобал Испат коксна индустрија д.о.о., Лукавац (новембар 2022. године), и
- Wasserkraft д.о.о., Бања Лука (децембар 2022. године).

Све лиценце за дјелатност међународне трговине користе се у складу са *Стандардним условима за коришћење лиценце за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом*. Доношењем ових услова, као стандардног и унапријед познатог скупа регула о правима и обавезама власника лиценце (чије се прихваћање потврђује подношењем писане изјаве већ уз сам захтјев за добијање лиценце), ДЕРК је додатно поједноставио и убрзао поступак издавања ове врсте лиценце који је у пракси најбројнији. Тиме је значајно редуцирана и количина докумената која је раније из формално-процедуралних разлога циркулисала како унутар ДЕРК-а тако и у комуникацији с подносиоцем захтјева и заинтересованим трећим лицима.

На захтјев власника лиценце, у априлу 2022. године донесена је одлука о укидању лиценце за дјелатност међународне трговине за Euro-Power д.о.о., Тешањ, а у јуну 2022. године за Б.С.И. д.о.о., Јајце. Такође на захтјев власника лиценце, у новембру 2022. године донесена је Одлука о суспензији лиценце за Г-Петрол д.о.о., Сарајево до њеног истека.

У Регистру важећих лиценци, 1. јануара 2023. године за дјелатност међународне трговине биће регистровано сљедећих 20 субјеката: Energy Financing Team д.о.о., Билећа; Ахро БХ д.о.о., Мостар; Petrol BH Oil Company д.о.о., Сарајево; ХЕП Енергија д.о.о., Мостар; Danske Commodities ВН д.о.о., Сарајево; Интеренерго д.о.о., Сарајево; ГЕН-И д.о.о., Сарајево; Alpiq Енергија ВН д.о.о., Сарајево; Winter Wind д.о.о., Томиславград; Nifa-Oil д.о.о., Тешањ; Renewable Energy Solutions ВН д.о.о., Бања Лука; Вибар д.о.о., Широки Бријег; Green Energy Trading – Трговина зеленом енергијом д.о.о., Широки Бријег; ЕФТ – Рудник и Термоелектрана Станари д.о.о., Станари; Глобал Испат коксна индустрија д.о.о., Лукавац; ХСЕ БХ Енергетско предузеће д.о.о., Сарајево; ЈП Електропривреда Хрватске заједнице Херцег Босне д.д., Мостар; ЈП Електропривреда Босне и Херцеговине д.д., Сарајево; МХ Електропривреда Републике Српске – Матично предузеће, а.д., Требиње; и Wasserkraft д.о.о., Бања Лука.

Лиценцу за активности независног оператора система посједује Независни оператор система у Босни и Херцеговини, Сарајево, а за обављање дјелатности преноса електричне енергије Електропренос Босне и Херцеговине а.д., Бања Лука. ЈП Комунално Брчко д.о.о., Брчко, поред лиценце за обављање дјелатности трговине и снабдијевања електричном енергијом на територији БиХ, у посједу је и лиценце за обављање дјелатности дистрибуције електричне енергије у Брчко Дистрикту БиХ.

Електропренос Босне и Херцеговине је сваке године, па и ове, у односу на стање из претходне године ажурирао и пријављивао промјене у прегледима објеката које користи у обављању дјелатности преноса електричне енергије, као и у прегледима далековода који нису у његовом власништву и нису у функцији преноса електричне енергије у БиХ, о чему је ДЕРК средином марта 2022. године донио одговарајуће закључке.

Крајем марта 2022. године донесен је *Закључак о ажурирању прилога Улова за коришћење лиценце за дјелатност дистрибуције електричне енергије*, односно прегледа објеката који се користе за ту дјелатност у Брчко Дистрикту БиХ.

3.4 Праћење активности лиценцираних субјеката

Државна регулаторна комисија за електричну енергију континуисано прати усклађеност рада лиценцираних субјеката с прописаним условима коришћења лиценци. Праћење активности врши се анализом редовних и ванредних извјештаја које подносе сви лиценцирани субјекти, као и путем посјета власницима лиценци. Власници лиценци подносе годишње, полугодишње, мјесечне и дневне извјештаје о појединим активностима, како оним финансијске, тако и техничке и организационе природе. Такође, доступни су и извјештаји власника лиценци о ванредним погонским догађајима у систему.

Посјете стручног особља ДЕРК-а регулисаним субјектима омогућавају директан увид у њихове документе и активности што има велики значај, нарочито приликом анализе финансијске позиције субјеката са становишта примјене одобрених тарифа, као и уочавање евентуалних девијација у раду које се не могу препознати у извјештајима.

Током октобра 2022. године обављене су посјете сљедећим регулисаним субјектима:

- Независни оператор система у Босни и Херцеговини,
- Електропренос Босне и Херцеговине, и
- ЈП Комунално Брчко.

Спровођење обавеза Независног оператора система у Босни и Херцеговини да припрема извјештаје о ванредним ситуацијама у електроенергетском систему предмет су посебне пажње ДЕРК-а. НОС БиХ је у оквиру регулаторног надзора позван да, у приликама када долази до безнапонског стања сабирница, настави праксу детаљног извјештавања (по догађају), као и сумарног извјештавања у оквиру документа о стању система за управљање и квалитета снабдијевања, са статистичким прегледом основних величина (број, дужина трајања и неиспоручена, односно непроизведена електрична енергија). Такође, НОС-у БиХ је указано да у извјештаје о већим поремећајима у електроенергетском систему БиХ укључује и испаде већих производних објеката, без обзира на уклопно стање.

Уважавајући одређене специфичности у погледу рада 'виртуелних електрана', као и одређене недостатке правила, а који су ван сваке сумње правовремено уочени, те динамику којом се повећава број учесника у овом механизму, ДЕРК континуисано подржава НОС БиХ у даљем унапређењу правила и спровођењу активности којим се омогућава приступ произвођача прикључених на дистрибутивни систем veleпродајном тржишту електричне енергије и финансијска одрживост механизма.

Уочавајући повећање дебаланса балансно одговорних страна у претходном периоду, како у физичком, тако и у финансијском обиму, у мјери у којој приходи од дебаланса постају већи од прихода по основу примјене тарифе за системску услугу, ДЕРК је позвао НОС БиХ да предузима потребне мјере и ефикасно реагује у случајевима некоректног дјеловања тржишних учесника, досљедно примјењујући правила која уређују рад балансног тржишта, с циљем достављања тачних података у дневни распоред.

Поред тога, ДЕРК је позвао НОС БиХ да с нарочитом пажњом анализира праксу прихваћања банкарских гаранција и њихов садржај, а посебно ако су издате од стране банака у иностранству и над којим надлежне ентитетске агенције за банкарство немају ингеренције, а тиме ни било какве информације.

ДЕРК у оквиру регулаторног надзора посебну пажњу посвећује разматрању финансијских показатеља рада НОС-а БиХ, о чему се очитује приликом одлучивања у поступцима одређивања тарифе за рад независног оператора система и тарифа за системску и помоћне услуге (видјети дио 3.6).

У оквиру регулаторног надзора превасходно се истичу обавезе Електропреноса Босне и Херцеговине у изради дугорочних планова развоја преносне мреже за период од десет година, као и изради и усвајању годишњих инвестиционих планова. Законом нормирана обавеза Електропреноса БиХ у обављању дјелатности преноса је да омогући континуисано снабдијевање електричном енергијом по дефинисаним стандардима квалитета.

ДЕРК већ дужи низ година указује да су напонске прилике у електроенергетском систему БиХ често изнад прописаних вриједности. Ово је један од најозбиљнијих проблема с којим се сусреће преносна мрежа у Босни и Херцеговини. Електропренос БиХ је након вишегодишњих разматрања и спроведених анализа покренуо поступак набавке и уградње компензационих постројења, односно пригушница. Процес је покренут у сарадњи са Европском банком за обнову и развој (ЕБРД) која ће путем кредитне линије у значајној мјери и водити поменути процес. ДЕРК од Електропреноса БиХ захтијева правовремене и потпуне информације о свим активностима у оквиру овог изузетно значајног пројекта.

ДЕРК наглашава да једно од тежишта у инвестицијама Електропреноса БиХ треба да буде и уклањање свих шест 'крутих веза' и осигуравање двостраног напајања за све радијално напојене трафостанице, њих једанаест, чиме би се значајно побољшала сигурност снабдијевања одређених локалних заједница.

Током регулаторног надзора ДЕРК је изнио јасан став да, у оквиру важећих правила и прописа, Електропренос БиХ може извршити диференцирање приоритета у реализацији захтјева за прикључење на преносну мрежу, те да не постоје реални разлози за одлагање поступака прикључења за кориснике који испуњавају прописане услове. Том приликом ДЕРК је подсјетио регулисану компанију на дугогодишња увјеравања да је

Електропренос БиХ у могућности осигурати прикључење сваког новог објекта. Такође, и овај пут истакнута је неопходност планирања развоја преносне мреже и изградње нових преносних водова у областима гдје се очекује интензивна изградња објеката за производњу електричне енергије из обновљивих извора.

У оквиру регулаторног надзора ДЕРК посебну пажњу посвећује разматрању финансијских показатеља рада Електропреноса БиХ, о чему се очитује приликом одлучивања у поступцима одређивања тарифа за услуге преноса електричне енергије (видјети дио 3.6).

ДЕРК континуисано инсистира на јачању сарадње НОС-а БиХ и Електропреноса БиХ и унапређењу координације дјеловања, а нарочито у међународним активностима којим електроенергетски систем БиХ може остварити бенефите.

У оквиру регулаторног надзора ЈП Комунално Брчко, ДЕРК је у више наврата истицао неопходност развоја законског оквира у Брчко Дистрикту БиХ, односно усвајања новог закона о електричној енергији, у складу с Трећим енергетским пакетом ЕУ-а, као и закона о обновљивим изворима енергије и ефикасној когенерацији, те закона о енергетској ефикасности. ДЕРК је поздравио усвајање новог *Закона о електричној енергији* (октобар 2021. године), *Закона о обновљивим изворима енергије и ефикасној когенерацији Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине* (јуни 2022. године) и *Закона о енергетској ефикасности у Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине* (јули 2022. године), те је позвао регулисану компанију да са своје стране, у оквиру својих законских и других могућности да максималан допринос примјени и спровођењу усвојених аката у Брчко Дистрикту БиХ.

ДЕРК је поново указао на изостанак регулисања међусобних власничко-правних односа између институција Брчко Дистрикта БиХ и ЈП Комунално Брчко у погледу имовине која је у функцији дистрибуције и снабдијевања електричном енергијом. И током 2022. године ДЕРК је наглашавао неопходност потпуног рачуноводственог раздвајања дјелатности дистрибуције и снабдијевања, као и ових дјелатности у односу на друге дјелатности које нису везане за електроенергетски сектор (производња и дистрибуција воде, одржавање и уређење јавних површина, те прикупљање, одвоз и депоновање комуналног отпада).

ДЕРК је позвао регулисану компанију да доставља информације о активностима које се односе на набавке електричне енергије.

ДЕРК у оквиру регулаторног надзора посебну пажњу посвећује разматрању финансијских показатеља рада ЈП Комунално Брчко, о чему се очитује приликом одлучивања у поступцима одређивања тарифних ставова за услуге дистрибуције електричне енергије и тарифних ставова за снабдијевање електричном енергијом у оквиру универзалне услуге у Брчко Дистрикту БиХ (видјети дио 3.6).

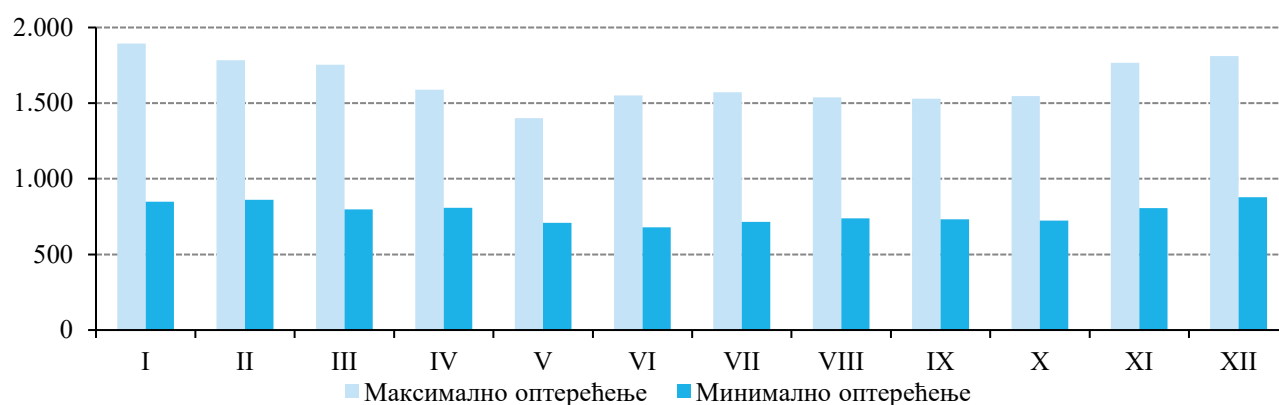
3.5 Технички аспект рада електроенергетског система

Електроенергетски систем БиХ је током 2022. године радио стабилно и без већих проблема. Свим корисницима система је омогућен функционалан рад према дефинисаним стандардима квалитета. Сви планирани и накнадно тражени радови у преносној мрежи у функцији одржавања су извршени.

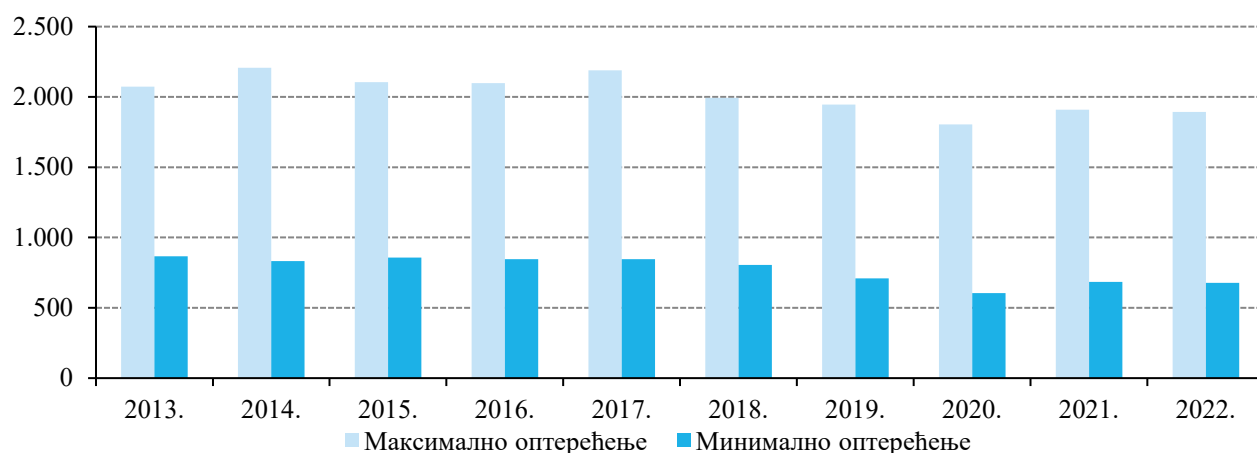
У протеклој години максимално сатно оптерећење електроенергетског система од 1.893 MW забиљежено је 25. јануара 2022. године у осамнаестом сату, у дану у којем је остварена и максимална дневна потрошња од 38.667 MWh електричне енергије. Забиљежено оптерећење је за 314 MWh мање од историјског максимума од 2.207 MW из осамнаестог сата 31. децембра 2014. године. Минимално сатно оптерећење од 678 MW забиљежено је у шестом сату 12. јуна 2022. године, што је 73 MW више од најмањег сатног оптерећења у неколико претходних деценија, које је остварено у четвртном сату 25. маја 2020. године. Минимална дневна потрошња од 22.842 MWh забиљежена је 12. јуна 2022. године.

Максимално и минимално сатно оптерећење током 2022. године приказано је на слици 1, а за претходних десет година на слици 2.

Слика 1. Максимално и минимално мјесечно оптерећење током 2022. године (MW)

Слика 2. Максимално и минимално годишње оптерећење у периоду 2013 – 2022. година (MW)

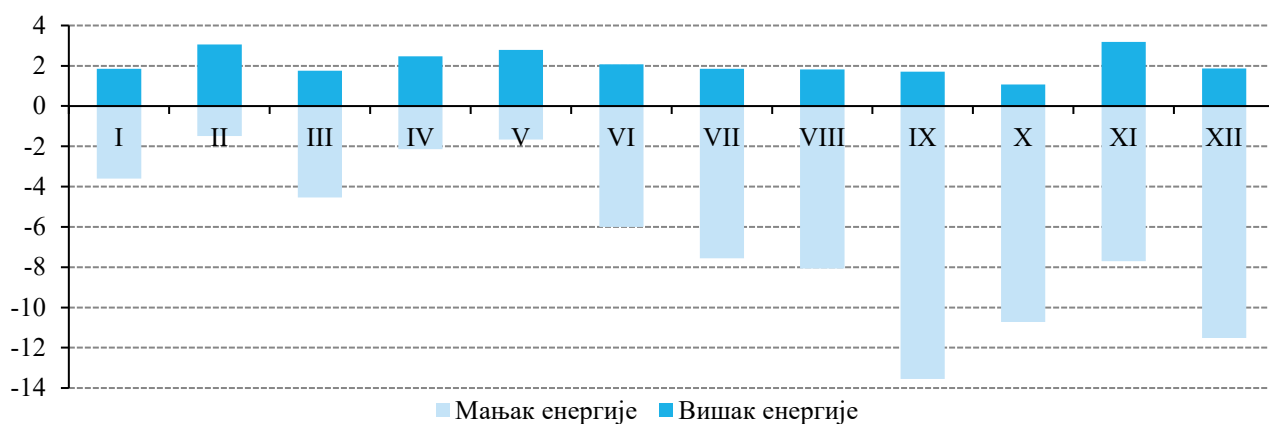
Нежељена одступања од декларисаних програма размјене са сусједним електроенергетским системима у 2022. години износила су укупно 79 GWh за сате у којим је регистрован мањак у регулационом подручју Босне и Херцеговине, а за сате када је регистрован вишак електричне енергије укупно 25 GWh. Мјесечна одступања електроенергетског система БиХ у 2022. години приказана су на слици 3.

У децембру 2022. године забиљежен је максимални сатни мањак електричне енергије (одступање ‘надоље’) у износу од 270 MWh/h, а максимални вишак (одступање ‘нагоре’) у износу од 95 MWh/h у септембру 2022. године.

Укупна електрична енергија на преносној мрежи износила је 18.233,5 GWh, што је 7,3% мање него у 2021. години. Преносни губици износили су 333 GWh, односно 1,83% од укупне енергије у преносном систему. У 2022. години дистрибутивни губици су износили 931,1 GWh или 8,83% у односу на укупну дистрибутивну потрошњу, што је најнижи ниво у историји електроенергетског сектора Босне и Херцеговине.

Процент преносних и дистрибутивних губитака у периоду 2013 – 2022. година приказан је на слици 4.

Слика 3. Мјесечна одступања електроенергетског система БиХ у 2022. години (MWh)

Слика 4. Преносни и дистрибутивни губици

Табела 1. Неиспоручена електрична енергија усљед застоја на преносној мрежи

	2018.		2019.		2020.		2021.		2022.	
	MWh	мин	MWh	мин	MWh	мин	MWh	мин	MWh	мин
ENS _{непл}	1.181,83	13.661	1.095,03	21.370	393,01	11.825	678,07	14.788	664,03	9.086
ENS _{пл}	1.377,39	24.297	1.100,55	17.178	543,35	9.998	690,82	9.503	1029,15	13.835
Укупно	2.559,22	37.958	2.159,59	38.548	936,36	21.823	1.368,89	24.291	1693,18	22.921

Табела 2. Просјечно трајање прекида на преносној мрежи по мјесецима (мин)

Мјесец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
AIT ₂₀₁₈	0,2046	9,5267	3,2354	1,7183	2,2664	6,3035	3,0782	5,2013	3,3805	0,1153	3,1875	0,2781
AIT ₂₀₁₉	0,1233	14,0321	8,8927	10,0696	3,3278	9,0077	13,4418	3,6580	9,3859	6,2718	0,6274	0,9416
AIT ₂₀₂₀	0,5982	5,3980	1,4336	1,0986	3,6368	7,3068	4,3183	2,5052	12,0331	4,7252	3,1260	2,2014
AIT ₂₀₂₁	0,4481	0,7509	3,9080	2,1174	3,9190	5,1968	4,4001	5,9464	4,9027	5,9328	4,5592	3,7586
AIT ₂₀₂₂	0,2022	0,2739	3,7850	0,6587	17,4503	3,6111	3,6504	3,5146	0,0283	7,2689	2,1352	2,9838

У 2022. години пумпна хидроелектрана ПХЕ Чапљина је из преносног система преузела 35 GWh, а укупна производња ове електране износила је 150 GWh електричне енергије.

Подаци о неиспорученој електричној енергији ENS (енгл. *Energy Not Supplied*) усљед непланираних прекида снабдијевања (ENS_{непл}), као и о неиспорученој електричној енергији усљед планираних прекида (ENS_{пл}) у електроенергетском систему БиХ у претходних пет година, дати су у табели 1.

Табела 2 садржи податке о континуитету напајања, односно просјечном трајању прекида на високонапонској преносној мрежи АИТ (енгл. *Average Interrupted Time*).

Током 2022. године реализовано је више уговора о изградњи, реконструкцији и санацији преносних објеката, чиме се повећава сигурност снабдијевања купаца електричне енергије.

У трафостаници ТС Мостар 4 је 5. јула 2022. године пуштен у рад нови трансформатор 220/110 kV, 150 MVA. У трафостаници ТС Бања Лука 2 пуштен је у рад нови трансформатор 110/x kV, 40 MVA 23. септембра 2022. године, а 4. новембра 2022. године у трафостаници ТС Грачаница нови трансформатор 110/x kV, 40 MVA.

Након што је у Вардишту отклоњена дотадашња крута веза (тзв. ‘Т’ спој) између трафостаница Вишеград, Бајина Башта и Пожега, у погон је 29. септембра 2022. године пуштен међународни далековод ДВ 220 kV Вишеград – Пожега умјесто ранијег међународног далековода ДВ 220 kV Вишеград – Вардиште.

Израђена је нова трафостаница ТС 110/x kV Јеллах, која се на електропреносну мрежу прикључује по систему улаз – излаз на 110 kV далековод Добој 1 – Теслић, чиме се формирају два нова далековода, ДВ 110 kV Добој 1 – Јеллах и ДВ 110 kV Јеллах –

Теслић. Пуштање у погон новоизграђене трафостанице ТС Јелах очекује се у јануару 2023. године.

Настављен је поступак поправке трансформатора 400/110 kV, 300 MVA, у трафостаници ТС Вишеград, који је покренут 2020. године. Процјењује се да ће трансформатор бити у функцији у првој половини 2023. године.

Услуге секундарне регулације у 2022. години су пружали ЈП Електропривреда Босне и Херцеговине д.д., Сарајево, МХ Електропривреда Републике Српске – Матично предузеће, а.д., Требиње и ЈП Електропривреда Хрватске заједнице Херцег Босне д.д., Мостар. Током године терцијарна регулација ангажована је 78 пута (као терцијарна регулација ‘нагоре’ 59 пута, од чега 12 пута у октобру, те као терцијарна регулација ‘надоље’ 19 пута, од чега седам пута у новембру 2022. године). Ипак, номинована количина терцијарне регулације често није била у потребном опсегу.

У 2022. години, догодило се 475 испада на 400, 220 и 110 kV преносној мрежи, од чега 77 испада 400 kV далековода, 156 испада 220 kV далековода, 198 испада 110 kV далековода, 27 испада трансформатора 400/220 kV, 400 MVA, један испад трансформатора 400/110 kV, 300 MVA, те 16 испада трансформатора 220/110 kV, 150 MVA.

У протеклој години регистрована су 63 испада термоблокова и 10 испада хидрогенератора. Недостајућа енергија у систему надокнађивана је ангажовањем терцијарне резерве.

Током 2022. године у електроенергетском систему БиХ безнапонско стање сабирница је регистровано 55 пута, од чега 25 пута на 400 kV сабирницама у трајању од 74 сата и 43 минуте, седам пута на 220 kV сабирницама у трајању од 6 сати 36 минута и 23 пута на 110 kV сабирницама у трајању од 56 сати и 36 минута. Њихов највећи број догодио се у периоду од маја до септембра, када је и регистрован доминантан број атмосферских пражњења, што је у већини случајева био разлог безнапонског стања.

Као и претходних година, и у 2022. години напонске прилике у електроенергетском систему су често биле изнад вриједности прописаних Мрежним кодексом, посебно у 400 kV и 220 kV мрежи. Највиши напон у 400 kV мрежи регистрован је у трафостаници ТС Требиње у октобру, када је измјерен напон од 447,27 kV. У трафостаници ТС Мостар 4 је у мају измјерен највиши напон у 220 kV мрежи (261,06 kV). Током јануара у трафостаници Приједор 2 измјерен је највиши напон на 110 kV мрежи од 125,10 kV.

Главни узрок настанка и трајања превисоких напона су слабо оптерећени 400 kV далеководи у периодима ниског оптерећења конзума, који генеришу велику количину реактивне енергије. Појава превисоких напона је проблем регионалног карактера, те се стога и рјешења овог проблема траже и на нивоу регије. У циљу доприноса дугорочном и квалитетном рјешењу овог проблема ДЕРК и даље инсистира на спровођењу инвестиционих активности за уградњу

Табела 3. SAIFI и SAIDI показатељи за преносну мрежу

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Планирани застоји	0,76	0,64	0,42	0,47	0,51
SAIFI Непланирани застоји	0,69	0,99	0,53	0,74	0,75
Укупно	1,45	1,63	0,95	1,21	1,26
Планирани застоји (мин/купцу)	94,68	73,71	39,71	51,78	61,69
SAIDI Непланирани застоји (мин/купцу)	53,31	63,24	31,67	26,39	30,62
Укупно (мин/купцу)	147,99	136,95	71,38	78,17	92,32

Табела 4. SAIFI и SAIDI показатељи за преносну мрежу укључујући и испаде средњенапонских одвода узроковане застојима у дистрибутивној мрежи

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Планирани застоји	3,33	2,76	2,57	2,96	2,67
SAIFI Непланирани застоји	4,96	4,93	4,63	4,47	3,94
Укупно	8,29	7,69	7,19	7,43	6,61
Планирани застоји (мин/купцу)	255,11	239,55	189,52	205,69	316,50
SAIDI Непланирани застоји (мин/купцу)	314,55	453,10	382,64	359,62	279,45
Укупно (мин/купцу)	569,66	692,68	572,16	565,31	595,95

пригушница у електроенергетски систем БиХ, поред спровођења свих других мјера за одржавање напона у дозвољеним границама.

Квалитет рада електроенергетског система прати се анализом података Електропреноса БиХ о техничким аспектима рада преносног система, који се поред показатеља континуитета напајања потрошача ENS и AIT исказују и показатељима SAIFI и SAIDI.

Показатељи SAIFI и SAIDI се добијају праћењем броја и трајања застоја у објектима Електропреноса БиХ, који су за последицу имали прекид снабдијевања купаца директно прикључених на преносну мрежу и/или безнапонско стање средњенапонских одвода у трајању дужем од три минуте.

У табелама 3 и 4 представљени су показатељи SAIFI и SAIDI за претходних пет година. Табела 3 узима у обзир само застоје узроковане дешавањима на мрежи у надлежности Електропреноса БиХ, а табела 4 и застоје на средњенапонским одводима у трансформаторским станицама Електропреноса БиХ узроковане поремећајима у дистрибутивној мрежи, који су знатно неповољнији, с обзиром на разгранатост и величину дистрибутивне мреже, као и њену чешћу подложност различитим врстама кварова.

Основни подаци о електроенергетском систему БиХ дати су у Прилогу А, а карта система у Прилогу Б.

SAIFI (енгл. System Average Interruption Frequency Index) означава просјечан број прекида напајања по купцу током године.

SAIDI (енгл. System Average Interruption Duration Index) означава просјечно трајање прекида напајања у минутима по купцу током године.

3.6 Поступци одређивања тарифа

Тарифе за услуге преноса електричне енергије

Електропренос Босне и Херцеговине је 31. маја 2021. године поднио захтјев за измјену тарифа за пренос електричне енергије којим су предочени захтјеви за приходе и расходе, као и трошкови које Компанија намјерава зарачунавати за своје услуге. Својим захтјевом Електропренос БиХ затражио је повећање просјечне тарифе за услуге преноса електричне енергије на износ 1,051 фе-нинга/kWh, односно повећање за 18,2%.

Тарифе се одређују у складу с критеријумима наведеним у *Закону о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ и Методологији за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге*. При томе, ДЕРК у највећој могућој мјери поштује основна начела која прописују да ће тарифе бити праведне и разумне, равноправне, утемељене на објективним критеријумима, засноване на оправданим трошковима и одређене на транспарентан начин.

Формална јавна расправа, на којој су се утврђивале чињенице у тарифном поступку, одржана је 27. јула 2021. године путем интернет комуникационе платформе због пандемије COVID-19. На овој јавној расправи, поред регулисане компаније, активно су учествовала и три субјекта којим је ДЕРК одобрио статус умјешача, чиме им је омогућено да у заштити својих права и интереса непосредно учествују у поступку пред регулатором.

Свим учесницима у поступку 5. августа 2021. године достављен је *Извјештај водитеља поступка* на коментар. Своја изјашњења, односно коментаре на овај Извјештај крајем августа 2021. године доставили су само Електропренос БиХ, као подносилац тарифног захтјева и Електропривреда БиХ, као један од три умјешача.

Овај поступак окончан је у мају 2022. године доношењем Закључка у поступку одређивања тарифе за услуге преноса електричне енергије. Том приликом ДЕРК је, суочен с чињеницом драстичног раста veleпродајних цијена електричне енергије, процијенио да би промјена, односно повећање ове тарифе имало директан негативан утицај на раст цијена које плаћају крајњи купци и посљедично поскупљења свих других производа.

У оквиру континуисаног регулаторног надзора и праћења рада Електропреноса БиХ, ДЕРК је констатовао да приходи које остварује регулисана компанија могу покрити актуелне трошкове. Није занемарена чињеница да је раст veleпродајних цијена на регионалном тржишту довео до повећања прихода које Електропренос БиХ остварује кроз аукције прекограничних преносних капацитета. Тако је само по основу годишње аукције за 2022. годину (која је одржана у децембру 2021. године) оприходовано готово 8 милиона КМ (7.914.536 КМ), што је 124% више него претходне године, и

највећи је приход остварен на дотадашњих десет годишњих аукција. По основу осталих аукција (мјесечне, дневне и унутардневне) Електропренос БиХ је током прва четири мјесеца 2022. године имао приход од 1,6 – 2,1 милиона КМ мјесечно. У претходним годинама сав приход од аукција је износио 6 до 7 милиона КМ годишње, а приликом доношења Закључка процијењено је да ће за 2022. годину тај приход износити 25 до 30 милиона КМ.

Доношењем овог закључка практично и даље важи Одлука ДЕРК-а која је у примјени од 1. маја 2017. године. Дакле, дио преносне мрежарине који се односи на енергију и даље износи 0,578 фенинга/kWh, а дио преносне мрежарине који се односи на снагу износи 1,472 КМ/kW (просјечна преносна мрежарина износи 0,889 фенинга/kWh).

Закључком је остављена могућност Електропреносу Босне и Херцеговине да, на основу актуелних финансијских и енергетских величина, према својој процјени, достави нови захтјев за одобрење тарифе за услуге преноса електричне енергије. Ни Електропренос БиХ нити умјешачи у поступку нису имали примједби на овај закључак, а до истека 2022. године није поднесен нови захтјев за одобрење тарифе.

Тарифа за рад независног оператора система; тарифе за системску и помоћне услуге

У складу са законом прописаном обавезом да сваке године подноси на увид захтјеве за приходе и расходе за наредну годину, као и трошкове које намјерава зарачунати својим тарифама, Независни оператор система у Босни и Херцеговини је 28. октобра 2022. године поднио захтјев у оквиру којег је предочио и образложио планиране приходе, расходе и трошкове за 2023. годину.

Потребни приход за 2023. годину затражен је износу од 12.560.875 КМ, тражена тарифа за рад независног оператора система коју плаћају купци за електричну енергију преузету из преносног система износи 0,120006 фенинга/kWh (повећање 53,26%), а тарифа коју плаћају произвођачи за електричну енергију инјектирану у преносни систем износи 0,009752 фенинга/kWh (повећање 57,29%). Предложена тарифа за системску услугу износи 0,8738 фенинга/kWh, што је 82,46% више од тарифе за системску услугу која је одређена 22. децембра 2021. године.

Формална јавна расправа у овом тарифном поступку, у којем је поред регулисане компаније активно учествовало пет умјешача, одржана је 23. новембра 2022. године у Тузли. Учесницима у поступку 2. децембра 2022. године достављен је *Извјештај водитеља поступка* на коментар.

На основу Извјештаја водитеља поступка, коментара регулисане компаније и умјешача, те након изведених анализа захтијеваних трошкова и расхода и свих других доступних материјала, Државна регулаторна комисија за електричну енергију је

28. децембра 2022. године донијела *Одлуку о тарифи за рад независног оператора система* и *Одлуку о тарифама за системску и помоћне услуге*.

НОС-у БиХ одређен је потребни годишњи приход за 2022. годину у износу од 10.659.629 КМ. Одлуком је дефинисано да тарифа за рад независног оператора система коју плаћају произвођачи за електричну енергију инјектирану у преносни систем износи 0,0072 фенинга/kWh (повећање 16,13%), а купци за електричну енергију преузету из преносне мреже плаћају тарифу у износу од 0,0881 фенинга/kWh (повећање 12,52%).

Одлуком о тарифама за системску и помоћне услуге одређен је финансијски обим системске услуге у 2023. години у износу од 62.454.456 КМ. Приликом утврђивања тарифе за системску услугу, на основу доступних података констатовано је да је могуће извршити смањење тарифе за системску услугу.

Имајући у виду актуелне чињенице и поштујући принцип обазривости због утицаја великог броја варијабли на приходе и расходе у балансном механизму, Комисија се определијелила за задржавање тарифе за системску услугу на постојећој вриједности 0,4789 фенинга/kWh, уз најаву да ће се по потреби, у одговарајућем тренутку, приступити њеном подешавању.

Тарифе за купце у Брчко Дистрикту БиХ

Поступак одређивања тарифних ставова за услуге дистрибуције електричне енергије и тарифних ставова за снабдијевање електричном енергијом у оквиру универзалне услуге у Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине покренут је 28. децембра 2022. године, по захтјеву који је регулисана компанија доставила 23. децембра 2022. године.

Јавно предузеће за комуналне дјелатности Комунално Брчко, као јавни снабдјевач на подручју Дистрикта који сву електричну енергију за снабдијевање својих купаца набавља на veleпродајном тржишту електричне енергије, затражило је повећање тарифа које су у примјени од 1. јануара 2022. године, односно измјене одлука о тарифама којим би се омогућило:

- повећање дистрибутивне мрежарине од 15% за све купце,
- повећање просјечне цијене снабдијевања у оквиру универзалне услуге за 29,14%, и то за категорију 'остала потрошња' за 24,89%, а за домаћинства 29,48%,
- остварење добити у вриједности од 2% од трошкова набавке електричне енергије за снабдијевање у оквиру универзалне услуге,
- повећање цијене тарифног елемента 'активна електрична енергија' за прву тарифну групу у категорији 'остала потрошња' за додатних 15%,
- повећање тарифног елемента накнаде за мјерно мјесто, и
- укидање диференцираних тарифних ставова према сезонама.

Регулисана компанија као главни разлог захтјева за покретање тарифног поступка наводи повећање набавне цијене електричне енергије за 2023. годину на износ 14,4946 фенинга/kWh, што је 33,15% више у односу на цијену уговорену за 2022. годину. Како је од 1. јануара 2023. године у примјени нова тарифа за рад независног оператора система, реално повећање набавне цијене електричне енергије износи 33,6%.

Формална јавна расправа у овом тарифном поступку ће бити одржана 31. јануара 2022. године. Доношење одлука у овом тарифном поступку планирано је за средину фебруара 2023. године, а примјена од 1. марта 2023. године.

3.7 Тржиште електричне енергије

У Босни и Херцеговини произведено је 15.035,96 GWh електричне енергије у 2022. години, што је 2.019 GWh, односно 11,8% мање у односу на претходну годину. За разлику од 2021. године, у којој су хидролошки услови били повољни, у 2022. години хидролошка ситуација је била значајно лошија, нарочито у другој половини године, те је производња у хидроелектранама смањена за 1.855 GWh или 29,4% и износила је 4.459 GWh.

И укупна производња у термоелектранама је смањена, за 192 GWh или 2,0%, и износила је 9.629 GWh. Док је у термоелектрани Станари забиљежена највећа годишња производња од уласка у погон 2016. године у износу од 2.128 GWh, остале четири термоелектране су имале мању производњу него претходне године, а највеће смањење забиљежено је у термоелектранама Угљевик (8,7%) и Тузла (8,5%).

Вјетроелектране прикључене на преносни систем су произвеле 390 GWh, што је за 2,2% више него претходне године. При томе је производња у вјетроелектранама Подвележје и Јеловача била нешто већа, а у вјетроелектрани Месиховина за 5,1% мања него 2021. године.

Производња из мањих обновљивих извора износила је 536,89 GWh, што је 3,5% више у односу на 2021. годину. Неповољне хидролошке прилике одразиле су се на производњу и у овој категорији, у којој доминантан удио имају мале хидроелектране са 406,75 GWh (433,41 GWh у 2021. години).

Производња соларних (фотонапонских) електрана биљежи значајно процентуално повећање (58,4%) још увијек релативно малих износа – у 2022. години произведено је 117,05 GWh, а у 2021. години 73,89 GWh. Уочљив је динамичан раст производње соларних електрана, мада одређени дио капацитета (према процјенама 23 MW) и произведених количина енергије из ових извора није могуће евидентирати, због специфичног статуса производње електричне енергије за властите потребе.

У четири постојеће електране на биомасу и биогаз произведено је укупно 13,06 GWh (11,34 GWh у 2021. години).

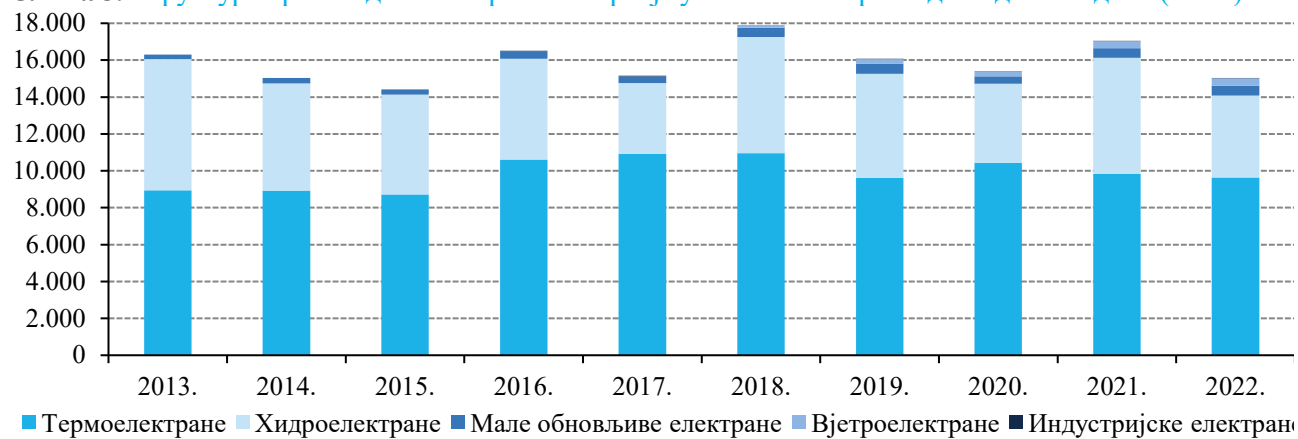
Производња електричне енергије у вјетроелектранама прикљученим на дистрибутивни систем у 2022. години, као и претходне године, износила је 0,03 GWh.

У електроцентрама индустријских произвођача произведено је 20,70 GWh. Структура производње током претходних десет година приказана је на слици 5, а на слици 6 структура потрошње електричне енергије у Босни и Херцеговини.

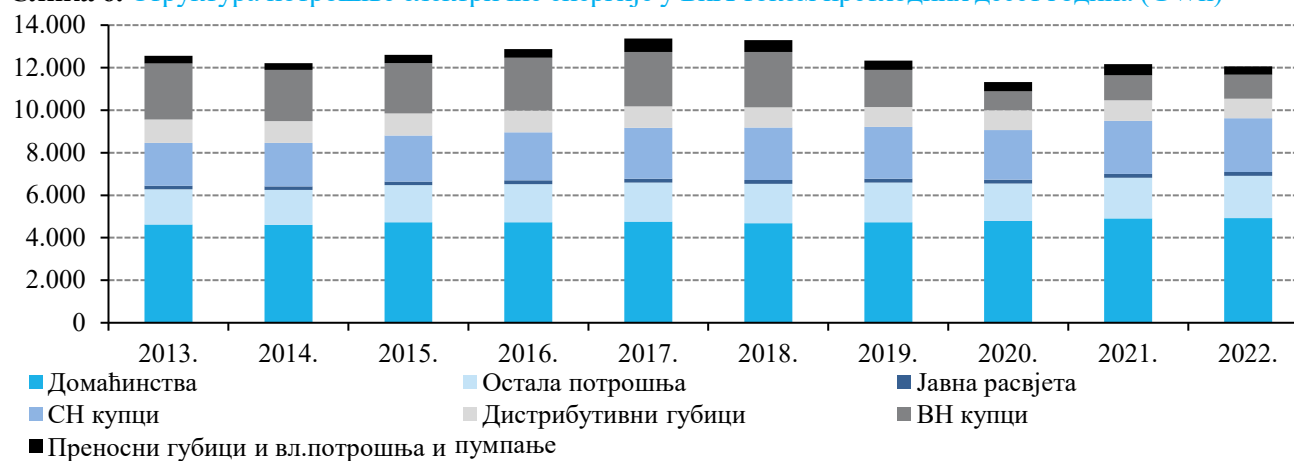
Укупна потрошња електричне енергије у БиХ износила је 12.058 GWh и смањена је за 112 GWh, односно 0,9% у односу на претходну годину. Потрошња купаца прикључених на преносни систем (ВН купци) смањена је за 3,9% и износила је 1.124 GWh. Смањена је потрошња највећих купаца електричне енергије у Босни и Херцеговини: ArcelorMittal Зеница д.о.о., Зеница за 15,3%, Б.С.И. д.о.о., Јајце за 3,2% и R-S Silicon д.о.о., Мркоњић Град за 0,5%. (Правно лице Б.С.И. је у 2022. години спојено с правним лицем R-S Silicon, те од тада послују под називом Metalleghe Silicon д.о.о., Мркоњић Град.)

Дистрибутивна потрошња је износила 10.546 GWh (повећање за 0,9%). Највећи пораст (3,9%) забиљежен је у категорији 'остала потрошња' (мали купци, односно комерцијални купци прикључени на 0,4 kV). Потрошња купаца прикључених на 10 kV напон

Слика 5. Структура производње електричне енергије у БиХ током претходних десет година (GWh)

Слика 6. Структура потрошње електричне енергије у БиХ током претходних десет година (GWh)

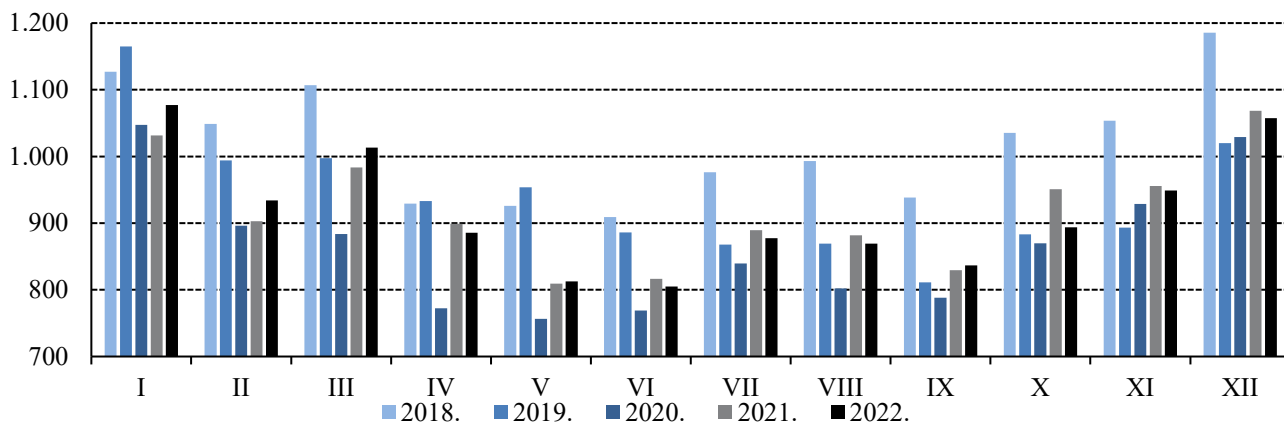
повећана је 1,4%, а смањена 2,8% у случају купаца прикључених на 35 kV напон. Потрошња домаћинстава износила је 4.929 GWh (повећање за 0,3%).

Укупно преузимање електричне енергије из преносног система износило је 11.047 GWh, што је 116 GWh мање у односу на 2021. годину или 1,0%. Подаци о енергији која је преузета из преносног система приказани су на слици 7 по мјесецима, те на слици 8 по снабдјевачима.

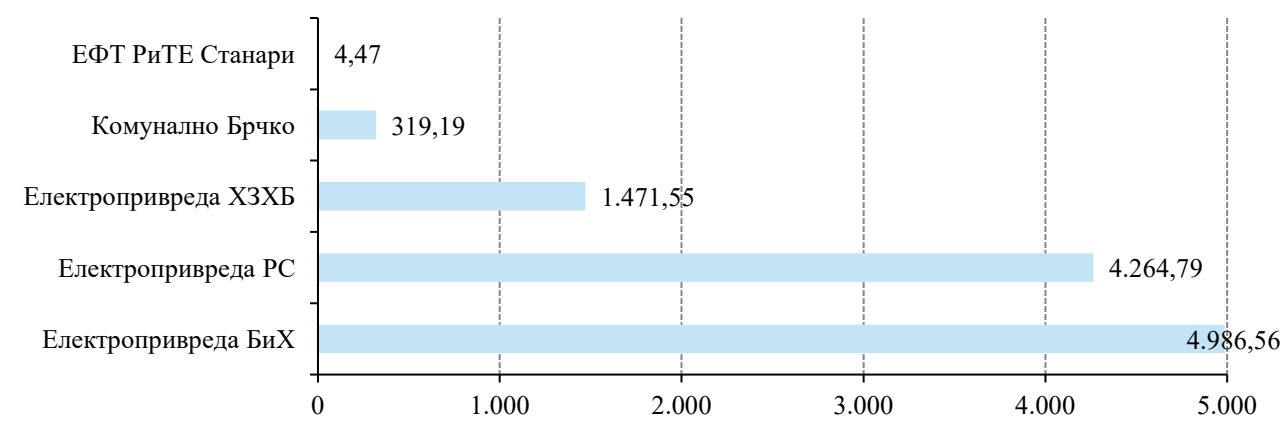
Разлика укупне производње и потрошње у Босни и Херцеговини, тј. билансни суфицит у 2022. години износио је 2.978 GWh, што БиХ уз Бугарску (суфицит од 12.200 GWh) сврстава у земље које једине у југоисточној Европи имају суфицит у билансу електричне енергије. Мада се у Бугарској, због примјене Система трговања емисионим јединицама стакленичких гасова унутар ЕУ-а, купују скупе дозволе за емисију стакленичких гасова у производњи, рад термоелектрана је постао рентабилан због раста veleprodajних цијена.

Преглед билансних електроенергетских величина остварених у 2022. години дат је на слици 9. Детаљне билансне величине и електроенергетски показатељи Босне и Херцеговине дати су у прилозима Ц и Д.

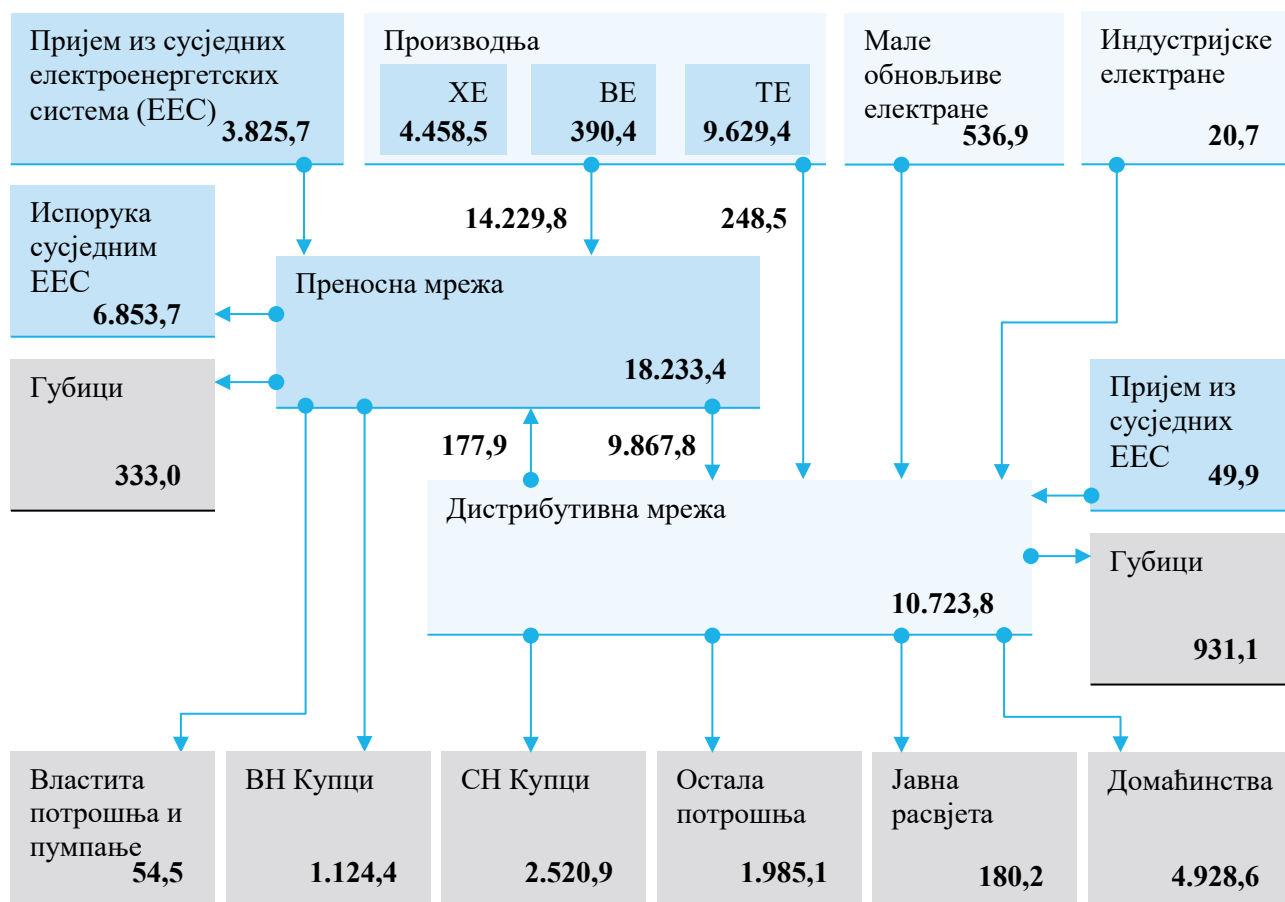
Слика 7. Енергија преузета у БиХ с преносне мреже – мјесечни подаци (GWh)

Слика 8. Енергија преузета с преносне мреже у 2022. години, по снабдјевачима (GWh)

Слика 9. Остварене билансне величине у 2022. години (GWh)

Тржиште електричне енергије у Европи

Тренд раста veleпродајних цијена електричне енергије на европским берзама, започет средином претходне године, наставио се у 2022. години, достижући свој максимум у августу, када су евидентиране просјечне цијене од готово 500 €/MWh. Ипак, од тада је присутан опадајући тренд, те су се до краја године цијене спустиле на ниво од око 200 €/MWh (табела 5).

Због натпросјечних температура у првом и четвртном кварталу године, као и високих veleпродајних цијена које су се рефлектовале у малопродаји, потрошња електричне енергије у синхронном подручју ЕНТСО-Е-а је смањена за 85 TWh, односно 2,3%. С друге стране, производња хидроелектрана је била погођена сушом и slabим доточима, нарочито у другој половини године. Смањена је и производња нуклеарних електрана, због проблема у одржавању француских електрана, те је Француска постала нето увозник електричне енергије, након што је деценијама била највећи извозник. Позицију највећег европског извозника преузела је Шведска са 33,3 TWh. У таквим условима привремену улогу транзиционог горива због проблема у ланцу снабдијевања природним гасом добио је угаљ, чиме је порасла производња из термоелектрана претходно континуисано смањивана слиједом европске политике декарбонизације. Повећањем инсталисаних капацитета за 20 GW у

Табела 5. Цијене електричне енергије на берзама (€/MWh)

Берзовни индекси	Просјечна цијена	Максимална цијена	Минимална цијена
EPEX Germany	234,77	699,44	-0,79
EPEX Austria	260,16	764,17	3,93
SIPX	273,79	747,99	10,44
HUPXDAM	270,92	748,97	39,08
OPCOM	263,85	738,28	0,00
SEEPEX	272,94	743,90	43,00
CROPEX	271,70	742,76	16,30

EPEX Germany – Индекс Европске берзе за енергију (EEX) за Њемачку

EPEX Austria – Индекс Европске берзе за енергију (EEX) за Аустрију

SIPX – Индекс Словеначке берзе

HUPXDAM – Индекс Мађарске енергетске берзе (HUPX) за дан унапријед

OPCOM – Румунски берзовни индекс

SEEPEX – Србијански берзовни индекс

CROPEX – Хрватски берзовни индекс

Табела 6. Производња електричне енергије у синхронном подручју ЕНТСО-Е (TWh)

Врста електране	2021.	2022.	Промијена (%)
Нуклеарне електране	884	771	-12,8
Гасне електране	695	690	-0,7
Хидроелектране	571	493	-13,7
Термоелектране на угаљ	579	584	0,9
Вјетроелектране	447	497	11,2
Биомаса и биогаз	212	215	1,4
Соларне електране	180	225	25,0
Остало	51	49	-3,9
Укупно	3.619	3.524	-2,6

вјетроелектранама и 45 GW у соларним електранама (од чега је у ЕУ-у 16 GW и 41,4 GW, респективно) значајно је повећана њихова производња. Подаци о производњи у синхронном подручју ЕНТСО-Е-а дати су у табели 6. У наредном периоду велепродајне цијене на европским берзама зависиће највише од одговора на страни производње електричне енергије, гдје су кључни фактори сигурност снабдијевања природним гасом и динамика изградње обновљивих извора.

Тржиште електричне енергије у регији

На тржишту електричне енергије у југоисточној Европи, које је од директног интереса за субјекте из БиХ, били су присутни исти

трендови као у остатку Европе. Ипак, због знатног билансног дефицита, велепродајне цијене у југоисточној Европи су веће него у другим европским регијама, те се могу поредити само с цијенама у Италији.

Просјечна вриједност индекса HUPXNDAM, који је доминантан у регији, у 2022. години износила је 272,94 €/MWh (113,44 €/MWh у 2021. години). Цијене су достигле свој врхунац у августу, с мјесечним просјеком 495,29 €/MWh, од када је присутан опадајући тренд, те је у децембру просјечна вриједност овог индекса износила 261,15 €/MWh.

У анализи велепродајних цијена не смију се занемарити фактори који утичу на њихов раст, прије свега присутни дефицит електричне енергије у регији. У табели 7 је дат преглед производње и потрошње по државама из којег се уочава да је дефицит у регији износио 14,1 TWh.

Табела 7. Производња и потрошња електричне енергије у регији (TWh)

Држава	Производња	Потрошња	Разлика
Албанија	6,3	7,3	-1,0
Босна и Херцеговина	14,3	11,3	3,0
Бугарска	50,0	37,8	12,2
Црна Гора	2,9	3,3	-0,4
Грчка	39,7	43,0	-3,3
Хрватска	12,5	17,8	-5,3
Косово*	6,0	6,0	0,0
Мађарска	31,5	43,8	-12,3
Румунија	55,2	56,4	-1,2
Сјеверна Македонија	4,9	6,3	-1,4
Словенија	12,0	13,5	-1,5
Србија	31,9	34,8	-2,9
<i>Укупно</i>	<i>267,2</i>	<i>281,3</i>	<i>-14,1</i>

Још већи утицај има примјена Система трговања емисионим јединицама стакленичких гасова унутар ЕУ-а, односно стални раст цијена дозвола за емисију стакленичких гасова (95 €/т у децембру 2022. године). Убрзано напуштање производње из угља је присутно у Румунији и Грчкој, али не у Бугарској, која је забиљежила повећање производње у термоелектранама и велики билансни суфицит. У земљама Западног Балкана које су ослоњене на производњу електричне енергије из угља, били су присутни проблеми у експлоатацији угља и расположивости

* Овај назив не прејудира статус и у складу је с Резолуцијом Савјета безбједности Уједињених нација 1244 и Мишљењем Међународног суда правде о Декларацији о независности Косова.

термоблокова (Србија, Сјеверна Македонија, Косово*). Због овакве ситуације, у одсуству других рјешења, прво је повећан увоз електричне енергије по изузетно високим цијенама, а затим се приступило увозу угља као трошковно повољнијој опцији. За разлику од Европске уније у којој инсталирани капацитети вјетроелектрана и соларних електрана значајно расту, у регији је тај процес врло спор и присутна динамика изградње обновљивих извора не гарантује достизање циљева у области зелене енергије.

Оснивања националних берзи у земљама Западног Балкана и спајање тих тржишта са сусједним не одвија се очекиваном динамиком. Такође, евидентне су високе цијене закупа прекограничних преносних водова којим се регија снабдијева недостајућом енергијом (границе Словачка – Мађарска, Аустрија – Мађарска, Аустрија – Словенија), што поред осталих наведених фактора доводи до разлике у цијенама ‘референтне’ Мађарске енергетске берзе (HUPX) и Европске берзе за енергију (EEX).

Тржиште електричне енергије у БиХ

Укупна потрошња електричне енергије у Босни и Херцеговини у 2022. години износила је 12.058 GWh, што је 0,9% мање него у претходној години. Купци прикључени на преносни систем су преузели 1.124 GWh или 3,9% мање, а купци прикључени на дистрибутивни систем 10.546 GWh или 0,7% више него претходне године. Од овог износа 9.615 GWh односи се на преузимање крајњих купаца, а 931 GWh на губитке у дистрибуцији. Укупна продаја крајњим купцима износила је 10.739 GWh и већа је за 0,6% од продаје у претходној години.

Број купаца електричне енергије у БиХ на крају године износио је 1.590.197, од тога су 1.461.843 домаћинства, а 128.354 купци у свим осталим категоријама потрошње (табела 8).

Надлежне регулаторне комисије у БиХ не утврђују тарифне ставове за купце у оним категоријама потрошње које према легислативи више не могу бити регулисане. Истеком 2014. године престало је регулисање тарифа за снабдијевање за све купце, осим за домаћинства и купце из категорије ‘остала потрошња’ (комерцијални купци прикључени на 0,4 kV) који имају статус ‘малог купца’, а пракса регулисања тарифа за услуге дистрибуције је задржана. Од 1. јануара 2015. године сви

Табела 8. Број купаца електричне енергије у БиХ по категоријама потрошње

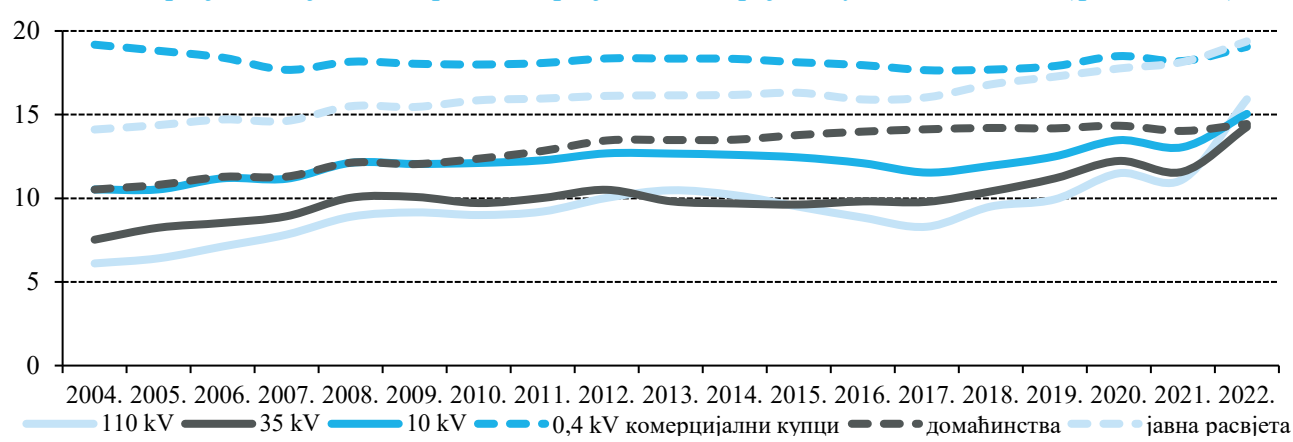
Снабдјевач	110 kV	35 kV	10 kV	Остала потрошња	Домаћинства	Јавна расвјета	Укупно
Електропривреда БиХ	11	64	947	66.865	724.425	4.944	797.256
Електропривреда РС	6	30	1.034	31.315	522.643	211	555.239
Електропривреда ХЗХБ	2		274	16.301	182.318	2.080	200.975
Комунално Брчко		1	76	3.730	32.457	457	36.721
Остали снабдјевачи			3	3			6
Укупно	19	95	2.334	118.214	1.461.843	7.692	1.590.197

купци електричне енергије у БиХ могу бирати свог снабдјевача на тржишту. Купци који не одаберу снабдјевача на тржишту могу се снабдијевати код јавних снабдјевача по цијенама за јавно снабдијевање, а домаћинства и мали купци у оквиру универзалне услуге по регулисаним цијенама.

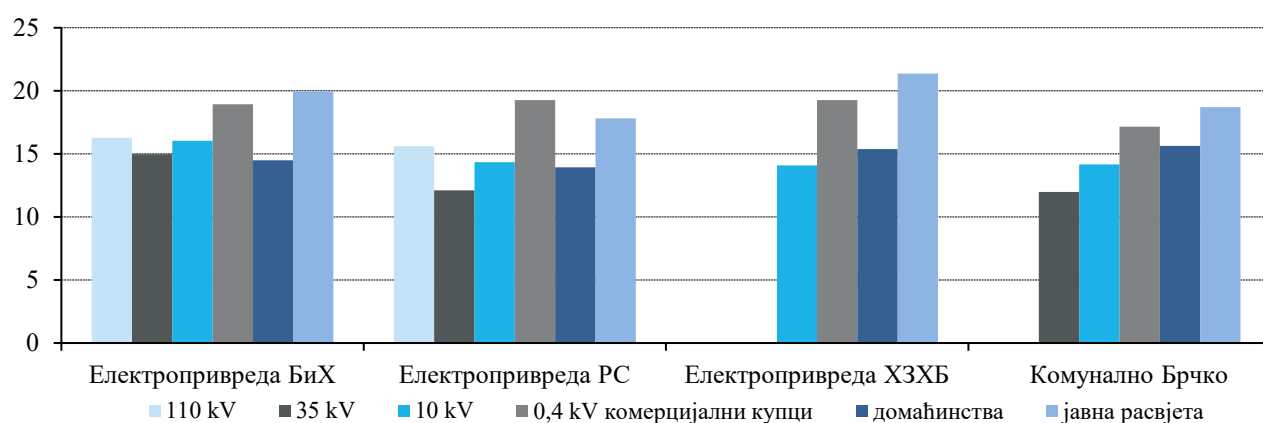
Могућност снабдијевања у оквиру универзалне услуге током 2022. године користила су сва домаћинства у БиХ и највећи број купаца из категорије ‘остала потрошња’. Просјечна цијена електричне енергије за те купце износила је 15,76 фенинга/kWh и већа је 3,8% него у 2021. години када је износила 15,19 фенинга/kWh. При томе је просјечна цијена за домаћинства износила 14,44 фенинга/kWh (повећање од 2,9%), док је просјечна цијена за купце из категорије ‘остала потрошња’ била 19,06 фенинга/kWh и већа је за 4,7% у односу на 2021. годину.

Регулаторне комисије у БиХ дјелују на постепеном уклањању наслеђених унакрсних субвенција између појединих категорија купаца, које се одвија у складу с добром међународном регулаторном праксом, уз избјегавање тзв. ‘тарифних шокова’. Тренд промјене односа просјечних цијена за мале комерцијалне купце и домаћинства видљив је на слици 10. Према подацима из 2022. године унакрсна субвенција између тих категорија у просјеку износи

Слика 10. Просјечне цијене електричне енергије по категоријама купаца, без ПДВ-а (фенинг/kWh)

Слика 11. Просјечне цијене електричне енергије у електропривредама, без ПДВ-а (фенинг/kWh)

29,8% биљежећи најмању вриједност у случају купаца које снабдијева Комунално Брчко (9,8%), а највећу код купаца Електропривреде РС (38,3%). Јасна је потреба да се унакрсне субвенције смањују, чиме се поштује основни регулаторни принцип одражавања стварних трошкова у формирању цијена. Тиме се омогућава конкуренција и у снабдијевању домаћинстава, односно отвара могућност тржишним снабдјевачима да понуде повољније цијене и буду конкурентни и у том сегменту тржишта. Кретање просјечних цијена електричне енергије за крајње купце у БиХ приказано је на слици 10, а на слици 11 просјечне цијене по јавним снабдјевачима и категоријама купаца у 2022. години.

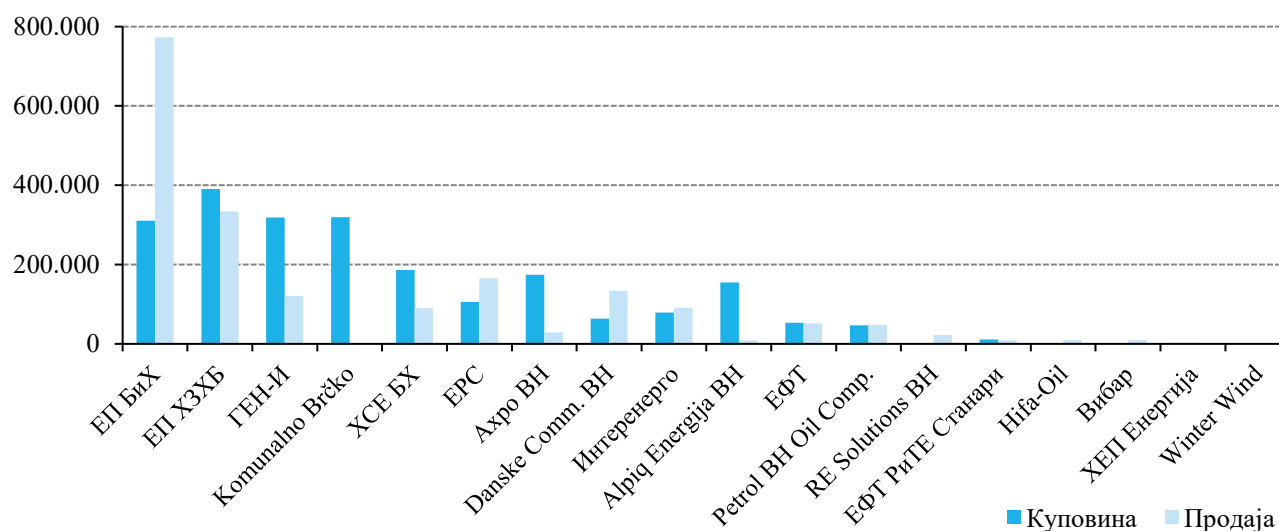
На малопродајном тржишту у Босни и Херцеговини од 1. јануара 2016. године регистроване су прве промјене снабдјевача код купаца прикључених на дистрибутивни систем, од када из мјесеца у мјесец њихов број варира. У 2022. години највећи дио купаца се снабдијевао код својих традиционалних снабдјевача (тзв. 'инкумбенти'). Значајан раст велепродајних цијена узроковао је смањење конкуренције на малопродајном тржишту, те су поред инкумбента, на малопродајном тржишту била активна још три снабдјевача: ХЕП Енергија д.о.о., Мостар, Petrol ВН Oil Company д.о.о., Сарајево и Energy Financing Team д.о.о., Билећа. Они су купцима на средњем напону и купцима у категорији 'остала потрошња' испоручили укупно 33,52 GWh. Инкумбенти су снабдијевали све купце електричне енергије прикључене на преносни систем, изузимајући Б.С.И. д.о.о., Јајце, којој је Електропривреда РС испоручила 214,75 GWh. Електропривреда БиХ је снабдијевала једног 10 kV купца који се налази на дистрибутивном подручју којим управља Електропривреда ХЗХБ, с испоруком од 3,07 GWh.

Дакле, у 2022. години купцима који су промијенили снабдјевача испоручено је 251,34 GWh, односно 2,6% од укупно преузете енергије крајњих купаца у БиХ. У претходном периоду десетине хиљада купаца промијенило је услове снабдијевања промјеном уговора са својим ранијим традиционалним снабдјевачима, чиме су на отвореном тржишту изабрали понуду за снабдијевање која најбоље одговара њиховим потребама.

Купцима који се снабдијевају у оквиру универзалне услуге испоручено је 6.911,40 GWh (64,4% од укупне потрошње крајњих купаца), а купцима за које цијене нису регулисане испоручено је 3.827,58 GWh (35,6%).

Значајно динамичније је трговање на велепродајном тржишту у БиХ, које се заснива на билатералним аранжманима куповине и продаје електричне енергије између снабдјевача (слика 12). Премда ово тржиште и даље није институционализовано (не постоји оператор тржишта нити берза електричне енергије), резултат бројних билатералних уговора је значајан – у 2022. години било је активно 18 лиценцираних субјеката, који су остварили промет од 2.180 GWh у унутрашњим трансакцијама на тржишту. Уз то регистроване су и прекограничне трансакције у укупном обиму 4.815 GWh, од чега су извозне износиле 3.947 GWh, а увозне 868 GWh.

Слика 12. Преглед трговања на veleпродајном тржишту у БиХ у 2022. години (MWh)

Поред veleпродајног и малопродајног тржишта у Босни и Херцеговини је функционално и балансно тржиште којим управља НОС БиХ. У бити ради се о *моносоном* тржишту, гдје на страни потражње постоји само један субјекат – НОС БиХ, док на страни понуде егзистирају углавном произвођачи који пружају помоћне услуге. На балансном тржишту се такође обавља и обрачун одступања (дебаланса) балансно одговорних страна од дневног распореда у енергетском и финансијском смислу. Цијене дебаланса се одређују на основу цијена балансне енергије на сатном нивоу. Све трансакције између понуђача с једне стране и НОС-а БиХ с друге стране обављају се на тржишном принципу путем годишњих и мјесечних тендера, док се цијене балансне енергије формирају путем понуда пружалаца секундарне и терцијарне регулације на сатној основи дан унапријед.

Вриједност укупно набављених помоћних услуга на балансном тржишту у 2022. години износи 89,6 милиона КМ, од чега се 38,65 милиона КМ односи на набавку енергије за покривање губитака у преносном систему, 32,45 милиона КМ на плаћање одступања према СХБ регулационом блоку фреквенције и снаге

Табела 9. Вриједност набављених помоћних услуга

Помоћна услуга	2021. (КМ)	2022. (КМ)	Промена (%)
Секундарна регулација – капацитет	7.899.793	4.925.252	-37,7
Терцијарна регулација – капацитет	4.362.262	3.107.578	-28,8
Балансна енергија ‘нагоре’	9.706.515	23.922.432	146,5
Балансна енергија ‘надолје’	-2.704.616	-13.494.425	398,9
Губици у преносном систему	42.320.971	38.649.737	-8,7
Одступања према ЛФЦ блоку СХБ (FSKAR обрачун)	9.194.645	32.447.904	252,9
Укупно	70.779.570	89.558.478	26,5

размјене (ЛФЦ блок СХБ) – тзв. *FSKAR* обрачун, те 18,46 милиона КМ на плаћања регулационих капацитета (снаге) и регулационе (балансне) енергије (табела 9).

Регулациона (балансна) енергија је ангажована у смјеру ‘нагоре’ у износу 54,09 GWh (од чега је 3,59 GWh позитивна резерва за одржавање фреквенције – FCR, 40,33 GWh резерва за аутоматску обнову фреквенције – aFRR и 10,18 GWh резерва за ручну обнову фреквенције – mFRR). У смјеру ‘надоље’ регулациона енергија је ангажована у износу 41,79 GWh (од чега је 2,81 GWh негативна FCR, 38,35 GWh aFRR и 0,64 GWh mFRR). По питању дебаланса балансно одговорних страна, исказано је укупно одступање у смјеру дефицита (мањка) енергије од 86,76 GWh и укупно одступање у смјеру суфицита (вишка) енергије од 33,01 GWh, што је резултирало дефицитом (мањком) према ЛФЦ блоку СХБ у износу од 53,75 GWh. При томе су остварене просјечне цијене дебаланса од 439,64 КМ/MWh за дефицит (168,57 КМ/MWh у 2021. години) и 306,01 КМ/MWh за суфицит енергије (77,88 КМ/MWh у 2021. години).

НОС БиХ је, пружањем системске услуге, од снабдјевача који преузимају енергију из преносног система и кроз обрачун одступања балансно одговорних страна од дневног распореда, остварио приход 119.820.589 КМ, од чега 52.901.990 КМ према тарифи за системску услугу и 66.918.599 КМ за дебалансе. У претходне двије године примјетан је значајан раст прихода од дебаланса, који је последица повећања veleпродајних цијена, а што се одразило и на цијене балансне енергије. Поред тога, евидентиран је извоз прекограничних баланских услуга у вриједности 41.329 КМ и увоз у вриједности 4.657.524 КМ.

Прекогранична трговина

Добра повезаност система Босне и Херцеговине са сусједним електроенергетским системима омогућава висок ниво прекограничне размјене електричне енергије. Због значајног смањења производње, смањен је извоз електричне енергије, те је у 2022. години извезено 3.947 GWh, што је 36,1% мање него у претходној години. Електричну енергију извозило је 14 субјеката, а по обиму на првом мјесту је био ЕФТ – Рудник и Термоелектрана Станари с 2.123 GWh, а затим слиједе Електропривреда Републике Српске с 536 GWh, ГЕН-И с 293 GWh итд.

Табела 10. Прекогранична трговина по границама, укључујући регистровани транзит (GWh)

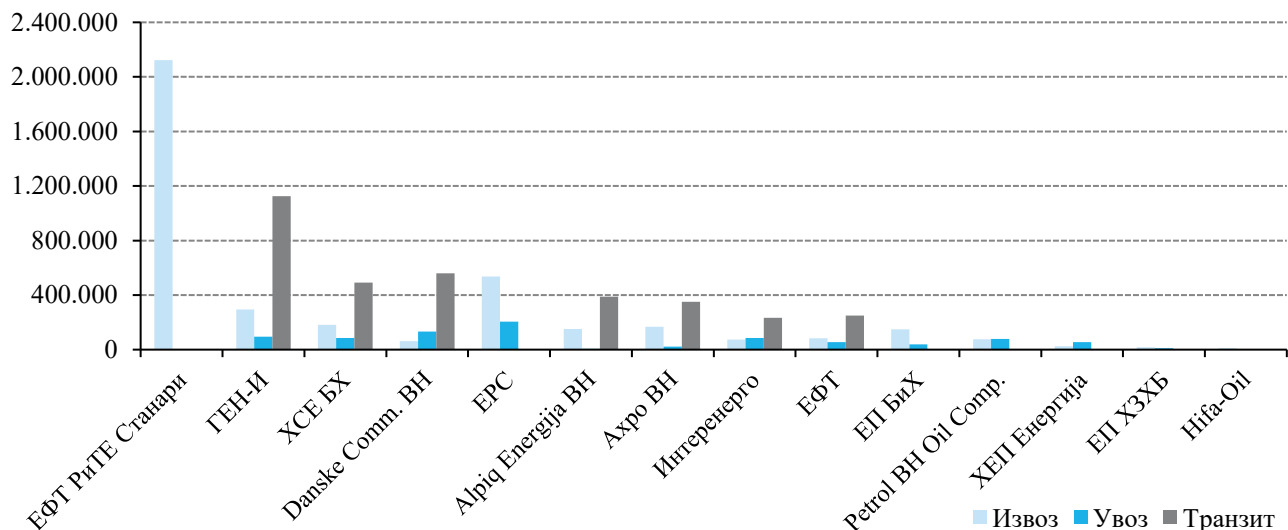
<i>Земља</i>	<i>Извоз</i>	<i>Увоз</i>
Хрватска	2.312,1	1.353,2
Србија	2.065,2	1.678,9
Црна Гора	2.967,0	1.232,8
Укупно	7.344,3	4.264,9

Увоз електричне енергије је износио 868 GWh и смањен је 37,6% у односу на претходну годину. Међу 12 субјеката који су обављали увоз електричне енергије највећу реализацију имали су Електропривреда Републике Српске (204 GWh), Danske Commodities ВН(132 GWh), ГЕН-И (95 GWh) итд. Највећи обим прекограничне трговине електричном енергијом се обављао на граници с Црном Гором, затим на границама са Србијом и Хрватском (табела 10). Преглед прекограничних трансакција по субјектима у 2022. години дат је на слици 13.

Током 2022. године регистрован је транзит електричне енергије преко преносног система БиХ у износу од 3.397 GWh, што је смањење од 243 GWh или 6,7% у односу на 2021. годину. Транзитни токови имају специфичан значај јер се користе као основни елемент код обрачуна прихода и расхода у оквиру *Механизма наплате између оператора преносног система* (ИТЦ механизам). Како обрачун ИТЦ механизма, због комплексне и дуготрајне процедуре знатно касни, тек крајем 2022. године су објављени комплетни подаци за 2021. годину. Према тим подацима укупан расход који је БиХ остварила износи 3.302.478 КМ, чиме БиХ по други пут у низу не биљежи приход у дефинисаном временском оквиру. Према правилима обрачуна ИТЦ механизма повећани транзитни токови увећавају приход, док повећање извозних и увозних токова утиче на смањење прихода, односно на повећање расхода.

Укупан приход Босне и Херцеговине по основу годишњих аукција прекограничних преносних капацитета за 2023. годину износи 17.166.909 КМ и то је највећи приход остварен на досадашњим годишњим аукцијама. За разлику од ранијег периода када је највиша цијена постижена на граници с Хрватском, у смјеру из БиХ према Хрватској, последњих година примјетан је тренд повећања извоза на источним границама БиХ и већих цијена преносних капацитета на овим границама. Тако је и ове године највиша цијена постигнута на

Слика 13. Преглед прекограничних трансакција по субјектима у 2022. години (MWh)

Табела 11. Приходи остварени на годишњим аукцијама

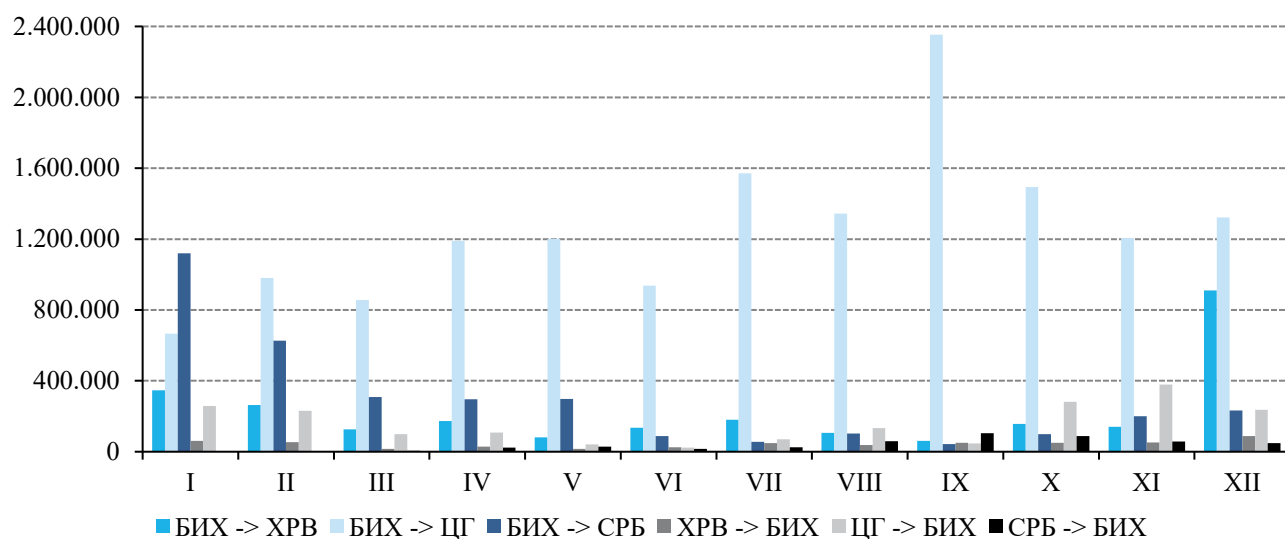
Година	Приход (КМ)	Година	Приход (КМ)
2013.	2.036.125	2019.	2.683.896
2014.	2.905.655	2020.	2.605.349
2015.	1.091.719	2021.	3.533.182
2016.	952.030	2022.	7.914.536
2017.	2.021.274	2023.	17.166.909
2018.	1.171.731		

граница с Црном Гором у износу 3,55 €/MWh у смјеру из БиХ према Црној Гори, што је 74,4% више него претходне године. Приходи остварени на свим досадашњим аукцијама за додјелу прекограничних преносних капацитета на годишњем нивоу, које крајем године за наредну годину организује Независни оператор система у Босни и Херцеговини, дати су у табели 11.

На слици 14 приказани су приходи по основу мјесечних аукција, по границама и смјеровима. И ови приходи су у 2022. години забиљежили значајан раст, те су износили 20.064.558 КМ, што је 134% више него у 2021. години. Дневне и унутардневне аукције прекограничних капацитета за 2022. годину резултирале су приходом од 4.098.549 КМ, што је 159% више од остварења у претходној години.

У складу с Методологијом за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге, Електропренос Босне и Херцеговине је корисник свих прихода по основу додјеле права на коришћење прекограничних преносних капацитета, као и прихода који се остварују примјеном Механизма наплате између оператора преносног система.

Слика 14. Приход по основу мјесечних и дневних аукција, по границама и смјеровима (КМ)

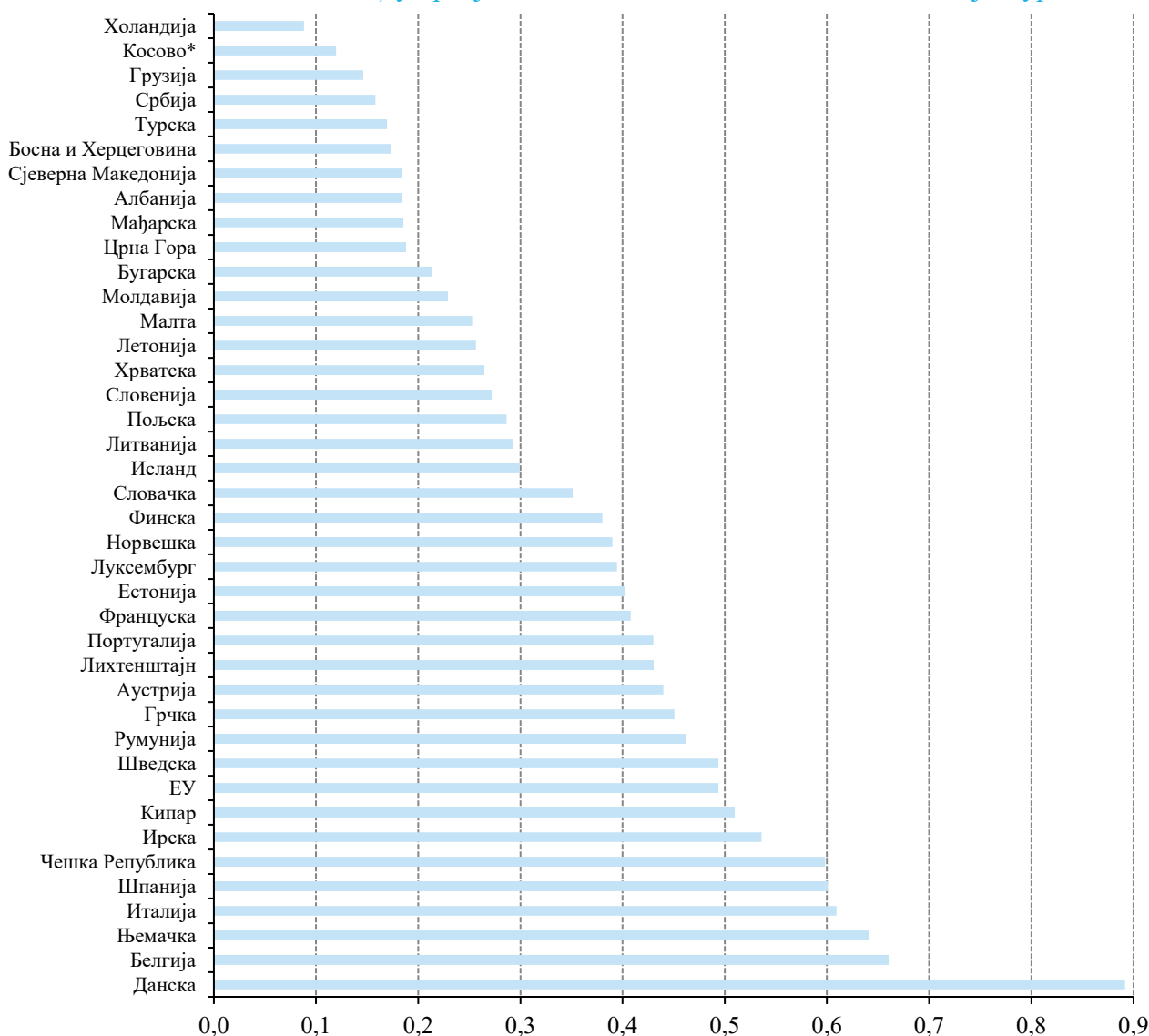

3.8 Енергетска статистика

Свјестан значаја објективности приказа података о енергетским величинама и цијенама електричне енергије, ДЕРК је и током 2022. године посебну пажњу посветио унапређењу свог дјеловања у сегменту енергетске статистике.

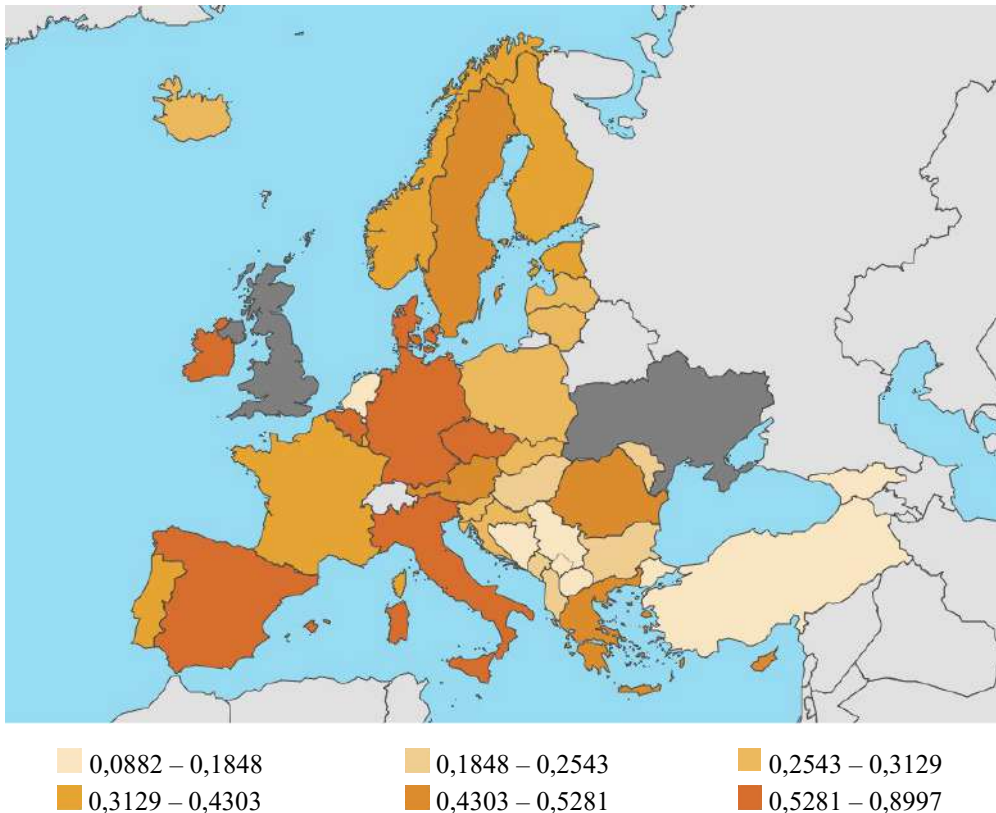
Кључни партнер у размјени енергетских величина и података је Агенција за статистику Босне и Херцеговине, с којом ДЕРК дуги низ година сарађује, нарочито у испуњавању обавезе извјештавања према међународним тијелима, слиједећи прописане методологије и динамику извјештавања. Сарадња двије институције придонosi развоју енергетске статистике и хармонизацији система службене статистике Босне и Херцеговине и статистике земаља Европске уније у свим областима, а посебно у области енергије.

Слика 15. Цијене електричне енергије у KM/kWh за домаћинства (годишња потрошња од 2.500 до 5.000 kWh) у првој половини 2022. године, по методологији Еуростата

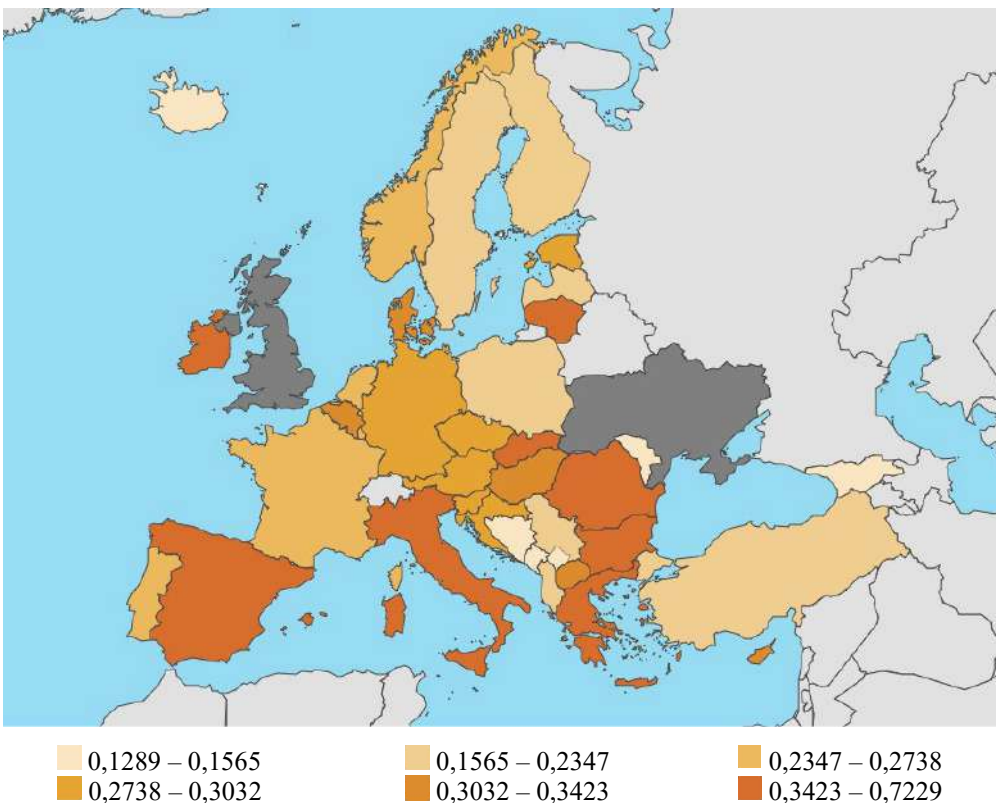

Напомена: наведени износи укључују све порезе и накнаде

Слика 16. Географски приказ цијена електричне енергије за домаћинства (у КМ/кWh) у првој половини 2022. године, по методологији Еуростата

Слика 17. Географски приказ цијена електричне енергије за индустрију (у КМ/кWh) у првој половини 2022. године, по методологији Еуростата

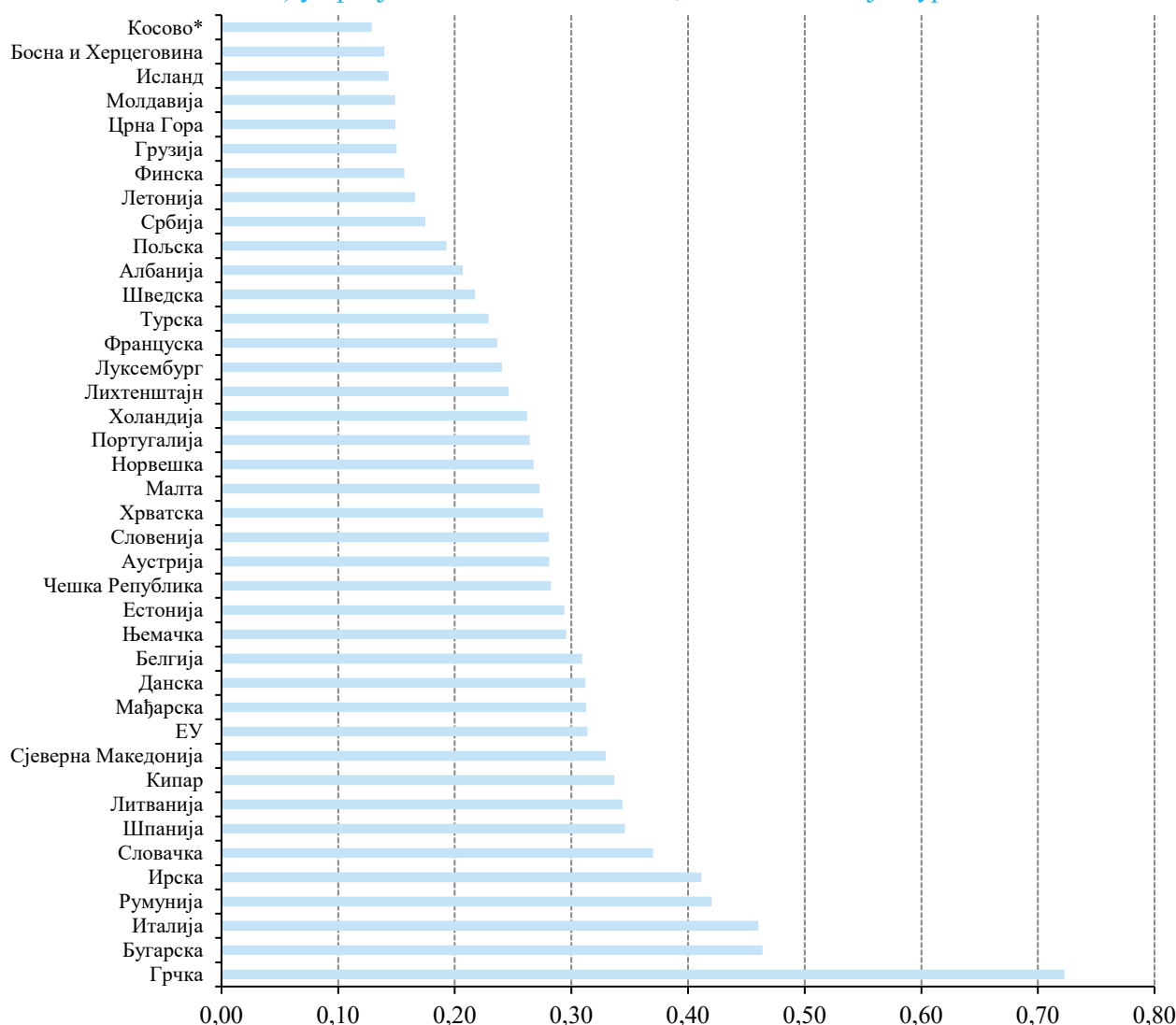
Еуростат је статистичка институција Европске уније смјештена у Луксембургу. Њен задатак је да осигура статистике Европској унији на европском нивоу које омогућају поређења између земаља и регија.

Резултати сарадње двије институције су препознатљиви и у извјештајима Еуростата који од 2011. године укључују податке о цијенама електричне енергије у БиХ, што омогућаје њихову успоредбу са земљама Европске уније и неким земљама које су у процесу приступања ЕУ-у (слике 15 – 18).

Поред анализе података о електроенергетском сектору БиХ, ДЕРК континуисано прикупља и анализира податке о регионалном тржишту, укључујући податке берзи електричне енергије са сједиштима у Лајпцигу, Будимпешти, Букурешту, Љубљани, Београду и Загребу (табела 5).

На основу систематизованог приступа према бројним електроенергетским показатељима, ДЕРК је и током 2022. године квалитетно одговарао на бројне упите различитих домаћих и међународних институција презентујући статистичке податке о електроенергетском сектору Босне и Херцеговине.

Слика 18. Цијене електричне енергије у KM/kWh за индустрију (годишња потрошња од 500 до 2.000 MWh) у првој половини 2022. године, по методологији Еуростата

Напомена: наведени износи искључују све порезе и накнаде

3.9 Судски и други спорови

Свих шест досадашњих пресуда Суда Босне и Херцеговине је потврдило законитост одлука ДЕРК-а које су биле судским путем оспорене од правних лица о чијим захтјевима је одлучивао након спроведених тарифних поступака или поступака рјешавања спорова. Током 2022. године, није било нових захтјева од активно легитимисаних субјеката за преиспитивање одлука из регулаторне праксе Државне регулаторне комисије за електричну енергију.

Једна од специфичности регулисања је адјудикативна функција регулатора, односно надлежност за рјешавање спорова који настану између корисника и пружаоца услуга у регулисаном сектору. Сходно *Закону о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ*, рјешавање спорова који се односе на преносни систем дио је надлежности и овлашћења Државне регулаторне комисије за електричну енергију. Током 2022. године, није било нових захтјева за рјешавање спорова који су у надлежности ДЕРК-а.

Осим директног осигуравања права на фер и недискриминаторан приступ преносној мрежи и активне заштите купаца кроз рјешавање спорова, Државна регулаторна комисија настоји дјеловати едукативно и превентивно, те ова настојања у значајној мјери предупређују ове спорове. Превентивне активности се остварују на више начина – спровођењем надзора над регулисаним субјектима и квалитетом услуга које пружају, прикупљањем, анализом и обрадом података о прописима и поступањима регулисаних субјеката у домену приступа преносној мрежи и заштите потрошача, те активним учешћем представника ДЕРК-а у креирању различитих платформи и едукативних алата за кориснике система и купце електричне енергије.

3.10 Остале кључне активности

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је и током 2022. године размјењивала податке с већим бројем државних институција, међу којим се издвајају Савјет министара Босне и Херцеговине, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, Дирекција за европске интеграције Савјета министара БиХ, Конкурентијски савјет БиХ и Агенција за статистику БиХ,⁴ те припремала различите информације за њихове потребе. Посебан допринос ДЕРК је дао раду Одбора за стабилизацију и придруживање Босне и Херцеговине Европској унији и Пододбора за транспорт, енергију, животну средину и регионални развој. У складу са својим законским овлашћењима да као регулаторно тијело дјелује и на подручју Брчко Дистрикта БиХ, ДЕРК у свом раду сарађује и с Владом Дистрикта.

⁴ Меморандуме о сарадњи Државна регулаторна комисија за електричну енергију потписала је с Агенцијом за статистику БиХ 19. априла 2011. године и с Конкурентијским савјетом БиХ 28. маја 2014. године.

Државна регулаторна комисија и ентитетске регулаторне комисије – Регулаторна комисија за енергију у Федерацији БиХ и Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске, сарађују и усклађују своје дјеловање од свог оснивања.

ДЕРК континуисано проактивно дјелује у реформи и развоју правног оквира за електричну енергију у БиХ у складу с правном тековином Европске уније. При томе, на темељу досадашњих регулаторних искустава у примјени закона у области електричне енергије, као и на темељу досадашње едукације и сарадње с релевантним међународним институцијама, изражава спремност да пружи потпору и конкретну помоћ у испуњавању обавеза Босне и Херцеговине путем различитих нормативних активности. На захтјев Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, које је надлежно тијело за креирање политике у складу са *Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ*, ДЕРК је именовано своје представнике у Радну групу за наставак активности на изради новог државног закона којим би се извршио пренос правно обавезујућег дијела Трећег енергетског пакета ЕУ-а⁵ у домаће законодавство.

Међутим, током 2022. године конкретне активности ове радне групе су изостале јер нису организовани састанци именованих представника, нити су тражени било какви коментари у овом домену. Одлукама Министарског савјета Енергетске заједнице правно обавезујући *acquis Енергетске заједнице* значајно је проширен правилима за рад мрежа и актима који чине пакет *Чиста енергија за све Европљане* (којим се иновирају, односно замјењују неки акти из Трећег енергетског пакета ЕУ). Тиме је у Енергетској заједници комплетиран нови пакет правила за тржиште електричне енергије, уз обавезу да се до краја 2023. године изврши њихов пренос у домаћи правни оквир и осигура њихова спроведба (видјети дио 4.1 и Прилог Е).

ДЕРК, дјелујући у складу са својим овлашћењима, даје подршку у изради *Интегрисаног енергетског и климатског плана Босне и Херцеговине*. Процес његове израде води Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, уз сарадњу с надлежним ентитетским министарствима. ДЕРК учествује у активностима интерресорне радне групе успостављене за израду овог плана, као и у раду Тематске радне групе за енергетску ефикасност, Тематске радне групе за обновљиве изворе и Тематске радне групе за сигурност снабдијевања и унутрашње енергетско тржиште.

Такође, на позив Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, ДЕРК активно учествује у активностима Радне групе за успостављање система енергетског менаџмента и информационог система енергетске ефикасности у институцијама БиХ (ЕМИС).

⁵ Директива 2009/72/ЕЗ о заједничким правилима за унутрашње тржиште електричне енергије, Директива 2009/73/ЕЗ о заједничким правилима за унутрашње тржиште природног гаса, Уредба (ЕЗ) бр. 714/2009 о условима за приступ мрежи за прекограничну размјену електричне енергије, Уредба (ЕЗ) бр. 715/2009 о условима за приступ мрежама за транспорт природног гаса.

ДЕРК је у претходних неколико година указивао на потребу и значај развоја правног оквира у Брчко Дистрикту БиХ и усклађивања с *acquis*-ом Енергетске заједнице, посебно истичући да неадекватна законска рјешења представљају озбиљну препреку за реализацију инвестиција у овом дијелу БиХ. Током 2021. и 2022. године ДЕРК је користио прилике да Влади Брчко Дистрикта БиХ, са становишта досадашњег искуства у регулисању електроенергетских дјелатности у Дистрикту, упути своје коментаре на достављене текстове нових законских рјешења. При томе је изражавао спремност за додатни допринос у креирању појединачних рјешења током јавних консултација, које су се очекивале имајући у виду значај ових докумената. Без обзира на то што су у званичној законодавној процедури оне по неким законским актима изостале, ДЕРК је поздравио уложене напоре органа власти Дистрикта у доношењу *Закона о електричној енергији* (октобар 2021. године), *Закона о обновљивим изворима енергије и ефикасној когенерацији Брчко Дистрикта БиХ* (јуни 2022. године) и *Закона о енергетској ефикасности у Брчко Дистрикту БиХ* (јули 2022. године).

Значајну подршку ДЕРК даје и у оквиру *Програма интегрисања Босне и Херцеговине у Европску унију*, активно учествујући у активностима из Поглавља 15 – Енергија, Поглавља 21 – Трансевропске мреже, и Поглавља 28 – Заштита здравља и потрошача.

Представници ДЕРК-а су и у 2022. години активно учествовали и реализацији пројеката Свјетске банке, у оквиру којих је припремљена *Студија о ликвидности тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини* и спроводе активности у припреми *Студије о складиштењу енергије и балансним услугама у БиХ*, те регионалног пројекта Свјетске банке *Подришка енергетској транзицији у регијама угља* у оквиру којег је припремљена *Мапа пута за праведну транзицију регија богатих угљем у БиХ*.

Током 2022. године настављено је активно учешће ДЕРК-а у пројекту Њемачког друштва за међународну сарадњу (њем. *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit* – ГИЗ) *Декарбонизација енергетског сектора у БиХ*.

Дјелујући као национални регулатор у заступању интереса БиХ, ДЕРК је учествовао у више регионалних пројеката који су се одвијали током 2022. године. При томе се посебно истичу пројекти, које су организовали Америчка агенција за међународни развој (УСАИД) и Национална асоцијација регулатора САД (НАРУК):

- Глобални развој и просперитет жена: Унапређење жена лидера у енергетици,
- Унапређење перформанси тржишта и адекватност тарифа,
- Кибербезбједност, и
- Кризно комуницирање.

У оквиру Регулаторног партнерства босанскохерцеговачких енергетских регулатора (ДЕРК, ФЕРК и РЕРС) са НАРУК-ом, а које подржава УСАИД, током 2022. године организована су стручна усавршавања о одговору на кибернетички инцидент и размјени информација између енергетских регулатора у БиХ, те о унапређењу жена лидера у БиХ. *Меморандум о разумијевању између страна у пројекту Регулаторног партнерства* потписан је у јануару 2014. године. Од тада се размјењују информације и искуства, те упознају најбоље праксе како би регулатори могли наставити да креирају и спроводе фер и независно регулисање у циљу осигурања ефикасног, транспарентног и стабилног функционисања електроенергетског сектора у исто вријеме штитећи интересе купаца и инвеститора.

УСАИД Пројект асистенције енергетском сектору

Америчка агенција за међународни развој је у септембру 2019. године покренула петогодишњи *УСАИД Пројект асистенције енергетском сектору* (УСАИД ЕПА), кроз који помаже Босни и Херцеговини да привуче инвестиције и интегрише своје тржиште енергије у регионално и тржиште Европске уније. Пројект пружа техничку помоћ у координисању, управљању и побољшању правног оквира и транспарентности у секторима гаса и електричне енергије. Кроз ове активности развијају се и препоручују нормативне и друге мјере на свим нивоима власти, како би се осигурала усаглашеност легислативе енергетског сектора у Босни и Херцеговини са захтјевима ЕУ-а. УСАИД ЕПА подржава и програм за адекватну комуникацију с јавношћу и подизање свијести у циљу промовисања либерализованог, тржишно уређеног сектора енергије, као и упознавања опште јавности о предностима промјена које се дешавају у сектору енергије.

Креирање транспарентног и конкурентног законодавног и регулаторног оквира и интегрисање енергетског сектора БиХ у регионално и тржиште ЕУ-а је кључно за подстицање нових инвестиција, које доприносе диверсификацији извора, спречавању корупције и повећању сигурности снабдијевања. У том смислу је у оквиру УСАИД ЕПА пројекта током 2022. године припремљен је низ анализа, препорука и других докумената, од којих се посебно издваја *Концептуални дизајн тржишта за дан унапријед и унутардневно тржиште*.

Представници ДЕРК-а директно учествују у активностима које у оквиру овог пројекта спроводе Радна група за израду Смјерница за виртуелне електране, Радна група за израду Смјерница за операторе дистрибутивног система у успостави Програма усклађености, Радна група за мрежна правила, Радна група за тржиште за дан унапријед и унутардневно тржиште, Радна група за односе с јавношћу и Радна група за кибербезбједност у енергетском сектору.

Слиједећи успјешну организацију претходних Енергетских самита, кроз које је успостављен нови модел дијалога о актуелним темама из сектора енергије, Америчка агенција за међународни развој (УСАИД) кроз Пројект асистенције енергетском сектору (УСАИД

ЕПА), Развојни програм Уједињених нација (УНДП), Делегација Европске уније у БиХ, Њемачко друштво за међународну сарадњу (ГИЗ) и Британска амбасада у Сарајеву организовали су Енергетски самит 2022 у Босни и Херцеговини, који је одржан у Неуму од 23. до 25. марта 2022. године, под покровитељством Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, Државне регулаторне комисије за електричну енергију, Регулаторне комисије за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине и Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске.

На овом скупу учествовали су представници државних и ентитетских парламената, министарстава и регулатора, општина, електропривредних предузећа, привредних комора, малих и средњих предузећа, невладиних организација и медија, те међународних организација и донатора који дјелују у сектору. Најављено је да ће Енергетски самит 2023 у Босни и Херцеговини бити одржан у Неуму, од 25. до 28. априла 2023. године.

EU4Energy

У новембру 2022. године покренут је трогодишњи пројект *EU4Energy*, односно пројект техничке помоћи Европске уније енергетском сектору Босне и Херцеговине.

Сврха пројекта је пружити потребну техничку помоћ за подршку систематској реформи енергетског сектора у земљи, укључујући испуњавање обавеза Босне и Херцеговине из *Уговора о успостави Енергетске заједнице, Паризког споразума о климатским промјенама* и других релевантних међународних докумената.

Фокус пројекта је на спроведби и надзору новог законодавног оквира, јачању институционалних капацитета и пружању знања и техничке помоћи за ефикасно управљање енергетским сектором. Пројект подржава улагање у јавни сектор и одрживе пилот пројекте у локалним заједницама које промовишу транзицију ка зеленијој, еколошки прихватљивој и одрживијој циркуларној економији, чиме се повећава политичка стабилност широм земље.

Пројект укључује сљедеће компоненте:

- Реформа енергетског сектора, укључујући развој нових енергетских и климатских политика и усклађивање с правном тековином Европске уније и Енергетске заједнице,
- Изградња институционалних капацитета на свим нивоима власти за транзицију енергетског сектора,
- Подизање свијести јавности у вези тема везаних за енергију, и
- Подршка дијалога и с јавношћу и са свим заинтересованим странама у енергетском сектору, ради информисања, али и разумијевања добробити енергетске реформе.

Области обухваћене пројектом укључују електричну енергију, гас, унутрашње тржиште енергије, сигурност снабдијевања, животну

средину/климу, конкуренцију, обновљиве изворе енергије, енергетску ефикасност, нафту, статистику и инфраструктуру.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију учествује у реализацији овог пројекта у складу са својим надлежностима.

Наредни пакет Европске уније – ‘Спремни за 55’

Након пакета *Чиста енергија за све Европљане*, односно пакета енергетских прописа за очување конкурентности у транзицији према чистој енергији који је Европска унија комплетирао у јуну 2019. године,⁶ Европска комисија је 14. јула 2021. године представила приједлог наредног пакета прописа – *Спремни за 55* (енгл. *Fit for 55*).

Претходно је Европска комисија 11. децембра 2019. године кроз *Европски зелени план* (енгл. *The European Green Deal*) поставила нову стратегију према којој 2050. године у Европској унији неће бити нето емисија стакленичких гасова. Овим планом настоји се заштитити, очувати и повећати природни капитал, те заштитити здравље и добробит грађана, при чему транзиција мора бити праведна и укључива.

Пакет *Спремни за 55* садржи осам приједлога за ревизију и пет приједлога за допуну законодавства ЕУ-а и подразумева међуциљ у смањивању нето емисија стакленичких гасова у земљама ЕУ-а за најмање 55% до 2030. године, у односу на величине из 1990. године. Међусобно повезани приједлози покривају подручја климе, енергије, транспорта, опорезивања и коришћења земљишта, како би се осигурало усклађење с циљевима договореним у *Европском закону о клими*, односно *Уредби (ЕУ) 2021/1119 Европског парламента и Савета од 30. јуна 2021. о успостави оквира за постизање климатске неутралности и о измјени уредаба (ЕЗ) бр. 401/2009 и (ЕУ) 2018/1999*.

Током 2022. године Савет Европске уније, као један од сузаконодаваца, постигао је више политичких договора о заједничком стајалишту о приједлозима Европске комисије у домену овог пакета, на темељу којих предсједништво Савета преговара с Европским парламентом како би постигли заједнички договор у циљу коначног доношења законодавних аката.

ДЕРК ће у наредном периоду наставити праћење доношења прописа из пакета *Спремни за 55*, те вршити анализу садржаја и активности које произилазе из нових прописа Европске уније. Овакав приступ уважава чињеницу да све нове уредбе и директиве ЕУ-а из сектора енергије постају обавезујуће и за Босну и Херцеговину путем механизма који су развијени према Уговору о успостави Енергетске заједнице.

⁶ Министарски савјет Енергетске заједнице је својим одлукама од 30. новембра 2021. године и 15. децембра 2022. године прилагодило и укључило овај пакет прописа у правни оквир Енергетске заједнице (видјети дио 4.1) и Прилог Е.

4. АКТИВНОСТИ У МЕЂУНАРОДНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА

4.1 Енергетска заједница

Уговор о успостави Енергетске заједнице, који је потписан 25. октобра 2005. године и ступио на снагу 1. јула 2006. године, омогућава креирање највећег интерног тржишта за електричну енергију и гас на свијету, у којем ефективно учествује Европска унија и слjedeћих девет Уговорних страна: Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Грузија, Косово*, Молдавија, Сјеверна Македонија, Србија и Украјина.⁷

У складу с израженим интересом, у раду тијела Енергетске заједнице учествују: Аустрија, Бугарска, Чешка, Финска, Француска, Грчка, Холандија, Хрватска, Италија, Кипар, Летонија, Литванија, Мађарска, Њемачка, Пољска, Румунија, Словачка, Словенија и Шведска. Ових 19 тзв. земаља учесница из Европске уније директно учествује у раду тијела Енергетске заједнице, а њихове позиције приликом гласања изражава Европска комисија.

Статус посматрача у Енергетској заједници имају Јерменија, Норвешка и Турска.

Закључивањем овог уговора, Уговорне стране из регије се обавезују да између себе успоставе заједничко тржиште електричне енергије и гаса које ће функционисати по стандардима тржишта енергије ЕУ-а с којим ће се интегрисати. То се постиже постепеним преузимањем дијелова *acquis*-а ЕУ-а, односно спроведбом одговарајућих уредби и директива ЕУ-а у подручјима електричне енергије, гаса, сигурности снабдијевања, нафте, животне средине, обновљивих извора, енергетске ефикасности, инфраструктуре, конкуренције и статистике (Прилог Е). Уговор о успостави Енергетске заједнице важи до 30. јуна 2026. године.

У циљу осигурања адекватног вођења процеса успоставе и функционисања Енергетске заједнице, основане су слjedeће институције: Министарски савјет, Стална група на високом нивоу, Регулаторни одбор и Секретаријат. Док су Форум за електричну енергију (Атински форум) и Форум за гас основани Уговором о успостави Енергетске заједнице, Нафтни форум основан је Одлуком Министарског савјета 2008. године. Правни форум, Форум о одрживости, Форум за рјешавање спорова и Форум за праведну транзицију сазивају се на основу иницијативе Секретаријата.

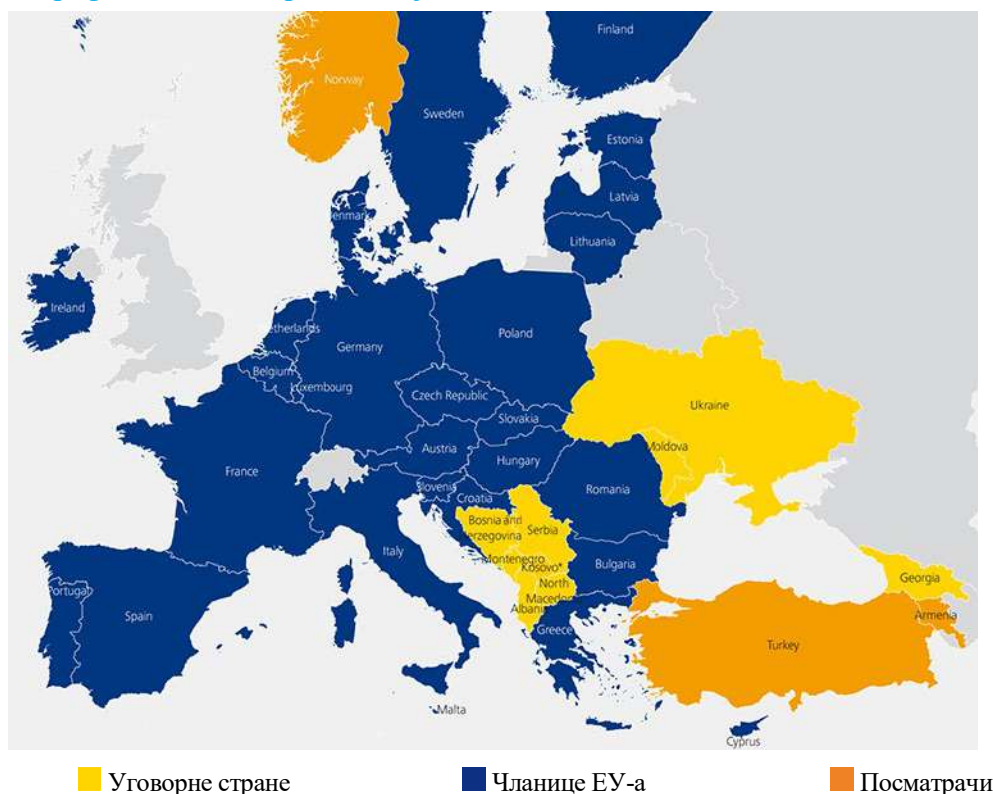
Министарски савјет, као највише тијело, осигурава постизање циљева Енергетске заједнице. Чине га по један представник сваке Уговорне стране и два представника Европске уније.

Основни циљеви Енергетске заједнице су креирање стабилног и јединственог регулаторног оквира и тржишног простора који осигурава поуздано снабдијевање енергијом и може привући инвестиције у секторе електричне енергије и природног гаса. Поред тога, то је развој алтернативних праваца снабдијевања и побољшање стања у животној средини, уз примјену енергетске ефикасности и коришћење обновљивих извора.

⁷ Листа одражава Уговорне стране на дан 31. децембра 2022. године. Молдавија има статус Уговорне стране од 1. маја 2010. године, Украјина од 1. фебруара 2011. године, а Грузија од 1. јула 2017. године.

Уговорне стране у вријеме ступања на снагу биле су и Бугарска и Румунија, које су приступиле Европској унији 1. јануара 2007. године, као и Хрватска која је чланица ЕУ-а од 1. јула 2013. године.

Слика 19. Географски опсег Енергетске заједнице

Стална група на високом нивоу (ПХЛГ), која окупља високе дужноснике Уговорних страна и два представника Европске комисије, осигурава континуитет састанака Министарског савјета и спровођење договорених активности, те одлучује о спровођењу мјера у одређеним областима.

Регулаторни одбор Енергетске заједнице (ЕЦРБ), са сједиштем у Атини, чине представници државних регулаторних тијела земаља регије, а Европску унију представља Европска комисија, уз помоћ по једног регулатора из земаља учесница из ЕУ-а, те једног представника Агенције за сарадњу енергетских регулатора (АЦЕР). ЕЦРБ разматра питања регулаторне сарадње и може прерасти у тијело које доноси регионалне регулаторне одлуке и служи као институција за рјешавање спорова. Регулаторни одбор има главну улогу у раду проширеног тржишта.

Форуми Енергетске заједнице окупљају све заинтересоване актере – представнике влада, регулатора, компанија, купаца, међународних финансијских институција и др.

Секретаријат Енергетске заједнице, са сједиштем у Бечу, представља кључни административни фактор и с Европском комисијом осигурава неопходну сарадњу и пружа подршку за рад других институција. Секретаријат је одговоран за надгледање одговарајуће спроведбе обавеза Уговорних страна и подноси годишњи извјештај о напретку Министарском савјету. У том смислу, Секретаријат дјелује као ‘чувар’ Уговора, док Европска комисија има улогу генералног координатора.

Урсула фон дер Лајен,
предсједница Европске
комисије:

“Подришка ЕУ-а Западном Балкану остаје једнако снажна и кад дођу тешка времена. Током пандемије болести COVID-19 за ту смо регију мобилизирали досад незабиљен пакет мјера у вриједности од 3,3 милијарде евра, а данас припремамо пакет енергетске потпоре у вриједности од милијарду евра за заштиту најрањивијих група и подстицање пријекто потребних улагања у енергетску диверсификацију. Улажемо у привредну структуру регије како бисмо јој помогли у преласку на чисту енергију и да из тренутне кризе изађе зеленија, јача и одрживија.”

(Берлин, 3. новембар 2022)

У протеклом периоду Енергетска заједница је израсла у организацију која осигурава чврст институционални оквир за сарадњу, међусобну подршку и размјену искустава и стога служи као модел за регионалну сарадњу у вези енергетских питања.

Значајну подршку развоју регије дају мјере које су дефинисане у оквиру ‘Берлинског процеса’, односно иницијативе за шест земаља Западног Балкана (WB6 иницијатива) у коју су укључене Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Косово*, Сјеверна Македонија и Србија. Берлински процес подржава јачање регионалне сарадње између земаља Западног Балкана и њихову европску интеграцију. Програми повезивања у различитим секторима фокусирају се на регионалну транспортну и енергетску инфраструктуру и реформе, уважавајући да добро повезане и функционалне инфраструктурне мреже покрећу економски раст, пружају пословне прилике, привлаче инвестиције и генеришу нова радна мјеста.

Након самита земаља Европске уније и Западног Балкана одржаних у Берлину, Бечу, Паризу, Трсту, Лондону, Познану, Софији, Осмог самита којем је номинално, путем видеоконференције, домаћин био Берлин, Девети самит Западног Балкана одржан је поново у Берлину, 3. новембра 2022. године. Самит је окупио шефове држава или влада Западног Балкана, њихове колеге из девет држава чланица ЕУ-а, Уједињеног Краљевства, те високе званичнике институција ЕУ-а, уз учешће представника најважнијих међународних финансијских институција, те регионалних и међународних организација.

Посебна пажња на самиту посвећена је енергетској сигурности, транзицији, зеленој агенди и клими. Учесници су се сложили да се енергетском кризом и преласком на обновљиве изворе енергије може управљати само кроз јачу регионалну сарадњу. Сложили су се да Европа треба преиспитати своје снабдијевање енергијом и енергетску сигурност, што је кључно не само за осигуравање приступачне и поуздане енергије, већ и за борбу против климатских промјена и смањење загађења животне средине. У ту сврху лидери земаља усвојили су *Заједничку декларацију о енергетској сигурности и зеленој транзицији на Западном Балкану*.⁸ Преузете обавезе су у великој мјери поткријепљене Прилогом овој Декларацији, односно изјавама подршке других учесника Берлинског процеса, посебно од стране Европске комисије.

Током Самита наглашена је потреба за наставком и даљњим развојем кључних елемената сарадње. Ови елементи посебно укључују *Економски и инвестициони план*, који је покренут 2020. године, с фокусом на одрживи транспорт, чисту енергију и пројекте дигиталне повезаности. Такође, поново је потврђена посвећеност постизању циљева *Зелене агенде за Западни Балкан*.⁹

⁸ Босна и Херцеговина није одобрила ову декларацију до усвајања на Самиту и позвана је да то учини у каснијој фази.

⁹ Софијска декларација о Зеленој агенди за Западни Балкан потписана је 10. новембра 2020. године, у контексту Берлинског процеса.

Зелена агенда је важан покретач транзиције на карбонски неутралне и климатски отпорне економије, у циљу раздвајања економског раста од потрошње ресурса и стварања отпада, рјешавања проблема великог загађења и очувања богатог биодиверзитета у регији. Савјет за регионалну сарадњу, Сарајево (РЦЦ) припремио је *Акциони план*¹⁰ за спровођење Декларације.

Европска Комисија је на Самиту представила опсежан пакет мјера за енергетску подршку у облику милијарде евра бесповратних средстава ЕУ-а, од чега се половина у виду неповратних средстава издваја за директну помоћ рањивим породицама и малим и средњим предузећима. Савјет министара БиХ је 22. децембра 2022. године усвојио *Акциони план за Уговор о пакету енергетске подршке*, чиме је испуњен предуслов за потписивање Финансијског споразума између Босне и Херцеговине и Европске комисије, односно почетак спровођења енергетске подршке у износу од 70 милиона евра за помоћ рањивим купцима, односно угроженим домаћинствима да превладају повећање цијене гријања, као и за мјере енергетске ефикасности у малим и средњим предузећима и домаћинствима.

Министарски савјет Енергетске заједнице је под предсједавањем Украјине годишњи састанак одржао 15. децембра 2022. године. Том приликом измијењена је и допуњена одлука којом је 30. новембра 2021. године у *acquis* укључен дио прописа ЕУ-а из пакета *Чиста енергија за све Европљане*. Тиме су дефинисане циљне енергетске и климатске величине за 2030. годину, како за Енергетску заједницу, тако и за њене Уговорне стране.

Министри су се сложили с националним циљевима за обновљиве изворе који представљају укупни циљ Енергетске заједнице од 31,0% енергије из обновљивих извора у коначној бруто потрошњи енергије до 2030. године. За Босну и Херцеговину циљ за удио енергије из обновљивих извора у коначној бруто потрошњи од 40% у 2020. години је повећан на 43,6% у 2030. години.¹¹ Како би се повећала енергетска ефикасност и уштеде енергије, договорено је да се на нивоу Енергетске заједнице ограничи потрошња примарне енергије на 129,88 милиона тона еквивалентне нафте (Мтое), а крајња потрошња енергије на 79,06 Мтое (ове величине за БиХ износе 6,50 Мтое и 4,34 Мтое, респективно).¹² Дефинисани су циљеви за нето емисије стакленичких гасова, према којим су оне за Енергетску заједницу ограничене на 427,64 милиона тона еквивалента угљендиоксида (MtCO₂eq), што представља смањење од 60,9% у односу на величину из 1990. године (ова величина за БиХ износи 15,65 MtCO₂eq, што је смањење од 41,2%).¹³

¹⁰ Акциони план за спровођење Софијске декларације о Зеленој агенди за Западни Балкан усвојен је 6. октобра 2021. године, на Брду код Крања, Словенија.

¹¹ Видјети Прилог I Директиви (ЕУ) 2018/2001.

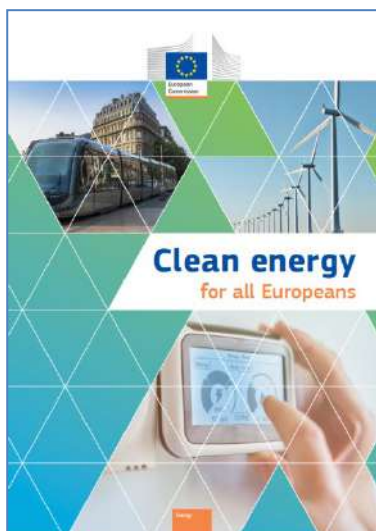
¹² Видјети Прилог XIV Директиви 2012/27/ЕУ.

¹³ Видјети Прилог XIV Уредби (ЕУ) 2018/1999.

Одлуком Министарског савјета у *acquis* су уз потребна прилагођења, укључени сљедећи прописи ЕУ-а из пакета *Чиста енергија за све Европљане*:

- Уредба (ЕУ) 2019/942 Европског парламента и Савјета од 5. јуна 2019. о оснивању Агенције Европске уније за сарадњу енергетских регулатора, и
- Уредба (ЕУ) 2019/943 Европског парламента и Савјета од 5. јуна 2019. о унутрашњем тржишту електричне енергије.

Уважавајући чињеницу да су *acquis* годину дана раније укључени други прописи из овог пакета, тиме је и у Енергетској заједници комплетиран пакет *Чиста енергија за све Европљане*.

Прописи пакета *Чиста енергија за све Европљане* садрже принцип *енергетска ефикасност на првом мјесту* и убрзаће потребне инвестиције и коришћење чисте енергије у свим секторима. Државе имају обавезу да припреме *Национални интегрисани енергетски и климатски план* за период до 2030. године, који укључује кратко представљање дугорочне стратегије за најмање 30 година. Осим јачања права купаца (транспарентнији рачуни, већи избор и више флексибилности код промјене снабдјевача) нови прописи уводе концепт потрошње властите енергије из обновљивих извора и енергетске заједнице грађана. Такође, повећава се сигурност снабдијевања захваљујући интелигентнијим и ефикаснијим рјешењима на тржишту којим се омогућује флексибилност система и помаже интеграција обновљивих извора енергије, што ће довести до чишћег, стабилнијег и конкурентнијег електроенергетског сектора у Европи.

Истом одлуком Министарског савјета Енергетске заједнице, такође уз потребна прилагођења, укључене су:

- Уредба Комисије (ЕУ) 2015/1222 од 24. јула 2015. о успостављању смјерница за додјелу капацитета и управљање загушењима,
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1719 од 26. септембра 2016. о успостављању смјерница за дугорочну додјелу капацитета,
- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/1485 од 2. августа 2017. о успостављању смјерница за погон електроенергетског преносног система,
- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/2195 од 23. новембра 2017. о успостављању смјерница за електричну енергију балансирања, и
- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/2196 од 24. новембра 2017. о успостављању мрежног кодекса за поремећени погон и поновну успоставу електроенергетских система.

Укључењем наведених правила за рад мрежа и прописа из пакета *Чиста енергија за све Европљане*, и доношењем *Процесног акта о регионалној интеграцији тржишта*, у Енергетској заједници комплетиран је нови пакет за тржиште електричне енергије. Наведени процесни акт осигурава интеграцију регионалних тржишта енергије између Уговорних

страна и држава чланица ЕУ-а, те, између осталог, нормира прекограничну сарадњу регулаторних тијела, начин дјеловања АЦЕР-а и ЕНТСО-Е-а, и уводи принцип реципроцитета између заинтересованих страна.

Одлуком Министарског савјета Енергетске заједнице у *acquis* су, такође уз потребна прилагођења, укључене:

- Директива 2003/87/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 13. октобра 2003. о успостави система трговања емисионим јединицама стакленичких гасова унутар Уније и о измјени Директиве Савјета 96/61/ЕЗ,
- Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) 2018/2066 од 19. децембра 2018. о праћењу и извјештавању о емисијама стакленичких гасова у складу с Директивом 2003/87/ЕЗ Европског парламента и Савјета и о измјени Уредбе Комисије (ЕУ) бр. 601/2012, и
- Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) 2018/2067 од 19. децембра 2018. о верификацији података и акредитацији верификатора у складу с Директивом 2003/87/ЕЗ Европског парламента и Савјета.

Тиме се омогућава Уговорним странама да имају тачан и верификован преглед укупних емисија из енергетских и других инсталација, што представља темељ за могући будући механизам одређивања цијена угљеника. То је такође важан први корак како би се осигурала усклађеност са захтјевима најављеног механизма ЕУ-а за угљеничку прилагодбу на границама (СВАМ).

Министарски савјет је електронским путем 30. септембра 2022. године донијело одлуку којом је у *acquis* укључена

- Уредба (ЕУ) 2022/1032 Европског парламента и Савјета од 29. јуна 2022. о измјени уредби (ЕУ) 2017/1938 и (ЕЗ) бр. 715/2009 у погледу складиштења гаса.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију припремила је превод *acquis*-а Енергетске заједнице, који је прегледно наведен у Прилогу Е овом извјештају, и објавила га у оквиру своје интернет презентације (www.der.k.ba).

Значајним проширењем *acquis*-а омогућава се брже спровођење *Мале пута за декарбонизацију за Уговорне стране Енергетске заједнице*, која је усвојена у новембру 2021. године. У том смислу Уговорне стране су позване да раде на трансформацији својих економија у складу с националним енергетским и климатским плановима (који требају бити израђени до средине 2023. године) и опредјељењем за постизање климатске неутралности до 2050. године, те да установе електронске регистре гаранција о поријеклу енергије из обновљивих извора, уз помоћ Одбора за енергију и климу Енергетске заједнице. Овај одбор је позван да за наредни састанак Министарског савјета припреми концепт система одређивања цијена угљеника, као и да истражује и развија заједничке приступе праведној транзицији и

идентификује пилот пројекте у Уговорним странама и подржи њихову спроведбу.

Активности Енергетске заједнице у 2023. години обављаће се под председавањем Албаније.

Босна и Херцеговина и Енергетска заједница

Активним дјеловањем у Енергетској заједници Босна и Херцеговина потврђује своју одређеност за реформу енергетског сектора, либерализацију тржишта енергије и усклађивање своје политике с чланицама Европске уније.

Ипак, евидентно је да у самој Босни и Херцеговини, на различитим административним нивоима треба учинити додатне напоре у преносу и спроведби *acquis*-а Енергетске заједнице. За реализацију бројних обавеза рокови су већ прошли, а за значајан број нових обавеза преостало је релативно кратко вријеме (Прилог Е).

На ово указују и бројне одлуке Министарског савјета Енергетске заједнице због кршења која се односе на одредбе о природном гасу из Другог енергетског пакета ЕУ-а, пренос Трећег енергетског пакета ЕУ-а, те смањење емисије сумпордиоксида при сагоријевању тешких ложивих уља и течних нафтних горива.

У Енергетској заједници у процедури се налазе случајеви за рјешавање спорова, које је прије 2022. године иницирао Секретаријат Енергетске заједнице, а који се односе на правно и функционално раздвајање операторâ дистрибутивних система, изостанак преноса Уредбе (ЕУ) бр. 347/2013 о смјерницама за трансевропску енергетску инфраструктуру, те на недостатак преноса и спроведбе Директиве 2006/32/ЕЗ о енергетској ефикасности у крајњој потрошњи и енергетским услугама.

Секретаријат Енергетске заједнице је током 2022. године покренуо прелиминарне поступке који се односе на државну помоћ у виду ослобађања од плаћања путарине за дизел гориво које се користи у рудницима и термоелектранама, те на правила о великим уређајима за ложење због наставка рада неких термоелектрана и поред истека периода у којем су дозвољена одступања.

Савјет за државну помоћ Босне и Херцеговине поништио је 29. јуна 2022. године своју одлуку из 2018. године, која се односила на финансирање пројекта термоелектране Тузла 7, што је омогућило затварање овог поступка.

Босна и Херцеговина била је домаћин 2. Форума за праведну транзицију, који је одржан у Сарајеву 12. јула 2022. године.

Активности ДЕРК-а у тијелима Енергетске заједнице

Рад Државне регулаторне комисије за електричну енергију, из домена Енергетске заједнице, одвијао се уз неопходну сарадњу с Министарством спољне трговине и економских односа БиХ, затим кроз подршку и допринос реализацији различитих

пројеката у функцији развоја Енергетске заједнице и нарочито кроз проактиван однос у истраживањима која су планирале и спроводиле различите групе ширег тематског спектра, а које окупљају енергетске регулаторе из регије и Европске уније.

Кључне активности ДЕРК-а у Енергетској заједници и даље су усмјерене на Регулаторни одбор Енергетске заједнице (ЕЦРБ), који је успостављен 11. децембра 2006. године у Атини. Све од тада ДЕРК активно учествује у његовом раду, представљајући и заступајући интересе Босне и Херцеговине. Афирмацији БиХ доприноси предједавање Радном групом ЕЦРБ-а за проблематику купаца и малопродајна тржишта.

Током 2022. године, у којој је одржао три састанка, Регулаторни одбор дао је значајан допринос креирању политике Енергетске заједнице у домену регулаторних иницијатива за развој тржишта електричне енергије и гаса. Између осталог, припремљени су бројни документи који садрже резултате регулаторног надзора велепродајних и малопродајних тржишта електричне енергије и гаса са посебним освртом на актуелну енергетску кризу, анализе квалитета снабдијевања, киберсигурности, интеграције и флексибилности обновљивих извора, спровођења европских правила за рад мрежа, те развоју механизма за заштиту, информисање и едукацију купаца.

У протеклој години ЕЦРБ је наставио заједничке активности с Агенцијом за сарадњу енергетских регулатора (АЦЕР), Савјетом европских енергетских регулатора (ЦЕЕР) и Асоцијацијом медитеранских енергетских регулатора (МЕДРЕГ).

Регулаторни одбор значајан дио својих активности организује кроз своје радне групе (Радна група за проблематику купаца и малопродајна тржишта, Радна група за електричну енергију, Радна група за гас и Радна група за интегритет и транспарентност велепродајног тржишта енергије – РЕМИТ) дјелујући уз подршку Одсјека Секретаријата за ЕЦРБ.

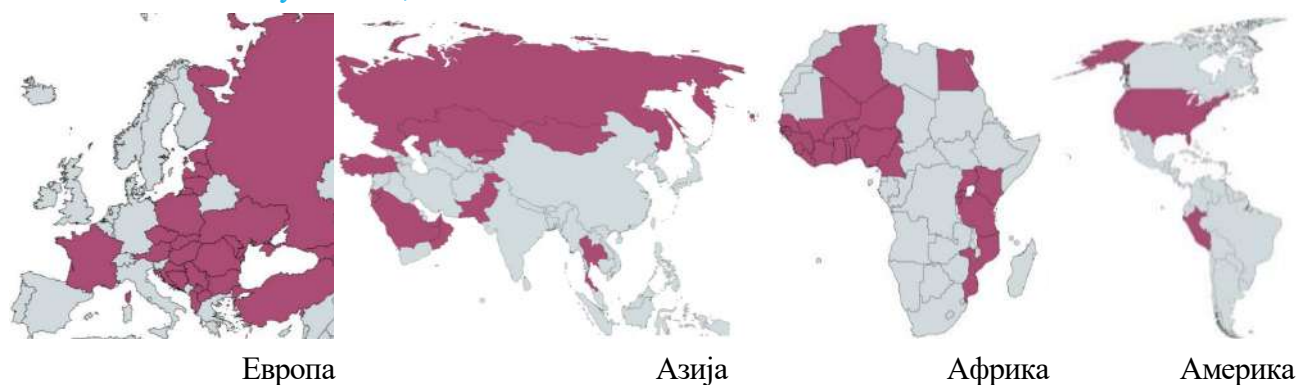
4.2 Регионална асоцијација енергетских регулатора – ЕРРА

Регионална асоцијација енергетских регулатора (ЕРРА) је организација независних регулаторних тијела за енергију из Европе, Азије, Африке и Америке. Промјенама Статута у 2015. години уклоњене су баријере за придруживање регулатора из нових регија и омогућена активна улога свих чланица. ЕРРА има 34 пуноправне и 14 придружених чланица, и окупља регулаторе из 44 државе и двије регионалне регулаторне институције, с готово свих континената – Европе, Азије, Африке, Сјеверне и Јужне Америке (слика 20).

Циљеви ЕРРА-е су побољшање регулисања енергетских дјелатности, подстицање развоја независних и стабилних регулатора, сарадња између регулатора, размјена информација, истраживачког рада и искуства између чланица, те бољи приступ информацијама о свјетској пракси у регулисању енергетских дјелатности. ЕРРА промовише и организује обуке из области регулисања енергије.

Слика 20. Чланство у ЕРРА-и, по континентима

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је пуноправна чланица ЕРРА-е од 19. маја 2004. године. У мају 2010. године, као придружене чланице ове организације примљене су и ентитетске регулаторне комисије из Босне и Херцеговине – Регулаторна комисија за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине и Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске.

У складу са својим надлежностима представници ДЕРК-а активно учествују у раду Генералне скупштине ЕРРА-е, Одбора за тржишта електричне енергије и економско регулисање, Одбора за обновљиву енергију и Радне групе за заштиту купаца.

Најважније теме обрађиване у 2022. години укључују регулаторне изазове глобалне енергетске кризе, обновљиве изворе енергије, тарифе за преносне и дистрибутивне мреже, улогу и потенцијал интелигентних технологија и услуга, електромобилност, перспективу водоника у енергетском сектору, енергетске заједнице грађана, активне купце, програме флексибилности и управљање потрошњом.

Поред рада у тијелима ЕРРА-е, пружањем релевантних информација о енергетском сектору Босне и Херцеговине, посебно о регулаторној пракси, Државна регулаторна комисија за електричну енергију испуњава своју улогу, у складу с чланством у ЕРРА-и.

4.3 Асоцијација медитеранских енергетских регулатора – МЕДРЕГ

Асоцијација медитеранских енергетских регулатора (МЕДРЕГ) основана је 2007. године ради промовисања сарадње енергетских регулатора из 22 земље на сјеверној, јужној и источној обали Медитеранског базена. МЕДРЕГ окупља регулаторна тијела из Албаније, Алжира, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Египта, Француске, Грчке, Хрватске, Италије, Израела, Јордана, Кипра, Либана, Либије, Малте, Марока, Палестине, Португалије, Словеније, Шпаније, Туниса и Турске (слика 21).

Главни циљ Асоцијације је промоција јасних, стабилних и усклађених правних и регулаторних оквира ради омогућавања инвестиција у енергетску инфраструктуру и подршке интеграцији тржишта. МЕДРЕГ промовише сталну размјену знања, искуства и стручности, прикупљање података кроз свеобухватне студије,

Слика 21. Географски опсег МЕДРЕГ-а

*Абделатиф Бардаш,
председник МЕДРЕГ-а:
“Наш крајњи циљ је да
чисту, сигурну, поуздану и
приступачну енергију
учинимо доступном крајњим
купцима, посебно рањивим.
То се може постићи само
кроз појачану координацију
између свих судионика
енергетског сектора, уз
одлучно учешће наше
Асоцијације.”
(Каиро, 1. децембар 2022)*

извјештаје с препорукама, те специјализоване обуке у сфери енергетскг регулисања. Асоцијација је посвећена заштити купаца, фокусирајући се на приступ информацијама и подизање свијести о промјенама у сектору.

Организациона структура МЕДРЕГ-а обухваћа Генералну скупштину, Секретаријат са сједиштем у Милану и радне групе за: институционална питања, електричну енергију, гас, проблематику купаца, те животну средину, обновљиве изворе енергије и енергетску ефикасност.

Током 2022. године активности МЕДРЕГ-а су, између осталог, биле фокусиране на обновљиву енергију, енергетску транзицију, техничке и нетехничке губитке енергије, те регулаторну подршку заштити купаца. Представници ДЕРК-а непосредно учествују у раду Генералне скупштине, а у активностима радних група путем различитих телекомуникационих алата, те достављањем тражених информација и коментара у припреми различитих извјештаја и других докумената.

4.4 Савјет европских енергетских регулатора – ЦЕЕР

Савјет европских енергетских регулатора (ЦЕЕР) је непрофитна асоцијација независних, законом прописаних тијела одговорних за регулисање енергије на државном нивоу. Савјет окупља 39 националних регулаторних тијела (30 пуноправних чланова и девет посматрача) из држава чланица Европске уније, Европске слободне трговинске зоне (ЕФТА) и земаља у процесу придруживања Европској унији, укључујући Уговорне стране Енергетске заједнице.

Главни циљ ЦЕЕР-а је да подржи креирање јединственог, конкурентног, ефикасног и одрживог тржишта за гас и електричну енергију у Европи. Савјет европских енергетских регулатора дјелује као платформа за сарадњу, размјену информација и помоћ

између европских националних регулаторних тијела у области енергије.

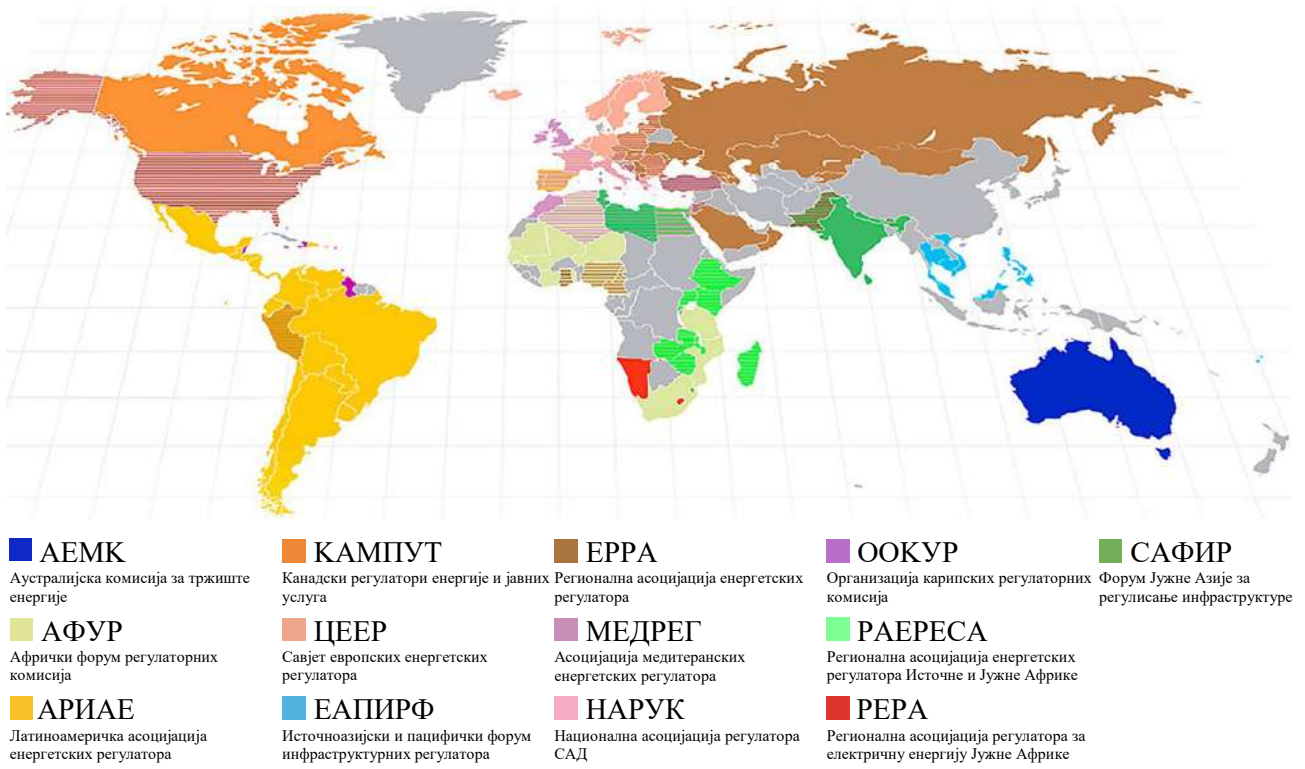
Државна регулаторна комисија за електричну енергију статус посматрача у ЦЕЕР-у има од 1. јануара 2017. године. У том својству представници ДЕРК-а учествују у раду Генералне скупштине и радних група ЦЕЕР-а. Такође, ДЕРК има приступ ЦЕЕР-овој афирмисаној регулаторној мрежи и инструментима сарадње, уз могућност детаљног разумијевања енергетских политика и пракси Европске уније. У том погледу, учешће у раду Савјета европских енергетских регулатора је корисно и на путу Босне и Херцеговине ка чланству у Европској унији, и испуњавању обавеза које оно повлачи у смислу спроведбе *acquis*-а у области енергије.

4.5 Међународна конфедерација енергетских регулатора – ИЦЕР

Основана у октобру 2009. године, Међународна конфедерација енергетских регулатора (ИЦЕР) представља добровољни оквир за сарадњу на свјетском нивоу. Циљ ИЦЕР-а је да побољша информисаност јавности и креатора политичких одлука, као и разумијевање регулисања енергије и његове улоге у рјешавању широког спектра социо-економских, околних и тржишних питања. Преко 270 регулаторних тијела, путем 13 регионалних регулаторних асоцијација остварују чланство у ИЦЕР-у (слика 22). ДЕРК активно учествује и прати рад ИЦЕР-а путем ЕРРА-е, МЕДРЕГ-а и ЦЕЕР-а, те пружа подршку дјеловању ИЦЕР-а на разне начине, укључујући размјену знања и доставу потребних информација, чиме се омогућава увид и размјена пракси у подручјима од интереса за рад регулатора.

Слика 22. Чланице ИЦЕР-а

ИЦЕР-ове активности су усмјерене на неколико кључних подручја, у складу с темама које дефинише *Свјетски енергетски регулаторни форум*, водећа међународна конференција о регулисању енергије која се одржава сваке три године. Седми Свјетски енергетски регулаторни форум, одржан је у Канкуну, Мексико, током марта 2018. године. Форум промовише оснаживање улоге жена у области енергије кроз уједначавање родне перспективе у свим активностима, што је наставак активности започетих октобра 2013. године у оквиру иницијативе ИЦЕР-а под називом *Жене у области енергије*. Исте године покренуто је издавање Хронике ИЦЕР-а, као средства за даљњу размјену регулаторних знања и истраживања.

Због пандемије болести COVID-19 одржавање наредног форума одгађано је неколико пута. Према најавама Осми Свјетски регулаторни форум одржаће се у Лими, Перу, у марту 2023. године. Изазови енергетске трансформације биће главна тема овог форума, који ће се фокусирати на четири области: конкуренција, институционалност, универзални приступ енергији и енергетска транзиција.

4.6 Међурегионална сарадња

Различити облици сарадње између регионалних асоцијација енергетских регулатора постоје већ извјесно вријеме кроз организовање заједничких обука, радионица и састанака релевантних радних група. Иако су нека регулаторна тијела истовремено чланови неколико асоцијација енергетских регулатора, те асоцијације покривају регионе који се значајно разликују у постигнутом степену интеграције што значи да се заједнички изазови морају рјешавати на различите начине. Истовремено чланство појединих регулаторних тијела у више енергетских асоцијација промовише приближавање циљева и принципа. Из тог разлога сарадња ових асоцијација у смислу размјене искустава и регулаторних пракси добија све већи значај.

Препознајући важност оваквих облика сарадње и преданост унапређивању усклађености и транспарентности у регулисању енергије кроз промовисање најбољих пракси и размјену искустава, Савјет европских енергетских регулатора (ЦЕЕР), Регулаторни одбор Енергетске заједнице (ЕЦРБ) и Асоцијација медитеранских енергетских регулатора (МЕДРЕГ) су 12. децембра 2018. године у Бечу потписали *Договор о сарадњи*.

У оквиру постојећег механизма о сарадњи, током 2022. године ЕЦРБ, ЦЕЕР и МЕДРЕГ су одржали више заједничких радионица посвећених актуелним регулаторним темама, фокусирајући се на проблематику купаца, одрживи развој енергетског сектора и обновљиве изворе.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је члан и ЕЦРБ-а и МЕДРЕГ-а, док у ЦЕЕР-у има статус посматрача. Оваква позиција омогућава даље јачање стручних капацитета ДЕРК-а кроз стицање нових знања и размјену искустава и регулаторних пракси.

5. РЕВИЗОРСКИ ИЗВЈЕШТАЈ

Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини утврђено је да се Државна регулаторна комисија за електричну енергију финансира из властитих прихода. Основни приход у 2022. години је била регулаторна накнада коју су, у складу са Одлуком ДЕРК-а донешеном у септембру 2021. године, плаћали власници лиценци за пренос електричне енергије, активности независног оператора система, међународну трговину, снабдијевање купаца, те дистрибуцију електричне енергије у Брчко Дистрикту БиХ. Регулаторна накнада се одређује тако да покрије трошкове ДЕРК-а, а за процијењени вишак прихода над расходима се умањују обавезе за плаћање регулаторне накнаде у наредном периоду. Одлуку о утврђивању регулаторне накнаде за 2023. годину ДЕРК је донио 15. септембра 2022. године, чиме је власницима лиценци омогућено благовремено планирање.

Осим бриге за реализацију поменутих властитих прихода финансијско пословање ДЕРК-а покрива и слjedeће активности:

- настанак и подмирење финансијских обавеза за потребе дефинисане у одобреном финансијском плану,
- краткорочно планирање и управљање новчаним токовима,
- редовно праћење реализације финансијског плана за текућу годину,
- анализа и процјена будућих новчаних токова у сврху припреме новог финансијског плана,
- припрема финансијског плана за наредну годину,
- праћење и развој финансијског управљања и интерне контроле,
- унутрашње финансијско извјештавање као основа за доношење одговарајућих пословних одлука, и
- финансијско извјештавање према спољним тијелима, овлашћеним институцијама и јавности.

Финансијски извјештаји у којим су исказани резултати пословања на крају пословне године су коначан резултат свих наведених активности и донесених одлука. У циљу независне и непристрасне провјере исказаних резултата пословања, као и усклађености тих поступака с важећим прописима, ДЕРК сваке године спроводи ревизију својих финансијских извјештаја.

У првом кварталу 2022. године ревизију финансијских извјештаја ДЕРК-а за претходну годину вршило је Друштво за ревизију, рачуноводство и консалтинг Ревик д.о.о., Сарајево, с којим је закључен уговор у поступку спроведеном према процедурама јавних набавки.

Обављајући ревизију у складу с Међународним ревизорским стандардима ревизори су прикупили доказе о трансакцијама и

“Према нашем мишљењу, приложени годишњи финансијски извјештаји истинито и фер приказују финансијски положај ДЕРК-а на дан 31. децембра 2021. године, његову финансијску успјешност и новчане токове за тада завршену годину у складу са Законом о рачуноводству и ревизији Федерације БиХ и Међународним стандардима финансијског извјештавања (МСФИ-има).”

*Ревик д.о.о.,
Сарајево, 9. марта 2022.*

Revik d.o.o. Sarajevo

Member of **HLB**International

другим подацима објављеним у финансијским извјештајима како би се у разумној мјери увјерили да финансијски извјештаји не садрже материјално значајне погрешке. Осим утврђивања реалности финансијских извјештаја у цјелини, ревизија подразумијева и оцјену примијењених рачуноводствених политика и значајних процјена извршених од стране руководства ДЕРК-а.

На основу прибављених доказа независни ревизор је позитивно оцијенио финансијске извјештаје ДЕРК-а за 2021. годину. Мишљење независног ревизора је да презентација финансијских извјештаја, признавање и мјерење трансакција и пословних догађаја, објективно и истинито приказује стање средстава, обавеза, капитала и финансијског резултата пословања.

Наведеним мишљењем је задржана највиша ревизорска оцјена усклађености финансијских извјештаја с међународно важећим стандардима и законским прописима, коју је ДЕРК од свог оснивања добијао од екстерних ревизора, међу којим су и оцјене Канцеларије за ревизију институција Босне и Херцеговине.

Проведеним *ex-post* контролама финансијских трансакција нису пронађене неправилности. Тиме је потврђена ефикасност постављеног система финансијског управљања и унутрашње контроле којим се осигурава превенција или идентификација могућих грешака у циљу заштите имовине од губитака узрокованих непажњом или лошим управљањем.

У правцу даљњег развоја система финансијског управљања и контроле ДЕРК, у складу с потписаним *Споразумом о вршењу интерне ревизије* с Јединицом за интерну ревизију Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, очекује објективну и стручну помоћ на унапређењу организације пословања. Коришћењем услуга интерне ревизије жели се осигурати развој и *ex-ante* процјена дефинисаних процеса, те оснажити процес интегралног управљања свим ризицима (тзв. *риск менаџмент*). У извјештајном периоду није било реализованих процеса интерне ревизије.

Спровођењем екстерне ревизије ДЕРК осигурава и независан и поуздан извјештај о коришћењу имовине те управљању приходима и расходима. Водећи се одређењем и принципима објективности и јавности у раду, а у циљу пружања информација о свом финансијском положају и резултатима пословања, Државна регулаторна комисија сваке године објављује ревизорски извјештај. Ревидовани финансијски извјештаји за 2021. годину су, поред објаве у законом прописаном регистру и “Службеном гласнику БиХ” број 33/22, објављени и у оквиру интернет презентације ДЕРК-а.

6. ОСНОВНИ ПРАВЦИ АКТИВНОСТИ У 2023. ГОДИНИ

Државна регулаторна комисија за електричну енергију ће наставити своје активности на осигурању услова за слободну трговину и континуисано снабдијевање електричном енергијом по унапријед дефинисаном стандарду квалитета за добробит грађана Босне и Херцеговине, уз поштовање међународних споразума, домаћих закона, одговарајућих европских уредби и директива, као и других правила о унутрашњем тржишту електричне енергије.

ДЕРК ће и у 2023. години задржати континуитет сарадње с Парламентарном скупштином Босне и Херцеговине, а посебно с Комисијом за саобраћај и комуникације Представничког дома ПС БиХ и Комисијом за спољну и трговинску политику, царине, саобраћај и комуникације Дома народа ПС БиХ. Такође, примарни интерес ће остати и размјена информација и усклађеност кључних регулаторних активности с Министарством спољне трговине и економских односа БиХ, надлежним за креирање политике у складу са *Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ*.

Сви до сада примјењивани модалитети међусобног праћења и усклађивања дјеловања користиће се и у 2023. години у односима с Регулаторном комисијом за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине и Регулаторном комисијом за енергетику Републике Српске, као и с другим регулаторним тијелима успостављеним на државном нивоу, прије свега с Конкурентским савјетом БиХ.

Како би задовољио потребе различитих нивоа одлучивања за квалитетним и поузданим статистичким подацима у подручју енергије ДЕРК ће остати референтан извор и активан генератор ових података. У овом циљу ДЕРК ће слиједити развој правила ЕУ-а и поштовати агенду Енергетске заједнице, уз наставак сарадње с Агенцијом за статистику БиХ.

ДЕРК ће пратити активности и трендове у комплетном енергетском сектору и непосредно се укључивати у све релевантне догађаје.

Кроз своје дјеловање ДЕРК ће бити усмјерен на:

- доношење тарифа у оквиру својих надлежности,
- издавање, промјену, суспензију и укидање лиценци,
- регулаторни надзор лиценцираних субјеката,
- креирање нових регулаторних правила, те анализирање раније донесених регулаторних правила и постојеће праксе, уз преглед и ревизију аката ДЕРК-а,

- праћење набавке помоћних услуга и пружања системске услуге и балансирања електроенергетског система БиХ, и по потреби наставак развоја модела ових услуга,
- стварање већег степена интеграције домаћег тржишта електричне енергије,
- допринос уређењу и функционисању veleпродајног тржишта, укључујући успостављање институционалног оквира за организовано тржиште за дан унапријед и унутар дана,
- допринос уређењу и функционисању потпуно отвореног малопродајног тржишта у БиХ,
- развој правила којим се регулише прикључење корисника на преносни систем,
- јачање капацитета за испуњавање међународних обавеза у вези с регулаторним извјештавањем,
- одобравање и надзирање правила која развију Независни оператор система у Босни и Херцеговини, Електропренос Босне и Херцеговине и Комунално Брчко,
- одобравање *Индикативног плана развоја производње за период 2024 – 2033. година, Дугорочног плана развоја преносне мреже* за наредни десетогодишњи период, као и *Плана инвестиција Електропреноса БиХ*,
- праћење примјене Механизма наплате између оператора преносног система (ИТЦ механизам) и рада Канцеларије за координисане аукције у југоисточној Европи (СЕЕ ЦАО),
- регулаторно дјеловање у вези правила и смјерница за рад мрежа и Уредбе о интегритету и транспарентности veleпродајног тржишта енергије,
- регулаторно дјеловање у развоју кибербезбједности у електроенергетском сектору БиХ,
- информисање регулисаних субјеката и јавности о регулаторној пракси, и
- обављање осталих послова који му буду повјерени у надлежност.

У спровођењу својих активности ДЕРК ће, у границама овлашћења која су му законом повјерена, водити рачуна о заштити купаца и дати свој допринос у изналажењу најбоље примјенивих рјешења.

С обзиром на чињеницу да је Босна и Херцеговина на темељу Уговора о успостави Енергетске заједнице обавезна у своје законодавство пренијети и у пракси спровести прописе Европске уније о интерном енергетском тржишту ('Трећи енергетски пакет'), ДЕРК ће у оквирима својих компетенција и оптималном координацијом с другим кључним субјектима дати свој допринос развоју правног оквира.

На исти начин Државна регулаторна комисија за електричну енергију ће дјеловати и поводом проширења *acquis-a*, односно правног оквира Енергетске заједнице, који од 15. децембра 2022. године укључује и цијели пакет енергетских прописа Европске уније за очување конкурентности у транзицији према чистој енергији (*Чиста енергија за све Европљане*), као и сва правила за рад мрежа, чиме је, уз потребна прилагођења и доношење *Процесног акта о регионалној интеграцији тржишта*, у Енергетској заједници комплетиран нови пакет прописа за тржиште електричне енергије.

У интересу свих кључних субјеката је спроведба енергетске транзиције и реформе електроенергетског сектора у Босни и Херцеговини, хармонизација подзаконских прописа и ефикасна координација међу тијелима која учествују у њиховој припреми и изради. Циљ је креирање јасног и поузданог законодавног оквира заснованог на директивама и уредбама ЕУ-а о унутрашњем тржишту електричне енергије.

У том смислу, ДЕРК планира наставак активног учешћа у изради законодавног оквира у области електричне енергије у Босни и Херцеговини у складу с правном тековином ЕУ-а, те у отклањању недостатака у електроенергетском сектору који су наведени у извјештајима Европске комисије о БиХ.

Државна регулаторна комисија ће у складу са својим надлежностима дати допринос реализацији препорука са састанака Одбора за стабилизацију и придруживање Босне и Херцеговине Европској унији и Пододбора за транспорт, енергију, животну средину и регионални развој. ДЕРК ће наставити своје учешће у *Програму интегрисања Босне и Херцеговине у Европску унију*, дајући допринос активностима из Поглавља 15 – Енергија, Поглавља 21 – Трансевропске мреже, и Поглавља 28 – Заштита здравља и потрошача.

ДЕРК ће, дјелујући у складу са својим овлашћењима, дати подршку у изради *Интегрисаног енергетског и климатског плана Босне и Херцеговине*. ДЕРК ће наставити учешће у активностима интересорне радне групе успостављене за израду овог плана, као и у раду Тематске радне групе за енергетску ефикасност, Тематске радне групе за обновљиве изворе и Тематске радне групе за сигурност снабдијевања и унутрашње енергетско тржиште.

ДЕРК ће партиципирати у подршци и спроведби регионалних приоритета и пројеката Енергетске заједнице, али и приоритета који су у оквиру Енергетске заједнице идентификовани за електроенергетски сектор БиХ, и наводе се у Закључцима Министарског савјета и *Извјештају о спроведби acquis-a према Уговору о успостави Енергетске заједнице*. ДЕРК ће дати свој пуни допринос у реализацији мјера у сектору енергије које су договорене у оквиру ‘Берлинског процеса’.

ДЕРК планира дати свој допринос и у наставку реализације више регионалних пројеката Америчке агенције за

међународни развој (УСАИД) и Националне асоцијације регулатора САД (НАРУК).

У 2023. години наставља се вишегодишњи *УСАИД Пројект асистенције енергетском сектору*, те ће ДЕРК пратити његове активности и учествовати у реализацији појединих компоненти које су у функцији рада регулатора. Своје активно учешће ДЕРК планира и на наредном Енергетском самиту у БиХ, који ће се у оквиру овог Пројекта одржати током априла 2023. године.

На исти начин Државна регулаторна комисија за електричну енергију ће дјеловати и поводом трогодишњег пројекта *EU4Energy*, односно пројекта техничке помоћи Европске уније енергетском сектору БиХ, који је покренут у новембру 2022. године.

У центру занимања биће и активности међународних тијела које се односе на регулисање тржишта електричне енергије, прије свега оних у чијем раду ДЕРК и сам учествује:

- ЕЦРБ – Регулаторни одбор Енергетске заједнице,
- ЕРРА – Регионална асоцијација енергетских регулатора,
- МЕДРЕГ – Асоцијација медитеранских енергетских регулатора,
- БЕС – Балканска енергетска школа,
- ЦЕЕР – Савјет европских енергетских регулатора, и
- ИЦЕР – Међународна конфедерација енергетских регулатора.

Државна регулаторна комисија ће наставити праћење рада Агенције за сарадњу енергетских регулатора (АЦЕР), и зависно од развоја правног оквира у Босни и Херцеговини размотрити могућности за директно учешће у раду овог тијела.

ПРИЛОГ А: Основни подаци о електроенергетском систему Босне и Херцеговине

(коришћени подаци НОС-а БиХ, Електропреноса БиХ и електропривреда у БиХ)

Основни подаци о инсталисаној снази производних објеката

Укупна инсталисана снага производних објеката у Босни и Херцеговини износи 4.655,62 MW, од чега у већим хидроелектранама 2.076,6 MW, у термоелектранама 2.065 MW, а у већим вјетроелектранама 134,6 MW. Инсталисана снага малих хидроелектрана је 181,89 MW, соларних електрана 101,56 MW, електрана на биогас и биомасу 2,71 MW, малих вјетроелектрана 0,40 MW, док је 92,85 MW инсталисано у индустријским електранама.

Већи производни објекти

Хидроелектране	Снага агрегата (MW)	Укупна инсталисана снага (MW)
Требиње I	2×54+63	171
Требиње II	8	8
Дубровник	126+108	234
Чапљина	2×210	420
Рама	80+90	170
Јабланица	6×30	180
Грабовица	2×57	114
Салаковац	3×70	210
Мостар	3×24	72
Мостарско блато	2×30	60
Пећ-Млини	2×15,3	30,6
Јајце I	2×30	60
Јајце II	3×10	30
Бочац	2×55	110
Вишеград	3×105	315

Термоелектране	Инсталисана снага (MW)	Расположива снага (MW)
ТУЗЛА	715	635
Тузла Г3	100	85
Тузла Г4	200	182
Тузла Г5	200	180
Тузла Г6	215	188
КАКАЊ	450	398
Какањ Г5	110	100
Какањ Г6	110	90
Какањ Г7	230	208
ГАЦКО	300	276
УГЉЕВИК	300	279
СТАНАРИ	300	283
Вјетроелектране	Снага агрегата (MW)	Укупна инсталисана снага (MW)
Месиховина	22×2,3	50,6
Јеловача	18×2	36
Подвележје	15×3,2	48

Основни подаци о преносном систему

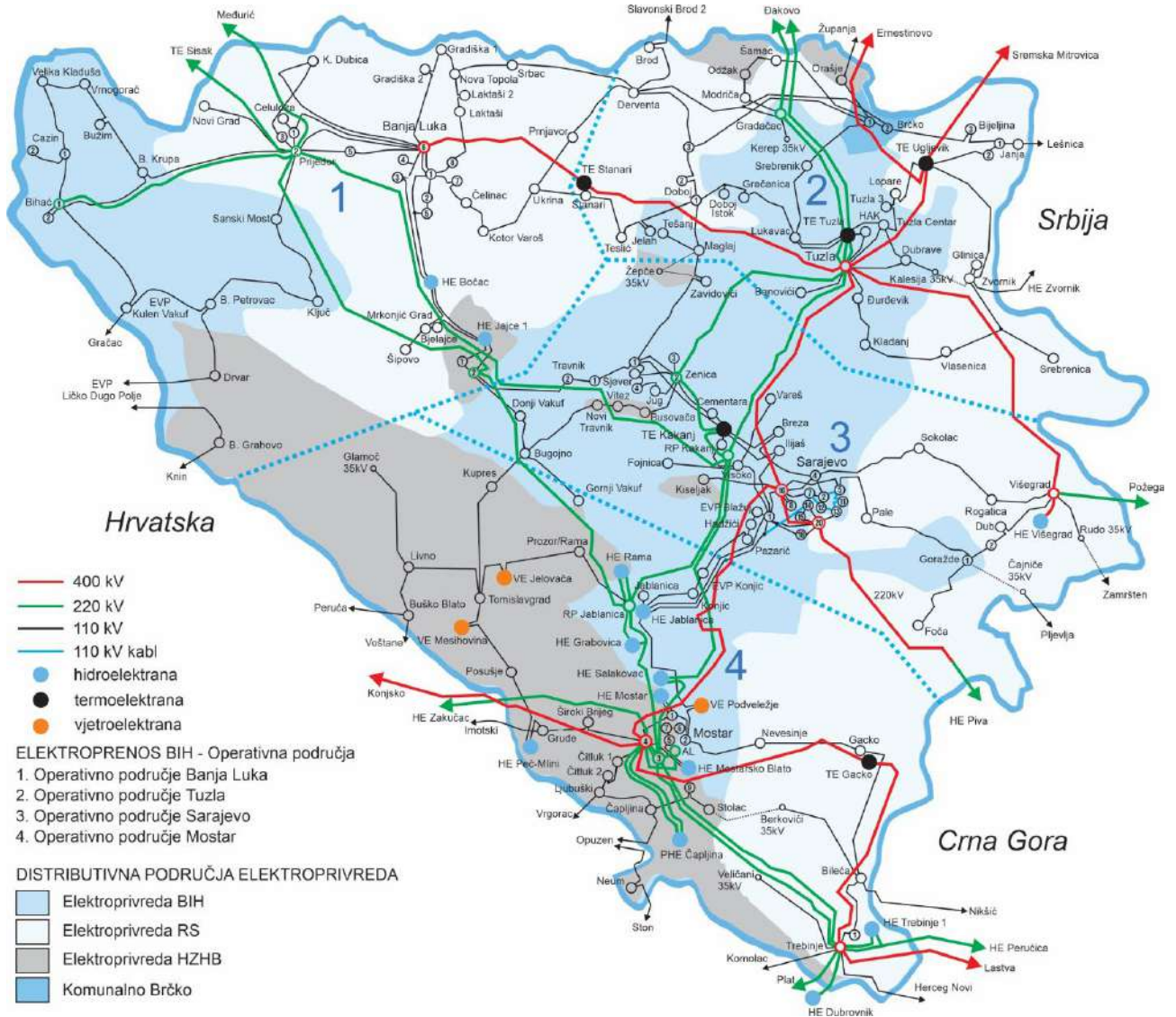
Називни напон далековода	далеководи	
	Дужина (км)	
400 kV	865,93	
220 kV	1.520,09	
110 kV	4.038,08	
110 kV – кабловски вод	34,66	

Називни напон далековода	интерконекије	
	Број интерконекијора	
400 kV	4	
220 kV	10	
110 kV	23	
Укупно	37	

Врста трафостанице	трафостанице	
	Број трафостаница	Инсталисана снага (MVA)
ТС 400/x kV	10	5.980,5
ТС 220/x kV	8	1.423,0
ТС 110/x kV	135	5.662,0

Преносни однос трансформатора	трансформатори	
	Број трансформатора	Инсталисана снага (MVA)
ТР 400/x kV	14	4.900,0
ТР 220/x kV	13	1.950,0
ТР 110/x kV	250	6.215,5

**ПРИЛОГ Б: Карта електроенергетског система Босне и Херцеговине
с оперативним подручјима Електропреноса БиХ и
дистрибутивним подручјима електропривреда
(31. децембар 2022. године)**

ПРИЛОГ Ц: Билансне величине електроенергетског сектора Босне и Херцеговине

(GWh)

2022. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	Остали субјекти	БиХ
Производња хидроелектрана	1.125,62	1.978,29	1.296,81		57,83	4.458,55
Производња термоелектрана	4.544,09	2.957,13			2.128,21	9.629,43
Производња већих вјетроелектрана	121,16		154,64		114,59	390,39
Производња малих и индустријских	58,33	40,53			458,73	557,59
Производња	5.849,20	4.975,95	1.451,45		2.759,36	15.035,96
Дистрибутивна потрошња	4.911,88	3.917,49	1.431,65	284,85		10.545,87
Губици преноса						333,03
Велики купци	511,51	573,76	38,97			1.124,24
Властита потрошња електрана и		14,68	35,03		4,79	54,50
Потрошња	5.423,39	4.505,93	1.505,65	284,85	4,79	12.057,64
2021. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	Остали субјекти	БиХ
Производња хидроелектрана	1.665,49	2.487,46	2.082,77		78,27	6.313,99
Производња термоелектрана	4.840,82	3.107,68			1.872,48	9.820,98
Производња већих вјетроелектрана	107,17		162,99		111,65	381,81
Производња малих и индустријских	63,59	58,89			416,17	538,66
Производња	6.677,06	5.654,04	2.245,76		2.478,58	17.055,44
Дистрибутивна потрошња	4.861,66	3.896,14	1.424,27	285,65		10.467,72
Губици преноса						369,20
Велики купци	549,67	422,94	12,95		184,32	1.169,88
Властита потрошња електрана и		12,43	143,86		6,69	162,98
Потрошња	5.411,33	4.331,51	1.581,08	285,65	191,01	12.169,78
2020. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	Остали субјекти	БиХ
Производња хидроелектрана	1.024,07	1.677,83	1.533,93		40,65	4.276,48
Производња термоелектрана	5.155,80	3.285,61			2.001,57	10.442,98
Производња већих вјетроелектрана			147,50		114,31	261,81
Производња малих и индустријских	58,05	36,07			315,28	409,40
Производња	6.237,92	4.999,51	1.681,43		2.471,81	15.390,67
Дистрибутивна потрошња	4.677,57	3.690,32	1.352,59	272,74		9.993,22
Губици преноса						317,16
Велики купци	560,62	216,72	17,20		95,50	890,04
Властита потрошња електрана и		12,57	112,59		3,92	129,08
Потрошња	5.238,19	3.919,61	1.482,38	272,74	99,42	11.329,50
2019. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	Остали субјекти	БиХ
Производња хидроелектрана	1.443,95	1.604,74	2.537,38		63,53	5.649,60
Производња термоелектрана	4.527,31	3.017,35			2.068,32	9.612,98
Производња већих вјетроелектрана			165,98		87,69	253,67
Производња малих и индустријских	62,52	47,24			448,00	557,76
Производња	6.033,78	4.669,33	2.703,36		2.667,54	16.074,01
Дистрибутивна потрошња	4.737,34	3.726,24	1.407,10	271,87		10.142,55
Губици преноса						323,95
Велики купци	493,33	374,32	571,41		311,52	1.750,58
Властита потрошња електрана и		13,83	96,28		2,94	113,05
Потрошња	5.230,67	4.114,39	2.074,79	271,87	314,46	12.330,13
2018. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	Остали субјекти	БиХ
Производња хидроелектрана	1.533,61	2.729,05	1.984,86		52,56	6.300,08
Производња термоелектрана	5.648,34	3.249,42			2.056,00	10.953,76
Производња већих вјетроелектрана			103,50			103,50
Производња малих и индустријских	63,46	50,58			401,61	515,65
Производња	7.245,41	6.029,05	2.088,35		2.510,18	17.872,99
Дистрибутивна потрошња	4.705,96	3.770,48	1.392,22	270,02		10.138,68
Губици преноса						398,77
Велики купци	464,34	361,65	131,09		1.646,73	2.603,81
Властита потрошња електрана и		11,77	137,43		3,49	152,69
Потрошња	5.089,64	4.143,91	1.650,44	270,02	1.650,22	13.293,95

ПРИЛОГ Д:

Електроенергетски показатељи Босне и Херцеговине

		2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Производња електричне енергије	(GWh)	17.872,99	16.074,02	15.390,67	17.055,44	15.035,96
Нето увоз	(GWh)	3.118,73	2.824,96	3.266,28	3.312,00	3.875,64
Нето извоз	(GWh)	7.697,77	6.568,84	7.327,44	8.197,66	6.853,90
Укупна испоручена електрична енергија	(GWh)	13.293,95	12.330,13	11.329,50	12.169,78	12.057,64
Укупна потрошња електричне енергије	(GWh)	13.293,95	12.330,13	11.329,50	12.169,78	12.057,64
Губици преноса	(GWh)	398,77	323,95	317,16	369,20	333,03
Губици преноса	(%)	1,96%	1,77%	1,75%	1,87%	1,83%
Губици дистрибуције	(GWh)	950,00	933,29	912,62	965,04	931,12
Губици дистрибуције	(%)	9,37%	9,20%	9,13%	9,22%	8,83%
Потрошња електрана и пумпање	(GWh)	152,69	113,05	129,08	162,98	54,50
Укупна потрошња крајњих купаца	(GWh)	11.792,50	10.959,84	9.970,65	10.672,56	10.738,99
	<i>Нерезиденцијални купци</i>	<i>7.107,16</i>	<i>6.233,91</i>	<i>5.175,82</i>	<i>5.761,04</i>	<i>5.810,40</i>
	<i>Домаћинства</i>	<i>4.685,33</i>	<i>4.725,94</i>	<i>4.794,83</i>	<i>4.911,52</i>	<i>4.928,59</i>
Максимално оптерећење система	(MW)	1.994,00	1.945,00	1.804,00	1.909,00	1.893,00
Укупна инсталисана снага електрана	(MW)	4.506,53	4.530,64	4.530,64	4.608,26	4.655,62
Термоелектране на угаљ		2.156,23	2.156,23	2.156,23	2.157,85	2.157,85
Укупно хидроелектране		2.235,60	2.238,84	2.248,79	2.256,78	2.258,49
	<i>мале хидроелектране</i>	<i>159,00</i>	<i>162,24</i>	<i>172,19</i>	<i>180,18</i>	<i>181,89</i>
	<i>пумпне хидроелектране</i>	<i>420,00</i>	<i>420,00</i>	<i>420,00</i>	<i>420,00</i>	<i>420,00</i>
Остали обновљиви извори укупно		71,39	111,46	124,00	193,62	239,27
	<i>вјетроелектране</i>	<i>51,00</i>	<i>87,00</i>	<i>87,00</i>	<i>135,00</i>	<i>135,00</i>
	<i>соларне електране</i>	<i>18,15</i>	<i>22,35</i>	<i>34,89</i>	<i>56,51</i>	<i>101,56</i>
	<i>електране на биомасу</i>	<i>0,25</i>	<i>1,12</i>	<i>1,12</i>	<i>1,12</i>	<i>1,12</i>
	<i>електране на биогаз</i>	<i>0,99</i>	<i>0,99</i>	<i>0,99</i>	<i>0,99</i>	<i>1,59</i>
Преносна мрежа	(км)	6.402,10	6.442,86	6.454,80	6.457,78	6.458,78
	<i>400 kV</i>	<i>865,93</i>	<i>865,93</i>	<i>865,93</i>	<i>865,93</i>	<i>865,93</i>
	<i>220 kV</i>	<i>1.520,09</i>	<i>1.520,09</i>	<i>1.520,09</i>	<i>1.520,09</i>	<i>1.520,09</i>
	<i>110 kV</i>	<i>4.016,07</i>	<i>4.056,84</i>	<i>4.068,68</i>	<i>4.071,74</i>	<i>4.072,74</i>
Број интерконектора		37	37	37	37	37
Инсталисана снага трафостаница	(MVA)	12.903,00	12.783,00	13.045,50	13.065,50	13.065,50
Купци електричне енергије		1.553.439	1.567.786	1.588.773	1.570.415	1.590.197
	<i>Нерезиденцијални купци</i>	<i>126.508</i>	<i>128.224</i>	<i>137.629</i>	<i>125.895</i>	<i>128.354</i>
	<i>Домаћинства</i>	<i>1.426.931</i>	<i>1.439.562</i>	<i>1.451.144</i>	<i>1.444.520</i>	<i>1.461.843</i>
Квалификовани купци		1.553.439	1.567.786	1.588.773	1.570.415	1.590.197
Купци који су промијенили снабдјевача		31	16	17	12	7
Испоручена енергија	(GWh)	1.737,69	365,92	157,90	235,55	251,34
Удио у укупној потрошњи крајњих купаца(%)		14,74%	3,34%	1,58%	2,21%	2,34%
Купци за које цијене нису регулисане		9.784	10.091	13.640	9.910	13.442
Испоручена енергија	(GWh)	5.265,27	4.371,07	3.423,61	3.851,16	4.234,31
Удио у укупној потрошњи крајњих купаца(%)		44,65%	39,88%	34,34%	36,08%	39,43%

ПРИЛОГ Е: *Acquis* Енергетске заједнице

Acquis Енергетске заједнице (правни оквир Енергетске заједнице) прати развој правног оквира Европске уније, тзв. *acquis communautaire*, у дијелу који се тиче енергије и сродних сектора. Приликом дефинисања новог *acquis*-а, Министарски савјет (МЦ) и Стална група на високом нивоу (ПХЛГ) својим одлукама врше одређена прилагођавања прописа ЕУ-а институционалном оквиру Енергетске заједнице, водећи рачуна и о временским ограничењима у регији. Тиме се осигурава да Уговорне стране иду у корак с развојем Европске уније и континуисано усклађују своју правни оквир с оним у ЕУ-у.

Acquis Енергетске заједнице обухвата кључну енергетску легислативу ЕУ-а у подручјима електричне енергије, гаса, сигурности снабдијевања, нафте, животне средине, обновљивих извора, енергетске ефикасности, инфраструктуре, конкуренције и статистике. У *acquis* Енергетске заједнице у новембру 2021. укључен је први, а у децембру 2022. преостали дио пакета *Чиста енергија за све Европљане*, односно комплетан је нови пакет за тржиште електричне енергије. Том приликом усвојени су и амбициозни енергетски и климатски циљеви до 2030, те укључени правни акти о праћењу емисија стакленичких гасова. У септембру 2022. укључена је Уредба (ЕУ) 2022/1032 о измени уредби (ЕУ) 2017/1938 и (ЕЗ) бр. 715/2009 у погледу складиштења гаса.

Напомене: Прописи укључени у *acquis* током 2022. означени су знаком ➡, значајно измијењени прописи током 2022. знаком ⇨, те знаком ■ прописи који су раније укључени у *acquis* и нису мијењани током 2022.

Општи рокови за пренос прописа у национално законодавство и њихову спроведбу наводе се у заградама.

Међусекторски *acquis*

- ⇨ Уредба (ЕУ) 2018/1999 Европског парламента и Савјета од 11. децембра 2018. о управљању енергетском унијом и дјеловањем у подручју климе, измени уредаба (ЕЗ) бр. 663/2009 и (ЕЗ) бр. 715/2009 Европског парламента и Савјета, директива 94/22/ЕЗ, 98/70/ЕЗ, 2009/31/ЕЗ, 2009/73/ЕЗ, 2010/31/ЕУ, 2012/27/ЕУ и 2013/30/ЕУ Европског парламента и Савјета, директива Савјета 2009/119/ЕЗ и (ЕУ) 2015/652 те стављању ван снаге Уредбе (ЕУ) бр. 525/2013 Европског парламента и Савјета, прилагођена Одлуком 2021/14/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2022),
- Делегирана уредба Комисије (ЕУ) 2020/1044 од 8. маја 2020. о допуни Уредбе (ЕУ) 2018/1999 Европског парламента и Савјета у погледу вриједности потенцијала глобалног загријавања и смјерница за инвентаре те у погледу система инвентара Уније и о стављању ван снаге Делегиране уредбе Комисије (ЕУ) бр. 666/2014, прилагођена Одлуком 2021/14/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2022),
- Спроведбена уредба Комисије (ЕУ) 2020/1208 од 7. августа 2020. о структури, формату, поступцима достављања и ревизији информација које државе чланице достављају у складу с Уредбом (ЕУ) 2018/1999 Европског парламента и Савјета и о стављању ван снаге Спроведбене уредбе Комисије (ЕУ) 749/2014, прилагођена Одлуком 2021/14/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2022),
- Уредба (ЕУ) бр. 1227/2011 Европског парламента и Савјета од 25. октобра 2011. о интегритету и транспарентности велепродајног тржишта енергије, прилагођена Одлуком 2018/10/МЦ-ЕнЦ (рок: 29. мај 2020).

Acquis о електричној енергији

- ⇨ Директива (ЕУ) 2019/944 Европског парламента и Савјета од 5. јуна 2019. о заједничким правилима за унутрашње тржиште електричне енергије и измјени Директиве 2012/27/ЕУ, прилагођена Одлуком 2021/13/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- ➡ Уредба (ЕУ) 2019/943 Европског парламента и Савјета од 5. јуна 2019. о унутрашњем тржишту електричне енергије, прилагођена Одлуком 2022/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- ➡ Уредба (ЕУ) 2019/942 Европског парламента и Савјета од 5. јуна 2019. о оснивању Агенције Европске уније за сарадњу енергетских регулатора, прилагођена Одлуком 2022/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023)
- ➡ Уредба Комисије (ЕУ) 2017/2196 од 24. новембра 2017. о успостављању мрежног кодекса за поремећени погон и поновну успоставу електроенергетских система, прилагођена Одлуком 2022/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- ➡ Уредба Комисије (ЕУ) 2017/2195 од 23. новембра 2017. о успостављању смјерница за електричну енергију балансирања, прилагођена Одлуком 2022/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- ➡ Уредба Комисије (ЕУ) 2017/1485 од 2. августа 2017. о успостављању смјерница за погон електроенергетског преносног система, прилагођена Одлуком 2022/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- ➡ Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1719 од 26. септембра 2016. о успостављању смјерница за дугорочну додјелу капацитета, прилагођена Одлуком 2022/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 2016/1447 од 26. августа 2016. о успостављању мрежних правила за захтјеве за прикључивање на мрежу система за пренос истосмјерном струјом високог напона и истосмјерно прикључених модула електроенергетског парка, прилагођена Одлуком 2018/04/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 12. јули 2021),
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1388 од 17. августа 2016. о успостављању мрежних правила за прикључак купца, прилагођена Одлуком 2018/05/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 12. јули 2021),
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/631 од 14. априла 2016. о успостављању мрежних правила за захтјеве за прикључивање произвођача електричне енергије на мрежу, прилагођена Одлуком 2018/03/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 12. јули 2021),
- ➡ Уредба Комисије (ЕУ) 2015/1222 од 24. јула 2015. о успостављању смјерница за додјелу капацитета и управљање загушењима, прилагођена Одлуком 2022/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 543/2013 од 14. јуна 2013. о достави и објави података на тржиштима електричне енергије и о измјени Прилога I Уредбе (ЕЗ) бр. 714/2009 Европског парламента и Савјета, прилагођена Одлуком 2015/01/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 24. децембар 2015),
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 838/2010 од 23. септембра 2010. о утврђивању смјерница које се односе на механизам накнаде између оператора преносних система и заједнички регулаторни приступ наплати преноса, прилагођена Одлуком 2013/01/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 1. јануар 2014).

Наставак на сљедећој страници ⇨

⇒ *Наставак с претходне странице*

Acquis о гасу

- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/460 од 16. марта 2017. о успостави мрежних правила о усклађеним структурама транспортних тарифа за гас, прилагођена Одлуком 2018/07/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 28. фебруар 2020),
 - Уредба Комисије (ЕУ) 2017/459 од 16. марта 2017. о успостави мрежних правила за механизме расподјеле капацитета у транспортним системима за гас, прилагођена Одлуком 2018/06/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 28. фебруар 2020),
 - Уредба Комисије (ЕУ) 2015/703 од 30. априла 2015. о успостави мрежних правила интероперабилности и размјене података, прилагођена Одлуком 2018/02/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 1. октобар 2018),
 - Уредба Комисије (ЕУ) бр. 312/2014 од 26. марта 2014. о успостави мрежних правила о балансирању гаса транспортних мрежа, прилагођена Одлуком 2019/01/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 12. децембар 2020),
 - Директива 2009/73/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 13. јула 2009. о заједничким правилима за унутрашње тржиште природног гаса и стављању ван снаге Директиве 2003/55/ЕЗ, прилагођена Одлуком 2011/02/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. јануар 2015),
- ⇒ Уредба (ЕЗ) бр. 715/2009 Европског парламента и Савјета од 13. јула 2009. о условима за приступ мрежама за транспорт природног гаса и стављању ван снаге Уредбе (ЕЗ) бр. 1775/2005, прилагођена одлукама 2018/01/ПХЛГ-ЕнЦ, 2011/02/МЦ-ЕнЦ и 2022/01/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. јануар 2015).

Acquis о сигурности снабдијевања

- ⇒ Уредба (ЕУ) 2022/1032 Европског парламента и Савјета од 29. јуна 2022. о измјени уредби (ЕУ) 2017/1938 и (ЕЗ) бр. 715/2009 у погледу складиштења гаса, прилагођена Одлуком 2022/01/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. октобар 2022),
- ⇒ Уредба (ЕУ) 2019/941 Европског парламента и Савјета од 5. јуна 2019. о приправности на ризике у сектору електричне енергије и стављању ван снаге Директиве 2005/89/ЕЗ, прилагођена Одлуком 2021/13/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- ⇒ Уредба (ЕУ) 2017/1938 Европског парламента и Савјета од 25. октобра 2017. о мјерама заштите сигурности снабдијевања гасом и стављању ван снаге Уредбе (ЕУ) бр. 994/2010, прилагођена одлукама 2021/15/МЦ-ЕнЦ и 2022/01/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2022).

Acquis о нафти

- Директива Савјета 2009/119/ЕЗ од 14. септембра 2009. о обавези држава чланица да одржавају минималне залихе сирове нафте и/или нафтних деривата, прилагођена Одлуком 2012/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. јануар 2023).

Acquis о животној средини

- ⇒ Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) 2018/2067 од 19. децембра 2018. о верификацији података и акредитацији верификатора у складу с Директивом 2003/87/ЕЗ Европског парламента и Савјета, прилагођена Одлуком 2022/05/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- ⇒ Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) 2018/2066 од 19. децембра 2018. о праћењу и извјештавању о емисијама стакленичких гасова у складу с Директивом 2003/87/ЕЗ Европског парламента и Савјета и о измјени Уредбе Комисије (ЕУ) бр. 601/2012, прилагођена Одлуком 2022/05/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- Директива (ЕУ) 2016/802 Европског парламента и Савјета од 11. маја 2016. о смањењу садржаја сумпора у одређеним течним горивима прилагођена Одлуком 2016/15/МЦ-ЕнЦ (рок: 30. јуни 2018),
- Директива 2011/92/ЕУ Европског парламента и Савјета од 13. децембра 2011. о процјени ефеката одређених јавних и приватних пројеката на животну средину, измијењена Директивом 2014/52/ЕУ, прилагођена Одлуком 2016/12/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. јануар 2019),
- Директива 2010/75/ЕУ Европског парламента и Савјета од 24. новембра 2010. о индустријским емисијама (интегрисано спречавање и контрола загађења), прилагођена одлукама 2013/06/МЦ-ЕнЦ и 2015/06/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. јануар 2018),
- Директива 2004/35/ЕУ Европског парламента и Савјета од 21. априла 2004. о одговорности за животну средину у погледу спречавања и отклањања штете у животној средини, измијењена Директивом 2006/21/ЕЗ, Директивом 2009/31/ЕЗ и Директивом 2013/30/ЕУ, прилагођена Одлуком 2016/14/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. јануар 2021),
- ⇒ Директива 2003/87/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 13. октобра 2003. о успостави система трговања емисионим јединицама стакленичких гасова унутар Уније и о измјени Директиве Савјета 96/61/ЕЗ, прилагођена Одлуком 2022/05/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- Директива 2001/80/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 23. октобра 2001. о ограничењу емисија одређених загађивача ваздуха из великих уређаја за ложење, прилагођена Одлуком 2013/05/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2017),
- Директива 2001/42/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 27. јуна 2001. о процјени ефеката одређених планова и програма на животну средину, прилагођена Одлуком 2016/13/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. март 2018),
- Члан 4(2) Директиве Савјета 79/409/ЕЕЗ од 2. априла 1979. о заштити птица (рок: 1. јули 2006).

Acquis о обновљивим изворима

- ⇒ Директива (ЕУ) 2018/2001 Европског парламента и Савјета од 11. децембра 2018. о промоцији коришћења енергије из обновљивих извора, прилагођена Одлуком 2021/14/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2022).

Acquis о енергетској ефикасности

- Уредба (ЕУ) бр. 2017/1369 Европског парламента и Савјета од 4. јула 2017. о утврђивању оквира за означавање енергетске ефикасности и стављању ван снаге Директиве 2010/30/ЕУ, прилагођена Одлуком 2018/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. јануар 2020),
- ⇒ Директива 2012/27/ЕУ Европског парламента и Савјета од 25. октобра 2012. о енергетској ефикасности, измјени директива 2009/125/ЕЗ и 2010/30/ЕУ и стављању ван снаге директива 2004/8/ЕЗ и 2006/32/ЕЗ, прилагођена Одлуком 2021/14/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2022),
- Директива 2010/31/ЕУ Европског парламента и Савјета од 19. маја 2010. о енергетској ефикасности зграда, прилагођена одлукама 2009/05/МЦ-ЕнЦ и 2010/02/МЦ-ЕнЦ (рок: 30. септембар 2012).

Наставак на сљедећој страници ⇒

⇒ *Наставак с претходне странице*

Acquis о инфраструктури

- Уредба (ЕУ) бр. 347/2013 Европског парламента и Савјета од 17. априла 2013. о смјерницама за трансевропску енергетску инфраструктуру те стављању ван снаге Одлуке бр. 1364/2006/ЕЗ и измјени уредби (ЕЗ) бр. 713/2009, (ЕЗ) бр. 714/2009 и (ЕЗ) бр. 715/2009, прилагођена одлукама 2015/09/МЦ-ЕнЦ и 2021/11/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. јануар 2017).

Acquis о конкуренцији

У складу с Анексом III Уговора о успостави Енергетске заједнице, нису дозвољене и биће процјењиване у складу с чл. 101, 102. и 107. Уговора о функционисању Европске уније сљедеће активности:

- Спречавање, ограничавање или поремећај конкуренције,
- Злоупотреба доминантне позиције,
- Пружање државне помоћи која узрокује или пријети поремећајем конкуренције.

Поштовање се одредбе Уговора о функционисању Европске уније, посебно члана 106. које се односе на јавна предузећа и предузећа којим су дата посебна или искључива права.

Acquis о статистици

- Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) 2019/803 од 17. маја 2019. о техничким захтјевима у погледу садржаја извјештаја о квалитету европске статистике о цијенама природног гаса и електричне енергије у складу с Уредбом (ЕУ) 2016/1952 Европског парламента и Савјета, прилагођена Одлуком 2020/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 15. јуни 2022),
 - Уредба (ЕУ) 2016/1952 Европског парламента и Савјета од 26. октобра 2016. о европској статистици цијена природног гаса и електричне енергије те стављању ван снаге Директиве 2008/92/ЕЗ, прилагођена Одлуком 2018/1/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. март 2018),
- ⇒ Уредба (ЕЗ) бр. 1099/2008 Европског парламента и Савјета од 22. октобра 2008. о енергетској статистици, прилагођена одлукама 2012/02/МЦ-ЕнЦ, 2013/02/МЦ-ЕнЦ, 2015/02/МЦ-ЕнЦ, 2021/12/МЦ-ЕнЦ и 2022/01/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2022).

Протиси који се наводе у овом прилогу су доступни у оквиру интернет презентације Државне регулаторне комисије за електричну енергију (www.derk.ba).

Додатне информације о раду и поступцима које води Државна регулаторна комисија за електричну енергију могу се наћи у оквиру интернет презентације на адреси www.derk.ba, односно добити контактом на телефоне 035 302060 и 035 302070, телефакс 035 302077, e-mail info@derk.ba или у сједишту ДЕРК-а у Тузли, Улица Ђорђа Михајловића 4/II.

